

KAMIITHARI ÑAANTSI ISANKINATAKIRI LUCAS

Iwithaitari Teófilo

1 ¹Oshiki nintawitaincha isankinatiromi okaratzi awishimo-yitakairi. ²Inintaitaki ithotyaaaitiro okaratzi iyomitaa-yitakairi ñaayitajaanta-kirori owakiraini ikaratzi kamanta-kairori iroka ñaantsi. ³Ari nokimitakari aajatzi naaka Teófilo. Tima namanpakaro niitsikiroini tsika okanta opoñaan-tanakari, irootaki nosankinatan-tamirori awiroka okaratzi awisayitain-tsiri. ⁴Ari onkanyaa piyota-kotan-tyaarori iroopirori okaratzi iyomitaa-witai-takamiri.

Ikamantantaitzi intzimi Juan

⁵Pairani, ipinkatha-ritantari Herodes iipatsitiki Judá-iti, ari isaikiri aparoni Ompira-tasorintsitaari ipaita Zacarías, iriitaki icharinini Abías. Irooma iina opaita Elisabet, irootaki irisaroni Aarón. ⁶Kamiithasiri ikantajiita apitiroiti ipinkathatziri Pawa. Yanta-piintziro maaroni Ikantakaantani aajatzi iwinkakaantani, ti ontzima-waiti ikinakaa-sitani. ⁷Iro kantacha ti intzimi iintsiti, tima maaniri onatzi Elisabet. Antyasipari ikantajiitaka apitiroiti. ⁸Okanta apaata, monkaratapaja kitaitiri imatajiri ikarajiitzi impira-tasorintsitaa-ritzi Zacarías. ⁹Tima iro yamijiita-piintari Ompira-tasorintsitaari, ikimita-kaantaro iñaaritaita, ari iyotaitzi iriitaki Zacarías kyaatsini tasorintsi-pankoki intayiniri Pawa kasankainkari. ¹⁰Piyojiitacha ikarajiitzi intakiroki yamanajiitzi itayiitziroa kasankainkari. ¹¹Ari iñaakakariri Zacarías Imaninkariti Pawa, ikatziyimota-paakari irako-piroki itayirora kasankainkari. ¹²Ikanta iñaawakiri, antaro yokiryaantsi-tanaki itharowan-tanakari. ¹³Ari iñaawaitanaki Maninkari, ikantzi: “Zacarías, airo pitharowantana. Tima ikimaita-kimiro pamanani. Aritaki piñaakiro piina Elisabet, intsimi iintsiti. Iriitaki pimpaitiri Juan. ¹⁴Aririka intzimaki pitomi, oshiki pinkimosiri-wintiri, ari inkantzi-tyaari aajatzi atziri-payi. ¹⁵Tima iriipirori inkanta-kaiyaari Pawa. Airo pira-kairi kachoyita-tsiri isinkitaitari.

Tima isaikan-tzitakari Tasorinkantsi tikira-mintha intzimiita.

¹⁶Inkinkithasirita-kaayita-jyaari oshiki Israel-iiti impiya-siri-yitaji inkimisantairi Awinkathariti Pawa. ¹⁷Iriitaki jiwatairini Awinkathariti. Inkanta-kaakyaari itasorinka Kamantan-tzinkarini Elías, aritaki yoipyaa-siritairi ikaratzi iriritaitari, oshiki ipyaakotakaiyari itomi-payi. Aritaki intsimaryaa-sirita-kairi katsima-siriri, iwitsika-sirita-kaantajyaa inkimisantaitiri Awinkathariti.” ¹⁸Yakanakiri Zacarías yoka Maninkari, ikantziri: “¡Arí! ¿Tsikama onkantyyaa noyotan-tyaarori pikanta-kinari? Tima antyasiparitakina naaka, aajatzi okimitakari noina.” ¹⁹Ikantzi Maninkari: “Naakataki Gabriel, saiki-motziriri Pawa. Iriitaki tyaanka-kinari nonkaman-timiro iroka Kamiithari Ñaantsi. ²⁰Iro kantacha, okantakaaro pithain-kañaanitakina, kisowaanti pinkantyyaa iroñaaka irojatzí omonkaratan-takyaari okaratzi nokanta-kimiri.” ²¹Saikajiitatsi ishininka-payi intakiroki iyaawinta-jitari Zacarías. Ikanta-wakaa-jiita: “¿Paitama ipyaawintari Zacarías tasorintsi-pankoki?” ²²Ikanta isitowawitapaara Zacarías, ti onkanti iñaawaitapaji, ookookowaitasitapaja. Ari iyotanaki ikarajiitzi tzimatsi iñaakiri tasorintsi-pankoki. Yasi iwanakiro ikiso-waantitanaki. ²³Irojatzí imonkaratan-taarori kitaitiri isaiki tasorintsi-pankoki, jataji iwankoki irirori.

²⁴Okanta apaata, motyaataki Elisabet iina Zacarías. Antaroiti okinkisiryaa, ti ositowaji owankoki ikaratzi 5 kasiri omairintaka, okanta-siritzi: ²⁵“Irootaki inintakaa-kinari Pawa, airo imaninta-siri-waitana noshininka-payi.”

Itziman-takari Jesús

²⁶Ikanta imonkarata-paaka kasiri 6, ityaankajiri Pawa Maninkari Gabriel nampitsiki Kasiyakaawiniki saikatsiri Tapowiniki, ²⁷iñiiró kooya kaari yotirini sirampari, paitachari María, tima irootaki ikasiyakari iinantaari mainari José, iriitaki icharini pinkatharini David. ²⁸Ikanta ikyaapaaki Maninkari osaiki María, ikantapaakiro: “¡Nowithatami kooyá, itsipataami awiroka Awinkathariti. Panaako-yitairo pasini kooya-payi inisironka-pirotaimi!” ²⁹Okanta oñaawakiri Maninkari iroka María, antaro okiryaaatziitanaki, osiriki owanakiro okaratzi ikantapaa-kirori iwithata-paakaro. ³⁰Ipoña ikantziro Maninkari: “María, airo pitharowakaana, ikawinthaani pinatzi awiroka Pawa. ³¹Aritaki piñaakiro pimotyaa, intzimi pintsiti. Iriitaki pimpaitiri Jesús. ³²Iriitaki matironi iriipiroti, impaitaitiri Itomi Jinoki-satzi. Tima iriitaki impinkatha-ritakairi Pawa, ikimitaakiri pairani icharinini David ipinkatha-ritakaakiri. ³³Iriitaki pinkathari-winta-jirini ikaratzi icharini-yitaari picharinini Jacob, irasi iwiro impinkathari-wintantai irirori.” ³⁴Ari osampita-nakiri María, okantziri: “¿Tsikama onkini nomotyaa, tikirata noñiirita sirampari?” ³⁵Yakanakiro Maninkari, ikantziro:

“Iriitaki kankakai-yaaroni Tasorinkantsi. Tima isaika-tatyiiyaamiro isintsinka Jinoki-satzi, osiyapaa-kyaaromi anaantzi aamparintsi. Irootaki impaitan-tyaari piwaiyani Tasorintsi Itomi Pawa. ³⁶Ari okimitakari pishininka-thori Elisabet, ipaiwitaitaro maaniro, okantawitaka antyasiparo-witaka iroori, motyaataji. Tzima-kotaki 6 kasiri. ³⁷Tima tikatsi kompitzi-motyaarini irirori Pawa.” ³⁸Ari okantanaki María: “Naakataki impiratani Pinkathari, yantinaro okaratzi pikanta-kinari.” Irojatzí ipiyanta-naari Maninkari.

Ojataki María ariitaro Elisabet

³⁹Ipoñaa pasini kitaitiri, sintsiini ojetanaki María tonkaariki osaikayitzira inampitsiti Judá-iti, ⁴⁰irojatzí ariitan-takari iwankoki Zacarías, owithata-paakaro Elisabet. ⁴¹Okanta okimawakiro Elisabet owithata-paakaro María, ishiwatanaka omotyaatakiri. Tima inkanta-kaana-kityaaro Elisabet Tasorinkantsi, ⁴²oñaawaitanaki sintsiini, okantanaki: “Awirokatakí anairori pasini kooya-yitatsiri itasonka-wintai-takimi. Ari inkimityaari aajatzi piwaiyani. ⁴³¿Paitama pipoka-sitan-tanari iriniron-tyaari Nowinkathariti? ⁴⁴Tima nokimawakimi piwithata-paakana, ishiwatanaka nomotyaatakiri ikimosiritanaki. ⁴⁵Kimosirira pinkantajyaa aajatzi awiroka pikimisantakira, tima aritaki omonkaratajyaa okaratzi inintakaa-kimiri Awinkathariti.”

⁴⁶Opoñaa okantanaki María:

Antaroiti nowisiryaa-winta-jyaari Nowinka-thariti,

⁴⁷Kimosiri nonkanta-wintyaari Pawa wawisaako-sirita-jinani.

⁴⁸Tima iñaakina okantawita nasinonkaa-waita, tima naaka impiratani, Inkantai-tajina naaka: Antaroiti intasonka-wintai-takiro.

⁴⁹Tima antaroiti yantzi-mota-kinari matzirori otzimi isintsinka. ¡Tasorintsi onatzi iwairo!

⁵⁰Irasi iwiro inisironka-yitairi inkarati incharinin-taityaari apaata, Intzimi-rika pinkatha-yitajirini.

⁵¹Iro isintsinka imatanta-yitakari.

Yapirotzi-tairi ikinkisiryaa-witari yantirimi kantakaapiro-waita-chari.^a

⁵²Ikaratzi pinkathari-witachari, ikantakaan-takiro Pawa airo ijatakaantaro impinkathariti,

Iriitaki iñaapirota-kaari ikaratzi tsinampa-siryaa-witachari.

⁵³Yashaaranta-kaayitari ikaratzi tashaa-niinta-waita-tsiri, Iriima ikaratzi ashaaranta-witachari yaapitha-yitairi tzimimowitariri imisitowai-takiri.

⁵⁴Inisironkatairi Israel-iiti, tima impiratani inayitaki.

^a 1.51 isintsinka = irako

Ti impyaakotyaari inisironka-yitziri,
 55 Tima iro ikasiya-kaakiriri pairani awaisatzitini,
 Yitanari Abraham aajatzi inkarati incharinin-tayita-jyaari
 kanta-jitaa-chani.
 56 Ari osaikimo-waita-paintziro María iroka Elisabet ikaratzi mawa kasiri,
 irojatzi opiyantajari owankoki iroori.

Itziman-takari Juan kiwaatan-taniri

57 Okanta apaata, tzimaki Elisabet otomi. 58 Ari ipokajitaki oshininka-payi ikimo-siri-winta-jiitziro, tima iyojiitaki antaro inisironkatakiro Pawa. 59 Ikanta imaakota-paaki 8 kitaitiri iincha-niti, yaanakiri intomisitaa-nitaitiri. Ari inintawitaitaka impaitai-tirimi Zacarías, yaakotiri iwairo iriri. 60 Titzimaita oninti iriniro, okantanaki iroori: “Airo ipaita Zacarías, impaityaa Juan.” 61 Ari ikantai-tanakiro: “¿Paitaka kantakotachari? Tima tikatsi pishininka paitachani Juan.” 62 Tima yookota-sitai-takaniri Zacarías isampitai-tziri tsika inintzi impaitiri. 63 Ari yookotanaki Zacarías incha-kota yamaitiniri. Ari isankinatakiri, okantzi: “Juan impaityaa.” Ari yokiryaawinta-jiitanaki ikaratzi sampitakiriri. 64 Ari imapoka-sitanaja iñaawaitanaji Zacarías. Antaroiti ipinkathata-nakiri Pawa, iwisiryaawinta-nakiri. 65 Tima antaaro inkiryaapiro-jiitanaki maaroni ishininka-payi Zacarías. Ithonka ikimakoi-tanakiri maaroni tonkaariki-payi iipatsitiki Judá-iti. 66 Pampitha-siri ikantajiita ikaratzi kimakowinta-kiriri, ikantajiitzi: “¿Tsikama impaityaa apaata yoka iincha-niki?” Tima kimpoyaa-winta iwakiri Awinkathariti yoka iincha-niki.”

Ikamantantakiri Zacarías

67 Ikanta Zacarías, asitariri iincha-niki, ikantakaa-nakari Tasorinkantsi ikamantantanaki, ikantzi:
 68 Kimosiriwintaari inatzii Awinkathariti Pawa, iwawani Israel-iiti,
 Ipokaki iwatsinaryaa-koyitairi ikaratzi yasitari irirori.
 69 Ityaanka-kairi iriipirori Owawisaa-kotan-tatsiri,
 Iriitaki ishininka-mirinka icharini David, impiratani.
 70 Irootaki ikamantantakiri pairani tasorin-tsita-tsiri
 Kamantan-tzinkari-payi.
 71 Iriitaki owawisaa-koyitainiri itzimawita oshiki kisanaintairi.
 72 Tima inisironkatai imonkaratajiro ikantakiri pairani awaisatzitini,
 Osiriki iwakiro tasorin-tsita-tsiri ikasiya-kaakiriri pairani.
 73 Tima ikanta-pirotakiri pairani acharinini Abraham,
 Onkarati inkasiya-kaiyaariri.
 74 Yookakaa-wintai itzimayiwita kisanainta-yitairi,
 Tikatsi antharowan-tawaitajyaa ankimisantajiri irirori.

- 75 Kitisiri ankantajyaa. Kamiithasiri ankanta-winta-jyaari maaroni kitaitiri.
- 76 Irooma awiroka notomi, impaitaitimi Iyamanta-niriti Jinoki-satzi. Tima awirokataki jiwatairini Awinkathariti, piwamiithatairini tsika inkinayitanaki.
- 77 Awiroka kamantairini ashininka-payi, iyotanta-jyaari iriitaki owawisaa-kotan-tsiri. Iriitaki pyaakotairini ikaaripiro-siri-waiwitaka.
- 78 Tima antaroiti okantaka inisironkatai Pawa, Ityaanta-kairi poñaachari inkitiki ikimita-kota-paakaro owakira okitaityaa-manaji.
- 79 Ikitainkata-kotairi saikayita-tsiri otsitini-kitzi. Ikitainkata-kotairi ikaratzi otsiman-kakowitakari yaampari yotakaan-tatsiri ijata-jitatyii sarinka-winiki. Iriitaki kimosiriwinta-kaayitaini aniitan-tajyaaro awotsi isaikan-taitari kamiitha.
- 80 Tima kamiitha ikimotatzi iinchaaniki, ñaapirosiri ikanta. Ari isaikawaitzi otzisi-masiki, irojatzi omonkaratan-takari iñaakajyaari ishininka-payi Israel-iiti.

Itziman-takari Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 ¹Ikanta apaata César Augusto, iwinkathariti wirakocha-payi, ikantakaantaki isankinata-kotyaa maaroni atziri-payi. ²Aripaiti omapokaka isankinata-koityaa ijiwatantari Cirenio anta Tonkaironiki. ³Ari ijajiitaki maaroni atziri isankinata-koyityaa inampiki tsika ipoñaayita pairani icharini. ⁴Irootaki isitowa-tanakari irirori José, ipoñaanaka Kasiyakaawini saikatsiri Tapowiniki, ijatiro tsika itzimaki pairani pinkatharini David, ipaitai-tziri Tantapankoni saikatsiri iipatsitiki Judá-iti. Tima yoka José icharini inatzi pinkatharini David. ⁵Ari isankinata-kotyaaari irirori aajatzi inathori María ikasiyakari iinantyaaro, otzimi motyaatain-tsiri. ⁶Ikanta yariijiitakara Tantapankoniki, ari omonkarataka ontzimaa-nitan-tyaari María. ⁷Ari itzimakiri itakarori otomi. Oponatakiri, onaryaakiri iwamintoki ipiraitari, tima ti oñaapaaki tsika omaapaaki.

Maninkariiti aajatzi Saakiwintziriri ipira-payi

⁸Tzimatsi aamaako-wintariri ipira-payi intyaatsikaini nampitsiki Tantapankoniki, yaakowintaro tsitini-paiti isaakiwintziri ipira-payi.^b
⁹Iriitaki iñaakakari Imaninkariti Pawa. Tima ikitainkata-kotan-tapaakari

^b 2.8-20 ipira = oisha

iwaniinkaro Pawa. Antaro itharoka-tajiita-nakari. ¹⁰Ari iñaanata-nakiri, ikantziri: “Airo pitharowakana, namatziimi Kamiithari Ñaantsi, irootaki oimosirinkairini maaroni atziri. ¹¹Tzimataiki iroñaaka Owawisaa-kotantsiri inampiki pinkatharini David, iriitaki Saipatzii-totaari Awinkathariti. ¹²Iroka piyotan-tyaariri: Ari piñaakiri imponaitiri iinchnaa-niki inaryiitakiri iwamintoki ipiraitari.” ¹³Imapoka-sita ikoñaata-paaki oshiki inkiti-wiri itsipata-paakari Maninkari, iwisiryaawinta-paakari Pawa, ikantajiitzi:

¹⁴ ¡Oshiki okamiitha-taitzi otzimi-motziri iwaniinkaro Pawa saikatsiri ojinoki-pirotzi inkiti!

¡Isaikayitaji kamiitha iyaminthaani aka kipatsiki!

¹⁵Ikanta ipiyanaja Maninkariiti inkitiki, ikanta-wakaanaka aamaakowintariri ipira-payi: “Thami ajati Tantapankoniki, aminaitiro opaita awisain-tsiri. Aritaki añiirori ikamanta-kairi Pawa.” ¹⁶Tima sintsiini ijajiitanaki, irojatzi iñaanta-paakarori María aajatzi José, onaryaakiri iinchnaa-nikiti iwamintoki ipiraitari. ¹⁷Ikanta iñaapaakiri, ikamantanta-paakiro okaratzi ikamanta-kiriri Maninkari. ¹⁸Tima okiryaantzi ikantajiitanaka ikaratzi kimayita-kiriri aamaakowintariri ipira-payi ikinkitha-waitzi. ¹⁹Irooma María, osiriki owiro iroori okaratzi ikantaitapaa-kirori. ²⁰Ari ipiyanaari yokaiti aamaakowintariri ipira-payi, iwisiryaawinta-nakari Pawa, ikimosiriwintanakiri, tima iñaakiro okaratzi ikimakiri ikamantaitakiri.

Yaitanakiri Jesús tasorintsi-pankoki

²¹Ari maakota-paaki 8 kitaitiri iinchnaa-niki, yaitanakiri intomisitaanitaitiri. Ari ipaitaitakiri “Jesús,” tima aritaki ikantzi-takari Maninkari tsika impaityaa tikira-mintha omotyaatiriita María.

²²Okanta omonkarataka imairinta-jiita imonkaratan-tyaarori Ikantakaantani jiwarini Moisés. Ari yaitanakiri iinchnaa-niki Aapatyaawiniki yasita-kayi-tyaari Pawa. ²³Irootaki imonkaratan-tyaarori Iñaani Pawa, kantatsiri:

Iriirika sirampari ojiwatziri kooya, yasita-kayi-tyaari Awinkathariti, itasorintsiti inatyii.

²⁴Imatantyaarori imonkaratiro Iñaani Pawa, ontzimatyii yisatakai-yaari yatsipita-kaani:

Apiti tookitzi, airorika inkarati apiti yanini siro.

²⁵Tzimatsi anta Aapatyaawiniki paitachari Simeón. Tampatzikasiriri inatzi irirori, pinkatha-tasorintsitsiri inatzi, isaika-siritan-takari Tasorinkantsi. Iriitaki oyaawintarori yoimosirinkai-tairi ishininkapayi Israel-iiti. ²⁶Iriitaki iyosirita-kaakiri Tasorinkantsi, airo ikamita irirori irojatzi iñaanta-kyaariri Isaipatzii-totani Pawa. ²⁷Ikantakaakari Tasorinkantsi, pokaki tasorintsi-pankoki. Ikanta yariita-kaapaakari

iriri Jesús tasorintsi-pankoki imonkaratan-tyaarori Ikantakaan-taitsiri, ²⁸ ithomaa-wakiri Simeón yoka iinchaa-niki, iwisiryaawinta-nakari Pawa, ikantzi:

²⁹ Monkarataka Nowinkathariti okaratzi pikanta-kinari,
Pisinitina nonkami, tima pimpiratani piwakina.

³⁰ Tima noñaanjiri owawisaa-kotan-taniri,

³¹ Iriitaki pityaan-takiri ñaayitairi maaroni atziri-payi,

³² Iriitaki kitainkata-kotairini atziri-payi kaari noshininkata,
Iriitaki kantakai-yaaroni impinka-thaitan-tyaariri noshininka Israel-
iiti pasitari awiroka.

³³ Tima okiryaaantzi ikantanaka José aajatzi María okimiro ikantai-tziriri iinchaa-nikiti. ³⁴ Ikanta Simeón yamana-kota-nakiri iriri iinchaa-niki intasonka-wintai-takiri. Ipoña ikantanakiro iriniro: “¡María! Yoka iinchaa-niki iriitaki kantakai-yaaroni iwasankitaan-taityaari oshiki ashininka Israel-iiti. Irijatzi kantakai-yaaroni yawisako-siritan-tajyaari aajatzi oshiki ashininka-payi. Ñaakan-tayita-paakiri kaari ñaapiintaitzi. Iro kantacha oshiki maimanitirini.” ³⁵ Tima yoka iinchaa-niki iriitaki ñaakantironi okaratzi ikinkitha-sirtzi-takari. Iro kantacha, antaro piwasiritajyaa awiroka osiyawaityaaromi awisari-tatyiimi wisamintotsi.”

³⁶ Ari osaiki aajatzi kooya paitachari Ana, Kamantantzinkaro onatzi iroori, irisinto Fanuel icharinini Aser. Antyasiparotaki iroori. Aawitaka oimi ainiro omainarota-paaki, okaratzi 7 osarintsi otsipawitakari oimi. ³⁷ Tzima-kotaki okaratzi 84 osarintsiti okinankarotaki iroori. Asi owiro osaiki tasorintsi-pankoki, aakowintaro kitaitiri aajatzi tsitiniri amani, omashika-wintakiro. ³⁸ Ari opokapaakiri aajatzi iroori, owisiryaawinta-paakari Pawa. Ari okinkithata-kota-nakiri iinchaa-niki, ithonka ikimajiitakiro ikaratzi oyaawintarori yookakaa-wintai-tairi Aapatyaawini-satzi.

Ipiyantaari Kasiyakaawiniki

³⁹ Aritaki imonkaratakiro Ikantakaantsiri Pawa, piyaja Tapowiniki osaikira inampi Kasiyakaawiniki. ⁴⁰ Tima kimosiri ikanta ikimotatzi iinchaa-niki, aikiro ijatatzii isintsitzi, yotaniki ikanta. Kaminthaa iwakiri Pawa.

Isaiki Jesús tasorintsi-pankoki

⁴¹ Yasi iwiro asitariri Jesús ijatzi osarintsiki-payi anta Aapatyaawiniki yoimosirinkiro Anankoryaantsi. ⁴² Aritaki tzimaki Jesús okaratzi 12 isarintsiti, jaitijiitaki Aapatyaawiniki, tima irootaki yamijiitari yoimosirinkyaa. ⁴³ Aritaki karataki yoimosirinka-jiita, piyajiitaja

^c 2.34 awasankitaa = antziwata; awisako-siri = tzinaaja

asitariri, irojatzi isaikanaki irirori Jesús Aapatyaawiniki, titzimaita iyoti iriri aajatzi iriniro. ⁴⁴Isiyakaantzi jiwataji itsipayitanaari ikarajiitzi. Aniiitaki aparoni kitaitiri, ari isampiwitakari ishininka-payi ikaratzi ipiyajiitaja. ⁴⁵Titzimaita iñaajiri. Irootaki ipiyanta-naari Aapatyaawiniki yamina-panatiri. ⁴⁶Tima okaratzi mawa kitaitiri iñaantaariri isaiki Tasorintsi-pankoki, ikinkitha-waita-kairi ikaratzi yotakotzirori Ikantakaan-taitani, isatikai-takiri niyaanki, isampi-minthatziri. ⁴⁷Tima inkarati kimakiriri yakayitakiro okaratzi isampitai-tziriri, okiryaantzi ikantajiita iñaakiri omapiro iyota-nita. ⁴⁸Ikanta iñaapajiri asitariri, okiryaantzi ikantapaaka aajatzi irirori, oñaanata-paakiri iriniro, okantziri: “Notomí, ¿tsikama pinkantinaka? Oshiki namina-minatakimi notsipatari piri, antaroiti pimintharowakina.” ⁴⁹Ari yakanaki irirori, ikantanaki: “¿Paitama pamina-minatan-tanari? ¿Tima piyoti okowa-pirotatyaa nosaiki iwankoki Asitanari?” ⁵⁰Titzimaita ikimathatiro asitariri okaratzi ikantakiri. ⁵¹Yaanaajiri, jaitijiitaji Kasiyakaawiniki. Ti impiyatha-waityaa okaratzi impiratai-tariri. Irooma iriniro Jesús osiriki owakotziri okaratzi yantziri.

⁵²Aikiro ijatatsi ikimotatzi Jesús, yotaniki ikantaka. Iyaminthaani iwakiri Pawa. Ari ikimitaa-kiriri aajatzi atziri-payi iyaminthaani iwiri.

Ikamantantziri Juan kiwaatan-tatsiri

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 ¹Aritaki tzimaki okaratzi 15 osarintsi ipinkathari-wintantzi wirakocha Tiberio César maaroni anta. Iwakiri inampiri paitachari Poncio Pilato ijiwariti iipatsitiki Judá-iti. Iriitaki owakiriri Herodes ijiwariti Tapowiniki. Ari ikimitaakiri Felipe iririntzi Herodes, iwakiri ijiwariti Iturea-ki aajatzi Traconite-ki. Aajatzi ikimitakiri Lisantias, iwakiri ijiwariti Abilinia-ki. ²Iriira Impira-tasorintsi-piroriiti anta yoka Anás aajatzi Caifás. Aripaiti ikinkitha-waita-kaakiri Pawa itomi Zacarías paitachari Juan anta otzisi-masiki. ³Irootaki ijatantakari Juan intatzikiro Owaryiinkaarini, ithonka yaniitakiro nampitsi okaratzi tzimatsiri anta, ikinkithata-kotakiro kiwaataantsi, ikantzi: “Piwashaantairo pantayitziro kaari-pirori, pinkiwaa-winta-jyaari Awinkathariti Pawa, aritaki impyaakoi-tajimiro pikaaripiro-waitaki.” ⁴Ari omonkaratari isankinatakiri pairani Kamantan-tzinkari Isaías, ikantaki:

Tzimatsi kaimapain-tsini otzisi-masiki, inkantan-tapaaki:
Piwamiithatainiri Awinkathariti tsika inkinapaaki,
Pinkimita-kaantiro itampatzikai-tziro awotsi.

⁵Omamiri-pathatai otinkanaa-yitzi,
Owintini-yitaji otzisi,
Tampatzika onkantajyaa awotsi okaratzi tziyawita-chari,
Tima owintini-pankaa onkanta-yitajyaa.

⁶ Ari ññaajiro maaroni atziri tsika ikanta Pawa iwawisaa-kotantzi.

⁷Ikantayita-wakiri atziri pokayitain-tsiri inkiwaatyaa: “Ti pikamiithasiri-jiiti awiroka, pikimita-sitakari maranki. ¿Pisiyakaantaki airo iwasankitaaitaimi? ⁸Omapiro-rika piwashaantajiro pikaaripiro-siri-waitzi, pikamiithasiri-yitaji, pinkimityaaro pankirintsi kithota-tsiri. Airo pikanta-siri-waitzi: ‘Naaka icharini nowaisatzitini Abraham.’ Pinkimi nonkantimi: Airo pikantakaapiro-waita-sita pinkimita-kaantyya awiroka ikowa-pirotani Pawa, kantatsi yatzirita-kairo iroka mapi, irootaki impoyiita-jyaarini incharini-yitajyaari awaisatzitini Abraham. ⁹Airorika osiyaaro pankirintsi kithokita-tsiri, ichikakai-takaro shiicha pankirintsi-ponkitziki kaari kithokita-tsini, yaitakiro iitaitiro.

¹⁰Ikanta atziri-payi isampita-nakiri, ikantziri: “¿Paitama nantajiri?”

¹¹Ari yakanakiri, ikantzi: “Tzimatsi-rika apiti piithaari, pimpiri aparoni kaari otzimi-motzi. Tzimatsi-rika piwariti, ari pinkimitakiro aajatzi.”

¹²Ipoñaa ipokajitaki sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki inintzi inkiwaatyaa, ikantapaakiri: “Yomitaan-tanirí, ¿paitama nantajiri naaka?”

¹³Ikantakiri: “Airo panaakairo ikantai-takimiri onkarati pinkowa-

kotantiri.” ¹⁴Ipoñaa ikantaki owayiriiti irirori: “Naaka, ¿paitama nantajiri?” Yakanakiri, ikantzi: “Airo pasaryii-matanta, airo pithaiya-kotanta onkanyaa paapithatan-tyaariri atziri tsika-rika ompaityaa. Pinkimo-siri-wintiri ikaratzi ipinaizimiri awiroka.”

¹⁵Tima oshiki ikinkithasirita-kaakari Juan maaroni atziri-payi, ikanta-siri-jiitzi: “¿Kaarima yoka Saipatzii-totaari?” ¹⁶Irootaki ikantan-tanakariri Juan maaroni atziri, ikantziri: “Apatziro-machiini nokiwaatantaro naaka nijaa. Iro kantacha, awotsikitaki matzirori ipinkathari-pirotzi, nopinkathatzi-tataikari naaka. Ti onkanti inkimita-kaantina impiratani nonthopaa-tyaaniriri ikyaantari iitziki. Tima iriitaki kimitakaan-tyaaroni inkiwaatan-tairimi Tasorinkantsi, yoiti-siritan-tairimi paamari. ¹⁷Tima yairikakiro irirori itikaiki-minto, irootaintsi inkaratiro intikai-kiwaiti. Iwakoyitairo kamiithari okithoki pankirintsi, intayi-maita-jyaaro otakii-riki.”

¹⁸Irootaki iroka-payi ñaantsi ikantakiri Juan ikinkithata-kairi maaroni atziri-payi Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹Ari ikimitaa-kiriri aajatzi Herodes pinkatha-ritatsiri, iyomitaa-witakari, yaakirora Herodías iinanta-witari Felipe iririntzi. Tima tzimatsi aajatzi oshiki pasini kaari-piro yantayitakiri. ²⁰Iroora owatsi-pirota-kirori yantakiri Herodes yasita-kota-kaantakiri Juan.

Ikiwaataka Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹Ikanta ikiwaatziri Juan maaroni atziri-payi, ari ikiwaata-kiriri aajatzi Jesús. Yamana-minthaitzi Jesús, kimiwaitaka asitaryaa-nakityii-yaami

inkiti.^d ²²Ari ñiitaki isaawiin-kasita-paakari Tazorinkantsi ikimita-paakari siro. Ikimaitatzii inkitiki ikantai-tanaki: “Awirokatakira Notomi nitako-pirotani. Oshiki nokimo-siri-wintakimi.”

Icharini-yitari Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³Ikanta itanta-nakarori Jesús yantayitakiri, ari tzimaki 30 isarintsiti. Ikantaitzi iri tomintakari José. Tominta-nakariri José ipaita Elí, ²⁴tominta-nakariri Elí ipaita Matat, tominta-nakariri Matat ipaita Leví, tominta-nakariri Leví ipaita Melqui, tominta-nakariri Melqui ipaita Jana, tominta-nakariri Jana ipaita José, ²⁵tominta-nakariri José ipaita Matatías, tominta-nakariri Matatías ipaita Amós, tominta-nakariri Amós ipaita Nahum, tominta-nakariri Nahum ipaita Esli, tominta-nakariri Esli ipaita Nagi, ²⁶tominta-nakariri Nagai ipaita Maat, tominta-nakariri Maat ipaita Matatías, tominta-nakariri Matatías ipaita Semei, tominta-nakariri Semei ipaita José, tominta-nakariri José ipaita Judá, ²⁷tominta-nakariri Judá ipaita Joana, tominta-nakariri Joana ipaita Resa, tominta-nakariri Resa ipaita Zorobabel, tominta-nakariri Zorobabel ipaita Salatiel, tominta-nakariri Salatiel ipaita Neri, ²⁸tominta-nakariri Neri ipaita Melqui, tominta-nakariri Melqui ipaita Adi, tominta-nakariri Adi ipaita Cosam, tominta-nakariri Cosam ipaita Elmodam, tominta-nakariri Elmodam ipaita Er, ²⁹tominta-nakariri Er ipaita Josué, tominta-nakariri Josué ipaita Eliezer, tominta-nakariri Eliezer ipaita Jorim, tominta-nakariri Jorim ipaita Matat, ³⁰tominta-nakariri Matat ipaita Leví, tominta-nakariri Leví ipaita Simeón, tominta-nakariri Simeón ipaita Judá, tominta-nakariri Judá ipaita José, tominta-nakariri José ipaita Jonán, tominta-nakariri Jonán ipaita Eliaquim, ³¹tominta-nakariri Eliaquim ipaita Melea, tominta-nakariri Melea ipaita Mainán, tominta-nakariri Mainán ipaita Matata, tominta-nakariri Matata ipaita Natán, ³²tominta-nakariri Natán ipaita David, tominta-nakariri David ipaita Isaí, tominta-nakariri Isaí ipaita Obed, tominta-nakariri Obed ipaita Booz, tominta-nakariri Booz ipaita Salmón, tominta-nakariri Salmón ipaita Naasón, ³³tominta-nakariri Naasón ipaita Aminadab, tominta-nakariri Aminadab ipaita Aram, tominta-nakariri Aram ipaita Esron, tominta-nakariri Esron ipaita Fares, tominta-nakariri Fares ipaita Judá, ³⁴tominta-nakariri Judá ipaita Jacob, tominta-nakariri Jacob ipaita Isaac, tominta-nakariri Isaac ipaita Abraham, tominta-nakariri Abraham ipaita Taré, tominta-nakariri Taré ipaita Nacor, ³⁵tominta-nakariri Nacor ipaita Serug, tominta-nakariri Serug ipaita Ragau, tominta-nakariri Ragau ipaita Peleg, tominta-nakariri Peleg ipaita Heber, tominta-nakariri Heber ipaita Sala, ³⁶tominta-nakariri Sala ipaita Cainán, tominta-nakariri Cainán ipaita Arfaxad, tominta-nakariri Arfaxad ipaita Sem, tominta-nakariri Sem ipaita Noé, tominta-nakariri Noé

^d 3.21 * inkiti

ipaita Lamec, ³⁷tominta-nakariri Lamec ipaita Musalén, tominta-nakariri Musalén ipaita Enoc, tominta-nakariri Enoc ipaita Jared, tominta-nakariri Jared ipaita Mahalaleel, tominta-nakariri Mahalaleel ipaita Cainán, ³⁸tominta-nakariri Cainán ipaita Enós, tominta-nakariri Enós ipaita Set, tominta-nakariri Set ipaita Adán, tominta-nakariri Adán iriitaki Pawa.

Inkaaripirosirita-kaitirimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹Tima isaika-siritan-tanakari Jesús Tasorinkantsi, ipiyaja ipoñaajaro Owaryiinkaariniki. Tima ikantakaakari Tasorinkantsi jataki otzisi-masiki. ²Ari isaikakiri anta okaratzi 40 kitaitiri, inintawitaka Kamaari inkaaripirosirita-kairimi. Tima tikatsi iyaari anta, ayimatakiri itashi. ³Ikantawita-paakari: “Omapirota-tyaarika Itomintami Pawa, pimpyirowarintitsi iroka mapi.” ⁴Ari yakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi sankinarintsu kantatsiri:

Ti apatziro owañaantzi okaratzi iwaitari, tima irootaki owañaapirotan-tatsiri ankimisantajiro okaratzi ikantairi Pawa.”^e

⁵Ikanta Kamaari yaanakiri Jesús tonkaariki. Ari ikoñaatakaa-paintziro maaroni nampitsi ipinkathari-yitzi atziri. ⁶Ikantapajiri: “Ari nonkanta-kaakyaaro impinkathatimi piñaayitakiri, ari nompakimiro aajatzi iwaniinkaro. Tima naaka yasitakaitaka maaroni, ari onkantaki nopiri itzimi-rika nonintziri. ⁷Aririka pimpinkathatakina, maaroni ikaratzi piñaakiri, awiroka asitana-jyaaroni.” ⁸Ari yakanakiri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi isankinaitaki pairani, kantatsiri:

Pimpinkathatiri Piwawani, iriitaki pinkimisantiri apaniro.”

⁹Ikanta Kamaari yaanakiri Aapatyaawiniki, yatiita-kaapaakiri jinoki otawantoki tasorintsu-panko. Ikantawita-paari: “Omapiro-rika Itomintami Pawa, pimitayi osaawikinta. ¹⁰Pinkinkithasiritiro isankinai-takiri pairani okantzi:

Ari intyaan-takimiri Pawa Imaninkariti yaamaako-wintyaami,

¹¹Iriitaki thomaimini airo pantziwa-tantaro mapi piitziki.”

¹²Ari yakanakiri Jesús, ikantziri: “Iroka ikantaitaki aajatzi pairani:

Ti onkamiithati piñaantyaari Piwinkathariti Pawa.”

¹³Tira imatasityaari yitsinampairi Kamaari inkaaripirosirita-kairi Jesús, yintainainitaa-paintari kapichiini.

Yitanakari yantayitziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Ikanta ijatairo Jesús Tapowiniki, okyaantapakari isintsinka Tasorinkantsi. Ithonka ikimakoi-tanakiri anta inampiitiki. ¹⁵Iyomitaan-tayitaki tsika yapatota-piintaita. Oshiki kimosiriwintana-kiriri anta.

^e 4.4 irootaki kowapirotacha ankimisantajiro okaratzi ikantairi Pawa: * onasiyita ñaantsi-payi

Ipiyaja Jesús Kasiyakaawiniki

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Ikanta ipiyaaro Jesús Kasiyakaawiniki, ariitaja inampiki tsika yantaritaki pairani. Ari omonkaratapaja kitaitiri imakoryaan-taitari, jataki yapatota-piintaita, irootaki yamita-piintakari irirori. Ari ikatziyanaka iñaanatiro sankinarintsi. ¹⁷Ipaitakiri isankinari Kamantan-tzinkarini Isaías. Ikanta yampinai-ryaakiro sankinarintsi, yaminakiro tsika osankinataka, kantatsiri:

¹⁸Isaikantana Itasorinka Pawa,

Tima iriitaki saipatzii-tota-kinari.

Ityaankakina nonkinkithata-kaajiri asinonkainkari Kamiithari
Ñaantsi.

Nowatsinaryaa-kotajiri okantzimo-siri-waitari.

Nonkaman-tajiri inosikaitani nonkantajiri: “Aritaki pisaika-siwaitajyaa yasitako-witai-takami.”

Aritaki naminakaa-yitajiri mawityaakiri-payi,

Aritaki nookakaa-wintajiri ikaratzi impira-waitaitari.

¹⁹Ityaankakina nonkinkithati: “Iroñaaka osarintsiki ari inkaminthaajairi aroka-payi Pawa.”

²⁰Ipoña yampinaita-najiro Jesús sankinarintsi, ipanajiri jiwatzirori kinkitharintsi, saikanaki. Tima okiryantzi iwakiri maaroni atziri ikaratzi saikain-tsiri yapatota-piintaita. ²¹Ari yitanakaro ikantanaki:

“Omonkaratzi-motakami iroñaaka iroka Sankinarintsi okaratzi pikimakiri noñaanata-kimiro.” ²²Tima okiryantzi ikantajiitanaka ikaratzi kimakiriri inkinkithataki Jesús kamiithaini. Ikantajitzi:

“¿Kaarima yoka itomi José?” ²³Irojatzi ikantan-tanakariri: “Kimitaka ari pinkantakina: ‘Intsityaa aawintan-tzinkari paawintyaa awiroka.

Tima oshiki nokimako-wintakimi pantayitakiri Capernaum, intsityaa pantapajiro aajatzi aka pinampiki.’” ²⁴Aikiro ikantana-kitzii Jesús:

“Omapirotayaa nonkantimiri, asi owiro ti impinkathataitiri Kamantan-tzinkari inampiki irirori. ²⁵Tima omapirotayaa iroka, pairani ainiro isaikawitani Elías, ti omparyaa-jiranki inkani okaratzi mawa osarintsi aajatzi 6 kasiri anta inampitsitiki Israel-iiti, antaroiti itashiniintaitaki.

Oshiki kinankaro tzimawita-chari anta, ²⁶iro kantacha, ti intyaan-taitiri Elías ijata-sitiro kinankaro ishininka, apatziro ityaantai-takiri ijata-sitiro pasini-sato kaari ishininkatyaa anta nampitsiki Sarepta saikatsiri Simaaki ²⁷Ari okimitakari aajatzi ainiro isaikawita Kamantan-tzinkari Eliseo, tzimawita-charanki inampitsitiki Israel-iiti oshiki mantsiyari pathaa-waita-tsiri. Iro kantachari ti intyaan-taitiri Eliseo yisita-kota-kaaji aparoni, iri ityaantaitaki Naamán kaari ishininkatyaa poñaachari Tonkaironiki, yisita-kota-kaajiri.” ²⁸Ikanta ikimajitaki ikaratzi saikain-

tsiri yapatota-piintaita, antaroiti ikisajiitanaka. ²⁹Ikatziya-jiitanaka, yaitanakiri Jesús owiraa-thapita nampitsi tsika osaiki impirita inintajiitzi intziyirimi. ³⁰Iro kantacha Jesús, isiya-pithata-nakari isatikan-tanakari niyaanki, jataji.

Atziri yaakiri piyari
(*Mr. 1.21-28*)

³¹Ikanta yoirinkaja Jesús nampitsiki Capernaum saikatsiri Tapowiniki. Iyomitaa-yitapajiri atziri kitaitiri imakoryaan-taitari. ³²Tima ti omañaa isintsinka iyomitaantzi, okiryantzi ikantajiitaka ikaratzi kimirori iyomitaan-tziri. ³³Okanta anta tsika yapatota-piintaita, ari isaikakiri atziri yaakiri piyari, kaimanaki sintsiini, ³⁴ikantzi: “Jesús, Kasiyakaawini-satzi, noyotzimi naaka, awirokatakiki Itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari aka papirojiitina.” ³⁵Ari ikisathata-nakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimairiti piyarí, pijatai! Ari ityaanaki atziri iwashaanta-najiri iwiyariti, titzimaitya iwasonkaa-nakiri.” ³⁶Okiryantzi ikantanaka atziri-payi, ikanta-wakaanaka: “¿Paitakama iroka ñaantsi? Tzimatsi isintsinka yiitsinampaan-tairi imisiyiri piyari ikisathatakiri.” ³⁷Tima ithonka ikimakoi-tanakiri Jesús maaroni anta inampiitiki.

Yisita-kota-kaajiro Jesús irayiro Pedro
(*Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31*)

³⁸Ikanta isitowanaki Jesús yapatota-piintaita, kyaapaaki iwankoki Simón. Ikantai-tawakiri: “Omatatziiro irayiro Simón antaroiti katsirinkataantsi.” ³⁹Ari yoiyoota-sita-nakaro onaryaaka iroori, kimiwaitaka inkisathata-kityiromi katsirinkataantsi. Isita-kotanaki oosaawaki-witaka. Apatha-kiro opiriintanaja, aminayita-kiniri opawakiriri.

Yisita-kota-kaayitziri Jesús mantsiyari-payi
(*Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34*)

⁴⁰Okanta otsitiniityaanaki, yamaita-paakiniri Jesús oshiki atziri nasiwai-yitachari imantsiyari. Ikanta iñaawakiri Jesús, apatziro yantantakari kapichiini irako, isitako-yitanaji. ⁴¹Oshiki atziri yaakiri piyari imisitowaki iwiyariti, antaroiti ikaimayitzi piyari, ikantzi: “¡Itomi Pawa pinatzi!” Titzimaita isinitiri iñaawajijiti piyari, ikisatha-yitakiri, tima iyojiitzi piyari-payi iriitaki Saipatzii-totaari yoka Jesús.

Iyomitaantzi Jesús maaroni Tapowiniki
(*Mr. 1.35-39*)

⁴²Okanta okitaititzi-mataki, ananinkanaka Jesús apaniroini, isitowanaki ijatiro otzisi-masiki. Oshiki amina-minatairiri tsika-rika ikinaki. Ikanta iñiitajiri tsika isaiki, ti inintaiti ijataji. ⁴³Irojatziki ikantan-

tanakari Jesús: “Ontzimatyii inkimaitiro aajatzi pasiniki nampitsi Kamiithari Ñaantsi tsika okanta-kota ipinkathari-wintantai Pawa. Tima irootaki ityaankan-taita-kanari.” ⁴⁴Aikiro ijatakaa-nakitziiro Jesús ikinkithatanaki pankotsi tsika yapatotapintaita okaratzi tzimatsiri anta Tapowiniki.

Kaari iñiita-piintzi simaataantsi

5 ¹Okanta aparoni kitaitiri, isaiki Jesús inkaari-thapyaaiki anta Piyompi-jaariki. Yatsinaki-matakiri atziri ikaratzi piyotzi-wintakariri ikimisantziro iñaani Pawa. ²Ari iñaaki apiti pitotsi oowaataka oparaitiki. Ti intitan-tajiita-jyaaro asitarori, tima inkiwajiita-tziiro iithariminto. ³Titapaaka Jesús pitotsiki. Iriitakira asitaro Simón iroka pitotsi, ikantakiri intyaankiro kapichiini niyankyaaki. Ari isaikan-tanakaro Jesús pitotsi, yitanaaro iyomitaa-yitanajiri atziri. ⁴Ikanta ithonka-nakiro iyomitaantzi, ikantzi: “Simón, paanakiro piwito niyankyaaki inkaari, ari pisimaatyaari.” ⁵Ari yakanaki Simón, ikantzi: “Nomawitakaro nosimaata tsitiri-paiti, tikatsi nayi. Awiroka kantanari, aritaki nokantakiro.” ⁶Imatakiro isimaata Simón, yaaki oshiki sima, iro onthatyiimi iithariminto. ⁷Ikaima-wakotairi ikarata-piintziri isimaata yamitakotajiri. Ikanta ijata-sita-nakiri, ikinako-jiitaki pasiniki pitotsi, ijaikitakiro apitiroiti iwito, iroowitain-chami itsitsiya-kota-jiiti. ⁸Ikanta iñaakiro Simón Pedro kantain-chari, ityirowa-sita-nakari Jesús, ikantanakiri: “Pintainanintyaana Pinkatharí, kaari-piro-siriri nonatzi naaka.” ⁹Tima antaroiti itharowanaki Simón iñaakiro yaaki oshiki sima. Ari ikantakari aajatzi itsipajiitakari. ¹⁰Imatzita-nakaro Jacobo aajatzi Juan, itomi-payi Zebedeo, tima irijatzi itsipatakari Simón. Iro kantacha Jesús ikantanakiri Simón: “Airo pitharowa-siwaita, onkimita-jyaaro iroñaaka iriimi atziri nosimaata-kaajyaami.” ¹¹Ikanta yaatako-jiitapaji, yooka-nakiro maaroni, iyaataa-jiita-nakiri Jesús.

Yisita-kota-kaajiri Jesús antziri pathaa-rontsi

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Ikanta yariitaka Jesús pasiniki nampitsi, ari ipokakiri antziri pathaa-rontsi. Ari iñaapaakiri Jesús, ityirowa-sita-paakari, ikantapaakiri: “Pinkatharí, pinintzi-rika, aritaki okantaki pisita-kota-kaajina.” ¹³Irootaki yakotan-tanakari Jesús, itzinkakiri kapichiini, ikantziri: “Nonintzi, pisita-kotai.” Isitanaki ipathaa-waiwita. ¹⁴Ikantawitawaari: “Airo pikamanta-kotana. Apatziro piwanakiro pijata-sitiri Ompira-tasorintsitaari, pantantyaarori Ikantakaantani pairani Moisés, paanakiniri Pawa patsipita-kaani pipira, irootaki iyotantai-tyaari isita-kotaimi.” ¹⁵Iro kantacha ithonka ikimakoi-tanakari Jesús intaina. Oshiki atziri piyotzi-winta-kariri ikimisantziri. Inintajiitzi yisita-kota-kaayitainiri

aajatzi imantsiyariti-payi. ¹⁶Iro kantacha yintainaryaa-piinta irirori Jesús otzisi-masiki, ari yamaniri.

Yisita-kota-kairi Jesús Kisoporokiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷Okanta pasini kitaitiri iyomitaantzi Jesús, ari isaikajitaki Nasitantaniri aajatzi Yomitaan-taniri, iriitaki poñaayitain-chari nampitsiki-payi tzimatsiri anta Tapowiniki, iipatsitiki Judá-iti, poñaayitain-chari aajatzi nampitsiki Aapatyaawini. Tima otsimatakari Jesús isintsinka Pawa, kantatsi yisita-kota-kaayitiri mantsiyari. ¹⁸Ari yamaita-paakiri kisoporokiri yanatakoi-takiri inaryaa-mintoki. Inintzi inkyaakaa-paakirimi pankotsiki, inaryaa-kotiri tsika isaikaki Jesús. ¹⁹Titzimaita onkanti inkyaakairi, tima oshiki atziri piyotaincha. Yatiita-kaanakiri jinoki pankotsiki, imorontakiro pankotsi, iwayiita-kotakiri tsika ipiyotzi-wintai-takari Jesús. ²⁰Iyotzi Jesús omapiro yawintaakari yokapayi, ikantanakiri kisoporokiri: “¡Ashininká! Ipyaakoi-tajimiro pikaaripiro-siri-witaka.” ²¹Ikanta ikimajitaki Yomitaan-taniri aajatzi Nasitantaniri, ikanta-siri-jiitanaki: “Ithainka-tziiri Pawa yokawí. Tima tikatsi kantironi impyaakotantiro kaari-pirori, apatziro Pawa ipyaakotan-tziro.” ²²Iyotzimaitaka Jesús ikinkithasiritari yokapayi, isampita-nakiri, ikantziri: “¿Paitama pikinkithasiri-waita-sitantari? ²³¿Tima onkamiithati nonkanti: ‘Ipyaakoi-tajimiro pikaaripiro-siri-witaka?’ Irooma pinintziri nonkantiri: ‘Pinkatziyi, pijatai.’ ²⁴Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimi-motziri isintsinka aka kipatsiki, aritaki impyaakotairi kaaripiro-siri-witachari.” Ipithoka-sita-nakari kisoporokiri, ikantziri: “Nokantzimi Naaka, pinkatziyi, paanajiro pinaryaa-minto, pijatai piwankoki.” ²⁵Apatha-kiro ipiriintanaka kisoporokiri, yaanajiro inaryaan-tawitari. Tima iwisiriyaa-winta ikantawinta-nakari Pawa ijataji iwankoki. ²⁶Tima okiryaaantzi ikantajiitanaka ikaratzi ñaakiriri, iwisiryaawinta-yitanakari aajatzi irirori Pawa. Itharon-kakiini ikantajiitzi: “Tira añaapiintiro kimityaaroni iroka.”

Yaitanta-nakariri Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Ikanta isitowa-najira Jesús, iñaapaakiri paitachari Leví. Isaiki irirori, tsika iwakiri jiwari wirakocha isintsiwintantzi yamaitiniri kiriiki, ikantapaakiri: “Piyaatina.” ²⁸Katziyanaka Leví, yookanakiro maaroni, iyaatanakiri.

²⁹Ipoña Leví yaanakiri Jesús yoimosirinkyaa iwankoki itsipata-nakari iyomitaani. Ari ijatakiri aajatzi oshiki sintsitantatsiri yamaitiniri kiriiki, oshiki pasini-payi jatayitain-tsiri. Ari ikarajitakiri iwajiita. ³⁰Ikanta Nasitantaniri itsipatakari Yomitaan-taniri, iñaana-minthatakiri iyomitaani Jesús, ikantziri:

“¿Paitama pitsipatan-tariri piwajiita aajatzi pirajiitzi kaari-piro-siriri, pintsipatari aajatzi sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki?” ³¹Ari yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri ipoka-sitziri aawintan-tzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikatsi ininti irirori. ³²Tima ti nompoka-sitiri ikimita-kaantai-tziri kamiithasiriri inawita, nopoka-sita-tziiri kaari-piro-siriri nonkaima-siritajiri iwashaantairo kaari-pirori.”

Ikinkithata-kotziro Jesús itziwintaita

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Ipoñaa isampitai-takiri Jesús, ikantai-tziri: “¿Paitama kaari itziwintanta piyomitaani? Iriima irasi Juan, aajatzi irasi Nasitantaniri-payi, oshiki itziwintapiinta-jiita, yamanajiitzi aajatzi. Noñiiri piyomitaani awiroka, ti intzi-winta-nityaa, owawaiyitacha, irawajiiitatsi.” ³⁴Ari yakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka intsipayiityaari aawakaa-chari, ¿arima intziwintai-tapaakyaa? ³⁵Irooma apaata, aririka yaitakiri iimintaitari, aripaitira intziwintaityaa.” ³⁶Ari isiyakaa-winta-nakiniri Jesús, ikantziri: “Aparoni paisatori ikithaataitari, arimaa okantaki iwawitantaityaaro yaapatanka owakirari, ari omapirota-nakyaa osaraanaki aririka ampithata-nakyaa owakirari. Tira aripirota-kayiro paisatori ikithaataitari iwawitantaityaaro owakirari. ³⁷Ari okimitari aajatzi, ti inkamithatzi paisatori misinantsi-naki iwantai-tyaari airyaari iraitsiri. Aririka iwantai-tyaari, aritaki isanaryaanaki, aparaata-siwaitakyaa iraitsiri aajatzi misinantsi-naki. ³⁸Tima apatziro ikamiithatzi owakirari misinantsi-naki iwantai-tyaari. ³⁹Ikaratzi amitarori iriro paitatsiri, airo yamitaaro irajiro airyaari. Inkanta-piinti: ‘Iro kamiithatatsi iriro poiri.’”

Ikinkithata-kotziro Jesús kitaitiri imakoryaan-taitari

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 ¹Okanta aparoni kitaitiri imakoryaan-taitari, ikinaki Jesús pankirintsi-masiki. Ikanta iyomitaani-payi isapirya-kitanaki okithoki, yamirokaki-tzimaitaro inkini iyaaro. ²Ti onimotiri Nasitantaniri-payi, isampitakiri ikantziri: “¿Paitama pisapirya-kitan-tarori? Tima ti osinitaa-ntsiti yantawaitaiti kitaitiriki imakoryaan-taitari.” ³Ari yakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tima piñaanatakotiri pinkatharini David aantawita-kariri itashi itsipayitakari ikarajiitzi? ⁴Ikyaaiki tasorintsi-pankoki, yaakiro yatantaitari tasorin-tsita-tsiri, iwakaro irirori, ipakiri aajatzi itsipayitakari. Tima ti osinitaan-tsiwityaa iwaityaaro, intaini iwapiintayitaro Ompira-tasorintsitaari.” ⁵Ipoñaa ikantaki aajatzi: “Yoka Itomi Atziri ipinkathari-pirotziri irirori, yanairo kitaitiri imakoryaan-taitari.”

Atziri kisowakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Okanta pasini kitaitiri imakoryaan-taitari, ikyaaiki Jesús yapatotapintaita, iyomitaan-tapaji aajatzi. Ari isaikakiri kisowakota-

tsiri irako-piroki. ⁷Tima aamaiyaa ikantayitaka Yomitaan-taniri aajatzi Nasitantaniri, inintzi ñiiri Jesús yisita-kota-kairi kisowakori kitaitiri imakoryaan-taitari ontziman-tyaari inkanta-kotiriri.

⁸Yotzimaitaka Jesús opaita ikinkithasiritari yokapayi. Ikaimakiri kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, pisatikyaa nopiyojiitaka naaka.” Pokanaki kisowakori, katziya-paaka. ⁹Ari ikantzi Jesús: “Nonintzi nosampi-jiitimi: ¿Otzimikama sinitaa-ntsita-tsiri antiri kitaitiri imakoryaan-taitari? ¿Tima onkamiithati anisironkatantyaa, irooma kamiithatatsi awamaanti? ¿Tima onkamiithati antiro iroopirori, irooma kamiithatatsi ankaaripiro-waiti?” ¹⁰Yamina-nakiri Jesús piyotzi-minta-kariri, ñaanata-nakiri kisowakori, ikantziri: “Pitharyaa-wakotai.” Kantanaki ikantakiri, akotsitanaji kamiitha. ¹¹Tima antaro ikisajjiitanaka jiwari-payi. Ikamanta-wakaa-jiitaka tsika inkinakairo imaimanitiri Jesús.

Iyosiitaki Jesús 12 Otyaankaari.

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Ari itonkaanaki Jesús otzisiki yamani. Tima yaakowintakaro maaroni tsitiniri yamaniri Pawa. ¹³Okanta okitaitita-manaji, yapatotakiri maaroni iyomitaani. Ari iyoshaakiri ikaratzi 12, iriitaki ipaitakiri Otyaankaari. ¹⁴Jirika ikaratzi iyoshaakiri: Simón, iriitaki ipaitakiri Pedro, (akantziri añaaniki aroka Kiraawiro.) Iyoshaakiri Andrés iririntzi Simón. Iyoshaakiri Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Iyoshaakiri Simón ipaitaitziri aajatzi Kisakotan-taniri.^f ¹⁶Iyoshaakiri Judas iririntzi Jacobo. Iyoshaakiri aajatzi Judas Nampitsiwiri, iriitaki pithoka-sityaarini apaata.

Ikinkithata-kairi Jesús oshiki atziri

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Ipoñaa yoirinka-jiitaja Jesús itsipataari iyomitaani. Ari isaikajjiita-paaki owintini-pankatzi. Oshiki atziri piyotzi-winta-wakaariri, Aapatyaawini-satzi, aajatzi ikaratzi nampiyitarori iipatsitiki Judá-iti. Tzimatsi poñaayitain-chari inkaari-thapyaaiki nampitsiki Mapiniki aajatzi Simaaki. Ipokajjiitaki yokapayi inkimiro ikinkithatziri Jesús, inintajjiitatzii iriroriiti yisitakoi-tainiri imantsiyariti-payi.^g ¹⁸Tima inkarati ikyaantasiritari piyari, yisita-kota-kaayitajiri. ¹⁹Inintajjiitaki maaroni atziri yanta-wakiri kapichiini irako, tima ontzimi-motziri Jesús isintsinka, yisita-kota-kaayitziri maaroni.

^f 6.15 Kisakotan-taniri = cananeo = Owintini-wiri   ^g 6.17 Iroka-payi owiraanta-paakarori ñaantsi, tzimatsi osankinataka aajatzi anta vs 6.18.

Ikinkithata-koitziri kimosirita-tsini aajatzi asinonkaa-chani
(Mt. 5.1-12)

²⁰Ipoñaa yamina-nakiri Jesús iyomitaani, ikantziri: “Tasonka-wintaari iwaitimi awirokaiti asinonkainkari, tima awirokataki ñaajironi impinkathari-wintantaji Pawa.

²¹Tasonka-wintaari iwaitimi piñaawitaro pitashaa-niinta-waitzi iroñaaka, tima irootaintsi piñiuro pinkima-niintajyaa. Tasonka-wintaari iwaitimi piñaayi-witaro piraan-niinta-waita iroñaaka, tima irootaintsi piñaajiro pisironta-waitajyaa.

²²Tasonka-wintaari iwaitimi onkanta-witakyaa piñaayi-witaro iroñaaka inkisaniintaitimi, ikisimatimi, inkawiya-waitaitimi, imaninta-waitaitimi, okantakaan-tziro pawintaari Itomi Atziri. ²³Tharowinta pinkanta-yitajyaa, pinkimo-siri-yitaji, tima Pawa pinayita-jimini inkitiki. Pinkinkithasiritiro okaratzi yantakiri piwaisatzitini ikimaatsita-kaawaitakari Kamantan-tzinkari-payi.

²⁴¡Inkanta-machiitimi ashaarantzinkari! Tima piñaayitakiro iroñaaka panintaa-waiyitaka.

²⁵¡Inkanta-machiitimi pikaratzi piñiuro iroñaaka pikima-niintayita! Tima aritaki piñaajiro apaata awiroka pintashaa-niintaji.

¡Inkanta-machiitimi pikaratzi piñaayitziro iroñaaka pisironta-waita! Ari piñaajiro apaata pinkimaatsi-waitajyaa, ari piraawaita-jyaari aajatzi.

²⁶¡Inkanta-machiitimi pikaratzi iwisiryawintaitami iroñaaka! Tima ari ikantawitai-takari pairani kimitako-witariri Kamantan-tzinkari-payi.”

Pintakotyaari kisaniinta-yitzimiri
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷“Iro kantacha pinkimi nokantzi naaka: Pintakota-jyaari ikaratzi kisaniinta-yitzimiri, paakamiitha-yitairi. ²⁸Airo pipiyatari kisimawaitzimiri. Pamanako-yitajiri thaiyako-witamiri. ²⁹Aririka impasaitimi kashita-poroki, pisinityaari yapitiroryaa-porotimi impasatimi. Aririka inintaiti yaitiro piithaari pisaawanta-piintari, pisinitiniri yaanakiro pikithaatakari. ³⁰Aririka inkantaitimi: ‘Pimpina,’ okamiithatzi pimpimanta-niti. Aririka yayitai-timiro pasitari, okamiithatzi airo piñaa-wintziro. ³¹Pinintzi-rika intakoi-tyaami, pitawakyaaro awiroka pintakotantyaa.

³²Iriirika pitakota-sitakyaa ikaratzi itakoyitamiri awiroka, ¿Kamiithatakima iroka? Ti, tima iro yanta-piintakiri kaari-piro-siriri. ³³Iriirika paakamiithata-sitakyaa ikaratzi aakamiithatzimiri awiroka ¿Kamiithatakima iroka? Ti, tima iro imata-piintakiri kaari-piro-siriri. ³⁴Aririka inkantaitimi: ‘Pimpawa-kinaro, ari noipyajimi,’ impoña pimpawakiri tima piyotzi ari imatajimi awiroka apaata. ¿Kamiithatakima iroka? Ti, tima iro imata-piintziri kaari-piro-siriri.

³⁵Pintako-yitajyaari awiroka kisayitzimiri, airo pipiyatari. Pimpimanta-niti aririka inkampitaitimi, airo piyaawinta imayitajimi awiroka. Antaroiti impinai-tajimi, itomintaamira Jinoki-satzi. Omapiro itakoyitakari irirori maaroni atziri kaari paasonkitan-tatsini aajatzi kaari-piro-siriri-payi. ³⁶Ikimitairo Asitairi itakotanta, ari pinkimita-najyaari awiroka.”

Ikinkithata-kotziro Jesús kantzi-mataantsi

(Mt. 7.1-5)

³⁷“Ti onkamiithati pimishakowintanti, paamaiyaa imishakowintai-tzimi = kari awiroka. Airo pikantzi-matantzi, imaitajimi = kari awiroka apaata. Aririka pimpyaakotanti, ari imaitajimi awiroka apaata. ³⁸Pimpimanta-nitaji, tima ari imaitajimi awiroka apaata, yanaakai-tajimiro awiroka okaratzi pipimantakiri. Tzimatsi-rika pantzi-motantani, ari imapiro-taimi apaata awiroka.”

³⁹Ipoñaá isiyakaa-winta-nakiniri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima yakathata-wakaiyaa mawityaakiri? Tima ti iyoti tsika inkini, ari imparyaaki apitiroiti omoro-naki. ⁴⁰Tira iníiti aparoni iyomitai-tziri yanairi yomitairiri. Irooma apaata aririka iyomitaa-piroi-takiri aritaki inkimita-jyaari yomitairiri pairani. ⁴¹Tima osiyawaitakaro aririka ootyaakitimi antaro incha-pitoki pirokiki, ¿kantachama paminiri pasini tyaakita-chari kapichiini irokiki? ⁴²¿Kantachama pinkantiri: ‘Pimpoki naajimiro otyaakita-kimiri?’ Otyaaki-taikimi awiroka antaro incha-pitoki. Tima pisiyakari awiroka owapyiimotan-taniri. Ontzimatyii pitawakyaaro awiroka paawajiro antaro inchapitoki otzikaa-kimiri pirokiki paminaji kamiitha paanta-jyaaniiriri otyaakita-chari kapichiini.”

Ari iyoitzirori onkithotanaki-rika

(Mt. 7.15-20)

⁴³“Aparoni inchato saankanata-tsiri oshooki, ti iníitiro onkaaripiroti okithoki. Irooma inchato sampiya-sita-tsiri, ti omkanti okithoti. ⁴⁴Ontzimatyii ankimpoyiiri kamiitha-rika okaratzi yantayitziri, irootaki ayotantyaari kamiithasiriri inatzii. ¿Añiroma chochoki onkitho-kitan-tyaaro owaato kitoochii? Tima ti. ¿Kantachama onkitho-kitan-tyaaro pasini chochoki-payi iroori? Tima airo.^h ⁴⁵Arira ikimiyita-naari kamiithasiriri ikinkithasirita-piintaro kamiithari, irootaki okamiithatantari yantayitziri. Iriima kaari-piro-siriri ti inkinkithasirita-piintyaaro kamiithari, irootaki okaaripirotantari yantayitziri. Tima okaratzi ikinkisiryayitari, irootaki inaaniiytakari aajatzi.”

Ikinkithata-koitziri apiti owatzikirori iwanko

(Mt. 7.24-29)

⁴⁶“¿Paitama ikantai-tantanari: ‘Pinkatharí, pinkatharí?’ Titzimaita yantaitinano okaratzi nokanta-yitziri. ⁴⁷Tzimayitatsi matanajirori

^h 6.44 chochoki iraitziri = uva; chochoki-payi = higo

okaratzi nokanta-yitziri. Yoka osiyanaari: ⁴⁸Tima isiyaari aparoni atziri witsika-tsiri iwanko, ikiya-sitakiro itzinkami okiraawiro-pathatzi kipatsi, iwatzikakiro. Ipoña opokaki antaroiti amaarani, ookanta-paakaro sintsiini pankotsi, ti oshiwatiro. Tima iwatzikai-takitziiro kamiithaini okiraawiro-pathatzira. ⁴⁹Iriima ikaratzi pyaakotarori nokanta-yitziriri, kaari antanajironi. Ikimitakari aparoni atziri witsika-witachari iwanko, titzimaita inkiya-sitiro inthomponta. Okanta opokaki antaroiti amarani, ookanta-paakaro sintsiini, tyaanaki. Ti iñiitairo.”

Yisita-kota-kaajiri Jesús impiratani ijiwari owayiriiti
(Mt. 8.5-13)

7 ¹Tima ithonka-nakiro Jesús ikinkithata-kairi atziri-payi, jataji nampitsiki Capernaum. ²Ikanta imantsiyataki itako-pirotani impiratani ijiwari owayiriiti wirakocha, irootantsi inkamimi. ³Ari ikimako-winta-kiriri Jesús, ityaantaki yantari-konati Judá-iti, inkaimiri Jesús, yisita-kota-kaajiriita impiratani. ⁴Ikanta ijata-sitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Oshiki onkamiithatzi pamita-kotiri yoka ijiwari owayiriiti, ⁵tima yaakamiithata-piintakina, iwitsika-kaantakina yapatotapintaita.” ⁶Ikanta Jesús iyaatanakiri pokasita-kiriri. Iro yariitan-tyaarimi iwankoki, imonthaakari itsipa-winthari ijiwari owayiri, iriitaki pasini ityaantakiri, ikantawakiri irirori: “Pinkathari, ikantakaan-tzimi nojiwariti, ikantzi: ‘Oshiki nopinkathatakimi awiroka, airo okantzi pinkyaa-pankotina, tima tikatsi miraawintyaanani naaka.’ ⁷Irootaki kaari nojata-sitantami noñiimi naaka. Intaini nonintziro piñaani pinkanta-kaanta-wakiri nompiratani, aritaki yisita-kotaji. ⁸Tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi aajatzi owayiri-payi nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Pijati,’ aritaki ijataki. Aririka nonkantiri pasini: ‘Pimpoki,’ aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nompiratani: ‘Pantiro iroka,’ yantziro.” ⁹Okiryaaantzi ikantanaka Jesús ikimakiri ikantaki ijiwariti owayiri. Ipithoka-sita-nakari ikaratzi oyaatakiriri, ikantziri: “Iriitaki kantakirori ikimisantzi yoka, tima inkarati tzimatsiri noshininka-payi Israel-iiti tikira noñiita aparoni siyaarini yoka.” ¹⁰Ikanta ipiyanaaro iwankoki jiwari ikaratzi ityaantaitakiri, iñaapaa-tziiri impiraitari isita-kotaji imantsiya-witaka.

Iwañaajiri Jesús intsiti kinankaro

¹¹Ipoña ijataki Jesús nampitsiki ipaitai-tziri Owaniinkawini, itsipayitakari iyomitaani. Oshiki aajatzi atziri-payi oyaatakiriri. ¹²Ikanta yariitzi-mataka nampitsiki, imonthaa-kotantaka yaitziri kaminkari inkitaitiri, apintzi inatzi otomintari kooya kinankaro. Oshiki atziri

¹ 7.6 Yoka ijiwari owayiri kaari Judá-iti, pasini-satzi atziri inatzi. Tima pairani aparoni Judá-iti, ti inkyya-wankotiri kaari ishininkatyaa.

oyaatakirori iroka kooya. ¹³Ikanta iñaawakirora Jesús kinankaro kooya, antaroiti itako-sirita-nakaro. Ikantziro: “Aritapaaki piraawaitaka.” ¹⁴Ipokapaaki okaakiini, ipampita-paakiro iwantai-takariri kaminkari. Katziya-jiita-paaka anata-kotziriri. Ikantzi Jesús: “Mainari, awiroka noñaanatzi, pimpiriintaji.” ¹⁵Piriintanaja kamawitain-chari ñaawaitanaji. Yakathata-najiri Jesús irojatzi iriniroki. ¹⁶Antaroiti itharowa-jiitanaki ikaratzi ñaakiriri. Ipoñaaw iwisiryaawinta-nakari Pawa, ikantajiitanaki: “Pokataiki iriipirori Kamantan-tzinkari.” Ikantajiitzi aajatzi: “Iriitaki Pawa kawinthaayitairi.” ¹⁷Ithonka ikimakoi-tanakiro yantakiri Jesús maaroni iipatsitiki Judá-iti, aajatzi pasiniki nampitsi okaratzi isaika-nampiyitzi anta.

Ityaankakiri Juan iyomitaani

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Ikanta ikimaki Juan okaratzi awisain-tsiri, ikamantakiri iyomitaani-payi. Ari iyoshiitaki apiti iyomitaani, ¹⁹ityaantakiri isampitiri Jesús, inkantiri: “¿Awirokama ipaitai-tziri, ‘Pokatsini?’ Kaari-rika awiroka, ¿Tzimatsima pasini noyaa-kotiri?” ²⁰Ikanta iyajiitanakini, iñaapaakiri Jesús, ikantapaakiri: “Ityaankakina Juan Kiwaatan-taniri nosampitimi: ¿Awirokama ipaitaitzi ‘Pokatsini?’ Kaari-rika awiroka, ¿Tzimatsima pasini noyaa-kotiri?” ²¹Tima aikiro yisita-kota-kaayitatzii Jesús kantsiwayitachari imantsiyaritipayi, ikaratzi ikyaantasiritari piyari, yokiryaa-kaayitaji oshiki mawityaakiri. ²²Irojatzi ikantan-tanakariri ikaratzi pokaintsiri: “Aririka pimpiyanaji, pinkaman-tapajiri Juan okaratzi piñajantakiri awiroka nantakiri, okaratzi pikima-jaanta-kinari aajatzi. Tima naminakaa-yitajiri mawityaakiri, naniita-kaayitajiri kisoporokiri, nisita-kota-kaayitairi pathaa-waita-tsiri, nokimakaa-yitajiri atsikimpityari, nañaakaa-yitajiri kaminkari, nokinkithata-kota-jiniri Kamiithari Ñaantsi asinonkainkari-payi. ²³Tima tasonka-wintaari inkantai-tajiri inkarati kaari kisosiri-winta-jinani.”

²⁴Ikanta ipiyajiitanaja ityaantani Juan, isampita-nakiri Jesús ikaratzi piyowinta-kariri, ikinkithata-kotziri Juan, ikantzi: “¿Paitama piñaakiri chapinki otzisi-masiki? ¿Iriima piñaaki kimitarori saworo opiyonka-tonkita-kaaro tampyaa?” ²⁵¿Piñaakirima iwaniinkata ikithaata? Ti. Tima inkarati waniinkata-chari ikithaata, isaika-pankotziri pinkathari. ²⁶Tima irootaki pijata-sitan-takariri piyojiitaki Kamantan-tzinkari inatzii. Tima imapirota-tziro irirori yanaanakiri pasini Kamantan-tzinkari-payi. ²⁷Tima iriitaki isankinata-koitakiri pairani, ikantaitaki:

Pamini, aritaki nontyaantaki ityaaroni inkamanta-kotimi,
Iriitaki witsikaan-timini tsika pinkina-paaki.

j 7.24 kimitarori saworo opiyonka-tonkita-kaaro tampyaa = atziri sipita-siriri

²⁸ Pinkimi nokantzi naaka: Pairani oshiki atziri tzimawitain-chari, tikatsi anairini Juan okaratzi iyota-nitakari. Iriima inkarati tsinampa-siritaatsini, impinkathari-wintairi Pawa, aritaki yanaa-kotairi Juan.” ²⁹ Ikaratzi kimakiriri ikantayitakiri Juan, ikantanakiri: “Nonintzi pinkiwaatina.” Ari imatzita-nakaro inintzi inkiwaataitiri ikaratzi sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki. Ari imonkaratzirori okaratzi inintakaan-takiri Pawa. ³⁰ Irima Nasitantaniri-payi aajatzi Yomitaan-taniri-payi ti isinityaa inkiwaa-yitiri Juan, ari yaparatzirori okaratzi ikasiya-kaantziri Pawa.

³¹ Ipoñaa ikantzi Jesús: “¿Paitama nosiyakaawin-tiriri yokaiti atziri? ³² Nonkimita-kaantiri washaantawai-rintzi iintsi owaankiirin-tsiki aririka isiyakaa-waityaa ikaratzi yintsijiitzi, inkanta-wakaa-jiityaa: ‘Thami ashowiriti amashaitan-tyaari.’ Ti ininti. Ikantawita: ‘Thami ampanthai awasiritan-tyaari.’ Ti ininti. ³³ Aritaki pikanta-jiitaka awirokaiti. Piñaaawitakari Juan itzitapaakaro owaritintsi, ti iriro kachori, pikanta-jiitakiri: ‘Ikyaaantansiritari piyari, irootaki itziwaitantari.’^k ³⁴ Ikanta ipokaki Itomi Atziri, ti intziwityaaro irirori owaritintsi, iriro kachori. Ikantaitakiri: ‘Kaari-pirori inatzi, niyawai-rintzi, sinki-ryaantzi, yaapatyaari sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki, yaapatyaari aajatzi kaari-pirosiriri.’ ³⁵ Tikatsi ompaityaa ikantaitakiriri, tima aririka inñitairo onkarati awisatsini apaata, ari iyoitajiri omapiro iyota-nita.”^l

Yariitari Jesús Nasitantaniri paitachari Simón

³⁶ Ikanta aponi Nasitantaniri yaanakiri Jesús iwakaiyaari. Arijiitaka iwankoki, saikapaaki Jesús iwapiintaita. ³⁷ Okanta aponi kaari-pirosiriri kooya nampitarori anta, okimako-wintakiri Jesús ariitaka iwankoki Nasitantaniri iwajiityaa, jataki iroori aakotanaki kasankaari owantaro onaki iwitsikai-tziro mapinaki.^m ³⁸ Okatziyi-mota-paakari iitziki Jesús, irayi-mota-paakari. Okanta othaatanaka ooyaaki okiki ashitapaakiri iitziki, oshitanta-tzimaitari oisi. Ipoñaa onintaa-kitzi-waitakiri, osaitantanakari kasankaari. ³⁹ Ikanta inñakiri Nasitantaniri amakiriri Jesús, ikanta-siritanaki: “Omapiro-rikami Inkamantantzinkariti yoka, ari iyotakiromi tsika okantawaita iroka kooya antakiri, tima kaari-pirosiriri onatzi.” ⁴⁰ Ipoñaa ikantanakiri Jesús yoka Nasitantaniri: “Simón, tzimatsi nonintziri nonkantimi.” Ikantzi irirori: “Intsityaa pinkantinaro yomitaantaniri.” ⁴¹ Ikantzi Jesús: “Tzimatsi atziri pinatziriri pasini apiti atziri. Aponi ipina-pirotaki oshiki kiriiki, iriima pasini ipinatakiri kapichiini.” ⁴² Okanta apaata, ti onkanti yoka apiti atziri yoipyajiri kiriiki, ipiyaakoi-tairi iririwitani apitiroiti. Intsityaa pinkantina, ¿Itzimikama

^k 7.33 owaritintsi = pan; kachori = vino ^l 7.35 onkarati awisatsini = onkarati owajiitani ^m 7.37 mapinaki = alabastro ⁿ 7.41 ipinatakiri oshiki kiriiki = 500 denario; ipinatakiri kapichiini = 50 denario

itako-pirotan-tachani?” ⁴³Ikantzi Simón: “Iriira itako-pirotan-tacha atziri ipyaako-piroi-takiri iriivitani.” Ikantzi Jesús: “Pimatakiro awiroka pikantakiri.” ⁴⁴Yaminanakiro Jesús osaikaki kooya, ikantziri Simón: “¿Piñaakiro antakiri iroka kooya? Tima nokyaa-wanko-witakami awiroka, tizimaita pimpina nijaa nonkiwa-kitzita-paakyaari. Irooma iroka kooya, okiwa-kitzitan-takanaro ooyaaki sitowanain-tsiri okiki, ipoña oshitan-takanaro oisi. ⁴⁵Ti pininta-porota-wakina piwithata-wakyaana awiroka, irooma iroka kooya oshiki onintaa-kiitakina. ⁴⁶Ti pisai-patzii-totan-tyaanari awiroka yiinantsi pimpinkathatina, irooma iroka kooya, osaitan-takanaro kasankaari noitziki. ⁴⁷Oshiki okaaripiro-siri-witaka iroka kooya, impyaakoi-tajinero okantakaaro oshiki otakotantaka. Iriima ikaratzi ipyaakoi-tziri kapichiini, kapichiini itakotanta.” ⁴⁸Ipoña ikantanakiro kooya: “Ipyaakoi-tajimiro okaratzi pikaaripiro-siri-witaka.” ⁴⁹Ikantajiitanaki ikaratzi itsipajiitari: “¿Paitatyaakama yoka ikantantyaarori kaari-pirori impyaakotantiro?” ⁵⁰Aikiro ikantana-kitziro Jesús iroka kooya: “Pijatai kamiitha, iro pawisako-siritan-taari pawintaana.”

Kooya amitako-yitakiriri Jesús

8 ¹Ikanta itsipayitakari Jesús 12 iyomitaani, yapirotakiro maaroni nampitsi ikinkithataki tsika ikanta-kota Pawa ipinkathari-wintantai. ²Ari itsipatakaro kooya-payi okaratzi yisita-kota-kaajiri ikyaantasiritaro piyari, okaratzi mantsiya-yiwita-chari aajatzi. Iroka okaratzi oyaatakiriri: María, ipaitai-tziri Pankothanthaari-sato, ikyaantasiritari ikaratzi 7 piyari, ³opoñaapaaka Juana iina Chuza impiratani Herodes, opoñaapaaka Susana. Tzimatsi aajatzi pasini-payi kooya okaratzi opapiinta-kiriri kiriiki Jesús.

Isiyakaa-wintziri Jesús pankiwai-ryaantzi

(Mt. 13.1-15,18-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ikanta ipiyotzi-winta-paakari Jesús oshiki atziri. Iriitaki poñaayitain-chari pasiniki-payi nampitsi inintzi iñiiri. Isiyakaa-winta-tziiniri okaratzi iyomitaa-yitziriri, ikantziri: ⁵“Tzimatsi pankiwai-rintzi jatatsiri impanki-waiti. Ikanta yookai-kitakiro iwankiri, tzimatsi ookaikita-painchari awotsiki, ithonka yaatzikaikii-takiro. Ikanta ipokajitaki tsimiri, iwapaakaro. ⁶Tzimatsi pasini ookaikita-painchari omapi-porokitzi kipatsi. Okanta oshooka-witanaka, sintsiini osampisitanaki, tima ti otsinka-pathati kipatsi. ⁷Tzimatsi pasini ookaikita-painchari kitoochii-masiki. Okonowa-nakaro kitoochii-masi oshooka-witanaka. Okanta anaanakiro kitoochii oshookanaki, kamanaki pankirintsi. ⁸Irooma pasini ookaikita-painchari okamiitha-pathatzi kipatsi, saankana okanta oshooka-paaki, kithokitanaki. Tima tzimatsi shookapain-tsiri kamiitha.”

Ikanta ikaratakiro ikinkithataki, ari ikaimanaki ikantanaki: “Okowa-pirotatyaa iroka, ontzimatyii pinkimisanta-jiitawaki maaroni.”^o

⁹Ari isampita-nakiri iyomitaani-payi, ikantziri: “¿Paitama siyakaa-wintachari okaratzi piyomitaan-takiri?” ¹⁰Ikantzi Jesús: “Isinitai-takimiro awiroka piyota-kotairo tsika okanta-kotaka ipinkathari-wintantai Pawa. Iriima pasini-payi, airo nokaman-tziri, apatziro nosiyakaa-wintiniri. Ari yaminawi-jiityaa, airo ñaamaitaro. Ari inkimawi-jiita-kyaaro, airo ikimatha-tzimaitaro. ¹¹Iroka okanta-kota nosiyakaa-wintakiri: Iroka okithoki ipankitai-takiri, irootaki siyakaa-wintacha ñaani Pawa. ¹²Okaratzi ookaikita-painchari awotsiki, osiyakaa-wintari kimawitarori ñaantsi, ipokapaaki Kamaari imaisanta-kaapaakiri, ti inkimisanti, airo yawisako-siritai. ¹³Ari okimita ookaikita-painchari omapi-poro-kitzi, osiyakaa-wintari kimawitarori ñaantsi, intsipayini ikimisantawita. Ti iyotako-pirota-tyiuro ñaantsi, iwashaanta-nakiro ikimisantzi. Ti inkisa-sityaaro yantakai-takiri kaari-pirori, tima ikimitakaro pankirintsi ti ontzima-piroti oparitha. ¹⁴Ari okimita ookaikita-painchari okitoochii-masitzi, osiyakaa-wintari kimawitarori ñaantsi. Okantakaan-tziro okantzimo-siri-waitari, ikinkithasiri-waita yashaarantyyaa, iniwiwaitaro intharowinta-waityyaa. Irootaki anaanakiro ñaantsi ikimawitakari, isiyakaro pankirintsi kaari kithota-tsini. ¹⁵Irooma okitho ookaikita-painchari okamiitha-pathatzi kipatsi, osiyakaa-wintari kimisanta-najirori ñaantsi, kamiithasiri ikantanaja, amawiwaini ikanta, isiya-kotakaro pankirintsi saankana oshookanaki, oshiki okithotanaki.”

Onkoñaata-koyitai omanako-yiwitain-chari

(Mr. 4.21-25)

¹⁶“Aninti-rika ooshiri ootamintotsi, ti antata-kotiri. Ti awakotiri otapinaki. Owakotziri jinoki inkini inkoñiinkata-koti ikaratzi kyaintsiri.^p ¹⁷Ari onkimityaari aajatzi, ontzimatyii onkoñaata-koyitai omanako-yiwitain-chari, oiñaarontajiro kaari ikimatha-witaita pairani. ¹⁸Paamawintyaaro okaratzi pikimakiri. Tsika-rika itzimi otzimi-motakiri, ari ontzimimo-pirotairi oshiki. Iriima kaari otzimi-motzi, imapiroi-tajiri yaapithai-tairi okaratzi tzimimo-witariri.”^q

Irinero Jesús aajatzi iririntzi-payi

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹Okanta opoka-sitakiri irinero Jesús otsipatakari iririntzi-payi oñiiri. Titzimaita onkanti oñiiri itzikakiro atziri piyotzi-winta-kariri. ²⁰Ari

^o 8.8 shookapain-tsiri kamiitha = okaratzi 100 okithoki   ^p 8.16 otapinaki = otapinaki amaaminto, ojinoki-niinta-yitatzii imaaminto-payi osiyaaromi okaratzi ojinoki-yitzi minkontsi-tapi   ^q 8.18 Okaratzi kinkithata-kota-chari aka, iroka okanta-kota: “Kapichiini-rika pikimisanta-wakiro nokanta-kimiri, kapichiini piyotajiro. Irooma pinkimisanta-pirotawaki-rika, oshiki piyotawakiri, aikiro noyotakaa-pirota-nakitzimiro.”

ikamantai-takiri, ikantai-tziri: “Ari opoki piniro otsipatakari pirintzi-payi, onintzi oñiimi.”²¹ Ikantanaki irirori: “Ikaratzi kimairori iñaani Pawa, yantanajiro aajatzi okaratzi inintakairiri, iriitaki nirintzitari, irootaki nonirontari.”

Imairintziro Jesús tampyaa

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ari ititanaka Jesús pitotsiki itsipata-naari iyomitaani-payi, ikantanajiri: “Thami amontyaaji intatzikironta.” Jaitijiitaki. ²³ Ikanta imontyaa-kojiita, maanaki Jesús. Ari itampyaata-kotaki niyankyaa-niki inkaari, antaro osinkyataanaki, titaata-paaka nijaa pitotsiki, irootaintsi itsitsiya-kota-jiiti. ²⁴ Ijata-sitai-tanakiri Jesús, iwakiryii-tapaakiri, ikantai-tziri: “¡Yomitaanarí! ¡Yomitaanarí! ¡Atsitsiya-kotatyii!” Piriintanaka Jesús, iñaanata-nakiro tampyaa, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampyaataki!” Ikantziro otamakaanika inkaari: “¡Pimairyaaatí!” Awisanaki tampyaa, mairyaaatanaji inkaari. ²⁵ Ikantziri iyomitaani-payi: “¿Tsikama okinakika pawintaani?” Tima okiryaaantzi ikantajiitanaka iyomitaani, antaro itharowan-tanakari, ikanta-wakaa-jiita: “¿Paitatyaakama yoka yomairintan-tarori tampyaa, aajatzi inkaari?”

Gadara-satzi yaakiri piyari

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta imontyaakaro Jesús intatzikiro inkaari Tapowini, ariijiitaka nampitsiki Gadara.^r ²⁷ Iro yaata-kota-paaki-tziini, isiya-sita-wakari yaakiri piyari. Osamanitaki ikyaantasiritari, ti inkithaatajyaa, ti yamitajyaa isaikaji pankotsiki, yasi iwiro isaikawaitzi kitataari-masiki. ²⁸ Ikanta iñaawakiri Jesús, itiyirowa-sita-wakari. Kaimanaki sintsiini, ikantzi: “¡Jesús! ¡Tomi Pawapirorí! ¿Tsikama pinkantinaka? ¡Ti noninti piwasinonkaina!” ²⁹ (Tima inkisathata-wakitziiiri Jesús yoka piyari iwashaantairi yoka atziri. Pairanitaki isaika-siritan-takari. Oshiki yoositan-tawitaitari asirotha, ithatyiro. Isiya-siya-waita otzisi-masiki ikantakaari piyari.) ³⁰ Ipoñaá isampita-nakiri: “¿Tsikama pipaitaka?” Ikantajiitzi piyari: “Nopaita ‘Oshikyaantzi.’” Tima oshiki piyari saika-siritan-takariri yoka atziri. ³¹ Aikiro ikantana-kitzii piyari: “Ti noninti papirojiitina.” ³² Ari ipiyotaka tyonkaarikiini oshiki chancho isimokaa-jiitzi. Ikantajiitzi piyari: “Pimintyankina chanchoki.” Ikantzi Jesús: “Pimatiro.” ³³ Jatanaki piyari-payi chanchoki, ikyaantasiritapaakiri, irootaki isiyanta-nakari impiritaki, mitaajiita-paaka maaroni inkaariki, apirotaka ipiinkaki.

³⁴ Ikanta iñaakiro aamaako-wintariri chancho-payi okaratzi awisaintsiri, siyajiitanaka, ikamantanta-paaki nampitsiki, ikamanta-nakiri aajatzi

^r 8.26 Gadara = Gerasa

ikaratzi saikayita-tsiri iwaniki. ³⁵Ari ipokajiitanaki atziri yaminiro okaratzi awisain-tsiri. Ikanta yariijiita-paaka isaikaki Jesús, iñaapaa-tziiri ikyaantasiritari piyari isaikaki itsipatakari Jesús, ikithaataka, kamiitha ikantanaja. Itharowa-jiitanaki. ³⁶Tima inkarati ñaakirori awisain-tsiri, ikamanta-wakiri ikaratzi pokayitain-tsiri, ikantziri: “Iriitaki yoka isita-kota-kaajiriri ikyaantasiritari piyari.” ³⁷Ikanta nampiyitarori iipatsitiki Gadara-satzi, oshiki isintsiwinta-jiitakari Jesús, ikantziri: “Pijatai, ti noninti pisaiki-motina.” Irootaki ikantan-tariri, tima antaroiti itharowan-tanakari. Ari ititanaja Jesús pitotsiki, piyanaka. ³⁸Isintsiwinta-witawaari yisita-kota-kaajiri, ikantziri: “Nonintzi noyaata-nakimi.” Yakanakiri Jesús, ikantziri: ³⁹“Airo piyaatana, pijatai pinampiki pikamantantai, pinkantapaji: ‘Iwawisaa-kotaana Pawa.’ ” Imatakiro yoka atziri, jataji inampiki, ikamanta-pajiri maaroni atziri, ikantapajiri: “Iwawisaa-kotaana Jesús.”

Irisinto Jairo aajatzi kooya antzita-kiriri iithaari Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Ikanta ipiyaja Jesús, kimosiriwinta ipiyotzi-winta-waari atziri, tima iriitaki iyaakoniintakiri. ⁴¹Tzimatsi aparoni atziri ipaita Jairo, iriitaki jiwatakaan-tatsiri karapapankoki. Iñaapaakiri Jesús, ityirowa-sita-paakari, ikantapaakiri: “Pinkatharí, nonintzi pijati nowankoki.” ⁴²Tima onkami-matatzi yapintoti irisinto. Ari tzimaki iroori okaratzi 12 osarintsiti. Iyaatanakiri Jesús pokasita-kiriri. Ikanta iyaatzirira atziri-payi yoka Jesús, yatsinaki-matakiri.

⁴³Okanta aparoni kooya sokaawaita-chari iraani, tzima-kotaki 12 osarintsi omantsiya-waitaki, tikatsi-tzimaita kantironi yaawintiro. Timá thonka-kotaka oiriikiti aawinta-kaanta-witaka. ⁴⁴Okina-sita-paakiri itaapiiki Jesús, antzitakiri kapichiini opatziki iithaari. Apatha-kiro isita-kotanaki osokaawaita iraani. ⁴⁵Ipoñaá isampitan-tanaki Jesús, ikantzi: “¿Ninkama antakinari?” Tikatsi kamanta-tsini ipaita antzita-kiriri. Ari iñaawaitanaki Pedro itsipatakari ikarajiitzi, ikantzi: “Yotanári, tima piñaakiri yatsinaki-matakimi oshiki atziri.” ⁴⁶Aikiro isintsita-nakitzii Jesús ikantzi: “Ninkama antakinari. Timá nokimawakiro nosintsinka tzimatsi isita-kotanaintsiri.” ⁴⁷Okanta oñaakiro iroka kooyaka ti omana-kotyaa okaratzi antakiri, piyonkawaitanaka, opoka-sita-paakiri Jesús, otyirowa-sita-paakari, maaroni ikimaitakiro okamanta-kota, ikimaitakiro tsika okanta omapoka-sitanaka isita-kotánaji osokaawaita iraani. ⁴⁸Ikantanakiro irirori: “Kooyá, irootaki isitakotaa-jimiri pawintajana. Kantatsi pijatai, kimosiri pinkanta-najyaa.”

⁴⁹Tikira-mintha inthonkiro Jesús iñaanatziro kooya, ariitapaaka poñainchari iwankoki jiwari, ikantapaakiri: “Kamakira pisinto, aritapaaki piñaasirinkiri yomitaan-taniri.” ⁵⁰Ikanta ikimakiri Jesús ariitapain-chari,

ikantanakiri irirori: “Airo pitharowa-siwaita. Pawintyaana, aritaki isita-kotaji.” ⁵¹ Ikanta yariijiita-paaka pankotsiki, tikatsi isiniti inkyaapaaki, intaini Pedro, Jacobo, Juan, asitarori irisinto aajatzi iniro. ⁵² Oshiki irakota-jiitaro kamaintsiri. Ikantapaaki Jesús: “Airo piraajiita, ti onkami, omakoryaatzii.” ⁵³ Thainka-siri iwawitai-takari Jesús, tima omapiro iñiitakiro okamaki iintsi. ⁵⁴ Ikanta yairika-wakota-paakiro Jesús, iñaana-tzimaitaro sintsiini, ikantziro: “¡Iintsi, pimpiiriinti!” ⁵⁵ Piyasirin-katapaaka iintsi, piriintanaja. Ari ikantzi Jesús: “Pimpiro oyaari.” ⁵⁶ Okiryantzi ikantawinta-nakari Jesús yoka asitarori iintsi. Aikiro ikantana-kitziii Jesús: “Ti noninti pikamantantiro okaratzi piñaakiri.”

Ityaantai-tziri 12 Oyomitaari

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹ Ipoña yapatotakiri Jesús 12 iyomitaani ipajiinkaakiri isintsinka. Imatanakiro irirori yisita-kota-kaayitziri ikyaantasiritari piyari aajatzi mantsiyarintsi-payi. ² Ityaankakiri ikamantantiro tsika okanta-kota ipinkathari-wintantai Pawa, yisita-kota-kaayitairi mantsiyata-tsiri. ³ Ikantayitakiri: “Airo paanaki tsika ompaityaa, airo paanaki pikotzikiiri, pitharati, piwariti, piiriikiti, airo paanaki aajatzi pasini pithaari. ⁴ Aririka pariitakyaa pankotsiki, ari pimaapaki irojatzii pawisan-takyaari. ⁵ Airorika yaakamiithai-tzimi anta, pawisa-pithatiri, pitikanajiro pipatsi-kitziti, iro iyotantai-tyaari ti inkimisanti.”^s ⁶ Ikanta ijajiitaki iyomitaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kamiithari Naantsi, oshiki mantsiyari yisita-kota-kaayitaki.

Ikamantakari Juan Kiwaatantaniri

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes ikima-kotakiri Jesús okaratzi yantayitakiri, okantzimo-sirita-nakari, tima tzimatsi kantatsiri: “Añaajira Juan Kiwaatantaniri.” ⁸ Pasini kantatsiri: “Elías inatzii.” Ikantaitzi aajatzi: “Aamaasitya iri piriintaacha pasini Kamantan-tzinkari tzimita-chari pairani.” ⁹ Irojatzii ikantan-tanakari Herodes: “Nowisa-kaantakiri Juan. ¿Tsikama itzimi nokima-kotziri iroñaaka?” Oshiki inintawitaka iñiirimi Jesús.

Iwajiita 5000 sirampari

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaara Otyaankaari. ¹¹ Iro kantacha iyojiitaki atziri tsika ikinaki, iyaakanakiri. Yaawakiri Jesús kamiitha yokaiti, ikamantakiri tsika okanta-kota impinkathari-wintantai Pawa, yisita-kota-kaayitakiri

^s 9.5 * otikirori iipatsi-kitziti

mantsiya-yitatsiri. ¹² Aritaki tsitiniityaanaki, ipokapaaki iyomitaani ikaratzi 12, ikantapaakiri: “Pityaan-tajiri atziri-payi nampitsiki, yamini tsika imayi, tsika iyaa aajatzi, aamaa-sityaa tzimatsi-rika owaantsiki. Tima asaikatzi otzisi-masiki.” ¹³ Ari ikantzi Jesús: “Pimpiri awiroka iyaari.” Ari ikantajiitzi: “Tikatsi nopiriri, apatziro itzimi ikaratzi apiti sima aajatzi okaratzi 5 yatantari. ¿Pinintzima nojati namananta-kitiniri iyaari maaroni atziri?”^t ¹⁴ Aamaaka ikarajiitzi 5000 sirampari apatotain-chari. Ipoñaa Jesús ikantziri iyomitaani: “Papatoyitiri inkarati 50 atziri pimisaika-yitiri, ari pinkimita-kiriri maaroni.” ¹⁵ Ari ikantakiro, imisaikakiri maaroni atziri. ¹⁶ Ipoñaa yaakiri Jesús yoka sima aajatzi yatantari, aminanaki inkitiki, ipaasoonki-wintakiro. Ipitoryaakiro, ipayitakiri iyomitaani, iwawisaa-kiniri irirori atziri-payi piyotain-chari. ¹⁷ Tima maaroni iwajitaka, kimaniinta-jiitaka. Iyoyajiro okaratzi tzimaraanta-naintsiri, itiyitajiro okaratzi 12 kantziri jaikitaa-tsiri.

Iyotaki Pedro: Saipatzii-totaari inatzi Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸ Ikanta isaiki Jesús yamanajiitzi itsipatari iyomitaani. Ari isampita-kiriri ikantziri: “¿Paitama ikinkithasirita-kotanari atziri-payi?”

¹⁹ Akajiitanaki iyomitaani, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, Juan Kiwaatantaniri pinatzii. Ikantzi pasini Elías pinatzii awiroka. Tzimatsi kantayita-tsiri aajatzi, iriitaki itarori Kamantan-tzinkari añaaajatsiri”

²⁰ Ipoñaa ikantzi Jesús: “¿Tzikama pikanta-jiitzi awiroka?” Ari yakanaki Pedro, ikantzi: “Awirokatakai Saipatzii-totaari poñaachari Pawaki.” ²¹ Ari ikantanakiri Jesús: “Airo pikamanta-kotana.”

Ikinkithata-kotziro Jesús iwamaitiri

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31–9.1)

²² Aikiro ikantana-kitzii: “Antaro inkimaatsita-kaiyaana Antari-konaiti, ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, aajatzi Yomitaan-taniri-payi, aritaki iwa-kaantakina. Iro mawatapain-tsiri kitaitiri, añaajana.”

²³ Ipoñaa ikantanakiri maaroni: “Tzimatsi-rika nintatsiri intsipatyaaana, iwashaantairo inintasi-yitari yantiro, onkanta-wityaa ipaikakoi-tirimi, intsipatapiintyaana kitaitiriki. ²⁴ Tima inkarati itakowaita-chari yantayitziro inintayitziro irirori, ari impiyaa-sitajyaa. Iriima ikaratzi atsipiwintarori yantanajiro nonintziri naaka irootaki ikamawintan-tanari, aritaki yawisako-siritai. ²⁵ Aminaasi-waita otzimi-motantzi waararontsi aka kipatsiki, aritaki ompyaakaa-sitan-tajyaa.

²⁶ Tima inkarati pasikiko-wintyaanani naaka aajatzi okaratzi nokinkithata-koyitakiri, ari imatapajiri aajatzi Itomi Atziri impasiki-kowinta-pajiri apaata aririka impiyi yamajiro iwaniinkaro, irasi Asitariri, aajatzi irasi Maninkariiti

^t 9.13 yatantari = pan

tasorin-tsitaa-tsini.”²⁷ Ipoñaa ikantanaki aajatzi Jesús: “Omapiroatyaa, tzimatsi pikaratziri aka, tikira pinkamiita aritaki piñaakiro tsika inkantyyaa Pawa impinkathari-wintanti.”

Isiparyii-motziri Jesús iyomitaani

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Okanta awisaki 8 kitaitiri, tonkaanaki Jesús otzisiki yamani, ari itsipata-nakari Pedro, Jacobo aajatzi Juan. ²⁹ Ikanta yamanira, ari ipasini-porotanaki Jesús, kitamaaro okantanaka iithaari osiparyaanaki. ³⁰ Iníiatzii apiti katziya-painchari itsipata-paakari Jesús, Moisés inatzi itsipatakari Elías. ³¹ Otapotakari iwaniinkaro tsika ikatziya-jiita-paaka, ari ikinkitha-kojiitziro tsika inkantaitiri Jesús impyaakai-tyaari Aapatyaawiniki. ³² Tima ayimata-kirira Pedro iwochokini aajatzi ikimitakari ikaratzí itsipatakari. Okanta awishi-mota-nakiri iwochokini, iñaatziro iwaniinkaro Jesús itsipata-karira apiti koñaata-paintsiri. ³³ Iro ipiyi-matanaka apitira tsipata-paintariri Jesús, ikantzi Pedro: “¡Yomitaanari! Omapiro okamiithatzi pamakina aka. Kamiitha nowitsikimi mawa panko-shitantsi: Aparoni pasityaa awiroka, aparoni yasityaa Moisés, yasityaa aparoni Elías.” Iñaawaita-sitanaka Pedro, ti iyoti opaita ikantziri. ³⁴ Iñaawai-minthaitzi Pedro, anaapaakiri minkori, antaro itharowanaki. ³⁵ Ikimatzi iñaawaitai-tanaki minkoriki, ikantaitzi: “Notomi inatzi yoka noyosiitakiri. Pinkimisantairi.” ³⁶ Okarata-paakira ñaantsi iñaawaitai-takiri, iñiitatzii apaniro ikantanaja Jesús ikatziya. Tira ikamantantzi-tyaaro iyomitaani tsika ikanta iñaakiri, imanani iwakiro.

Yisita-kota-kairi Jesús iintsi yaakiri piyari

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitaitita-manaji, oirinka-jiitaja Jesús ipoñaaaro tonkaariki otzisiki, oshiki pokapain-tsiri imonthaa-wajyaari. ³⁸ Ari isatikaka aparoni atziri, kaimanaki sintsiini ikantzi: “¡Yomitaan-tanirí, nonintzi pamininari napintziti notomi! ³⁹ Ikyaantasiritari piyari, oshiki ikaimakaa-waitziri, isimori-waantita-kairi ikamana-waitzi, iposakaa-waitari, ti iwashaantiri kapichiini. ⁴⁰ Nokanta-witakari piyomitaani yisita-kota-kayinari, ti imatiri.” ⁴¹ Yakanaki Jesús ikantanaki: “Ti pinkimisanta-jiiti awiroka, pikinasi-waitaka. ¿Tsikama onkarati nosaiki-motana-jimi noñiuro namawitimi? Pamakiri aka pitomi.” ⁴² Ikanta yamaita-paakiri iintsi, isinkiwinta-kaanakari piyari, tyaanaki osaawiki, antaroiti ipiyonka-waitanaka. Ipoñaa Jesús ikisathatakiri piyari, isita-kotanaji iintsi, yaanajiri asitariri. ⁴³ Tima okiryantsi ikantajiitanaka atziri iñaakiro isintsinka Pawa.

Yapiitajiro Jesús ikamanta-kota inkami-motanti

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoñaa yapiitakiro Jesús ikantziri iyomitaani: ⁴⁴ “Piwakimpityatyaaro awiroka iroka ñaantsi, okowa-piroatyaa. Irootantsi yaakaan-taitiri Itomi

Atziri”⁴⁵ Iro kantacha ti ikimatha-jiiitiro okaratzí ikantawitariri, tima imana-pithai-tatziiri airo ikimathatantaro. Irootakira itharowan-tajjiitari tikatsi sampitirini opaita ikinkithata-kotziri.

Tsika itzimi iriipirotatsini

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶Ikanta iyomitaani Jesús ikanta-wakaa-mintakaro ipaita-rika iriipirotatsini. ⁴⁷Iro kantacha iyotaki Jesús opaita ikinkithasiritari iyomitaani-payi. Yaaki aparoni iintsi, imisaikakiri tsika isaikajiiitzi. ⁴⁸Ipoña ikantzi: “Ikaratzí aakamiithairiri osiyakariri iintsi yawintaajana, naaka yaakamiithataki. Ari okimitari aajatzi, aririka paakamiithatakina naaka, osiyawaitakaro iriitaki paakamiithatanaji otyaanta-kinari aka. Ikaratzí kaari iriipirotatsini iroñaaka aka, iriitaki iriipirotatsini apaata.”

Ari akaratziri kaari kisaniiintairi

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹Ipoña ikantanaki Juan: “Yomitaanarí, noñaaki chapinki aparoni atziri pairyirori piwairo, yisita-kota-kayi-maitari ikyaantasiritari piyari. Tira añajiri ankaratiri aka, nowashaanta-kaakiri.”⁵⁰ Ikantanaki Jesús: “Airo piwashaanta-kairimi, tima ari akaratziri kaari kisaniiintaini.”^u

Ikisathatai-tziri Jacobo aajatzi Juan

⁵¹Aritaki monkaratzí-mata-paaka iwajinokan-tajyaari Jesús, tonta-siri ikantanaka ijati Aapatyaawiniki. ⁵²Ityaankaki amina-rontirini Ositikii-toniki. ⁵³Iro kantacha ti inintajiiiti Ositikii-toni-satzi inkini-motiri, tima iyojiiiti ijatatyii Aapatyaawiniki. ⁵⁴Ikanta Jacobo aajatzi Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkatharí, thami ankaima-kaanti ookatha-rontsi ompoñaakyaa inkitiki, ikimitaakiro pairani Elías, yapirotyaata intajyaa yokaiti.”^v ⁵⁵Ari ipithoka-sita-nakari Jesús, ikisathata-nakiri, ikantziri: “Tityaa pinkamiitha-siriti awiroka. ⁵⁶Tira iro impokan-tyaari Itomi Atziri aka impyaasi-waitajyaa atziri, ontzimatyii iwawisaa-koyitairi.” Irojatzí ikinanta-nakari pasiniki nampitsi.”^w

Nintawita-chari iyaatirimi Jesús

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷Ikanta yawisanakira Jesús, ikantawitai-tawaari awotsiki: “Yomitaanarí, nonintzi noyaata-nakimi tsika pinkinayiti awiroka.”

---

^u 9.50 akaratzí kaari kisaniiintaini: * onasiyita ñaantsi-payi   ^v 9.54 ookatha-rontsi = paamari   ^w 9.56 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro itanakarori iroka ñaantsi aka.
* onasiyita ñaantsi-payi

⁵⁸ Yakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsira imoro kowincha imaanta-piintari, aajatzi ikimita tsimiri-payi tzimatsi imayiro. Iriima yoka Itomi Atziri ti ontzimi iwanko imaanta-piintyaari irirori.” ⁵⁹ Ipoña ikantawitanakari Jesús pasini: “Piyaatina awiroka.” Ikantzi irirori: “Pinkathari, noninta-witaka naaka noyaata-nakimi, airotzimaita iroñaaka, nonintatzii noñiuro nonkitata-najiri asitanari, aripaiti noyaatimi.” ⁶⁰ Ikantanakiri Jesús: “Tima inkarati kamasirita-tsiri, aritaki inkitatairi irirori kaminkari-payi. Ontzimatyii pinkinkithata-kotajiro awiroka tsika okanta-kota impinkathari-wintantai Pawa.” ⁶¹ Ari ikantawitanaka pasini: “Pinkathari, nonintzi naaka noyaatimi, iro kantacha pisinitina nowithatapanaatyaari noshininka nonampiki.” ⁶² Yakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro okanta pamina-piintziro pikiya-sitziro piwankiri, tikatsi paminayitanaji pasini. Ari ikimitari kaari washaantaironi yantayita-piintziri, tira iñiuro apanta-pirotzimotyaaari impinkathari-wintairi Pawa.”

Ityaantai-takiri ikaratzi 70

10 ¹ Okanta okarata-paaki iroka-payi, ari yaminaki Jesús pasini intyaantiri ikaratzi 70, apiti-payi ityaankakiri, ijiwatiri nampitsiki tsika inkinayitanaki irirori. ² Ikantakiri: “Isiyakaro yokapayi atziri osampain-katzi pankirintsi, titzimaita intzima-piroti atziri koyaaajironi. Pamanajiri awirokaiti Awinkathariti, intyaan-tiita oshiki jatasitirini atziri-payi, tima tzimatsi oshiki kimisantaa-tsini. ³ Pijajiiti awiroka, naakataki otyaankimiri, pikimitakari ityaankai-tziri ipiraitari tsika ipiyota katsimari owantachari.^x ⁴ Airo paanaki piiriikiti, piwariti, piijakontata-sityaa. Airo piwithatari piñaanakiri awotsiki pisamanitzi = kari. ⁵ Aririka pariitakyaa pankotsiki, piwithata-paakyaari saikatsiri. Pinkanta-paakiri: ‘Onkamintha pisaika-waiti kamiitha piwankoki.’ ⁶ Tzimatsi-rika aakamiithata-wakimini, aritaki isaikaji kamiitha. Irooma airorika yaakamiithatzimi, ampinaa-sita piwitha-witapaakari. ⁷ Ari pima-paaki pankotsiki tsika pariitaka, airo pamina-minatzi pasini pankotsi. Ari piyaari, pirayitiro impaitimiri. Tima ontzimatyii impinaitiri antawaita-tsiri. ⁸ Aririka yaakamiithataitimi nampitsiki tsika pariitakyaa, piyaaro onkarati impaitimiri anta. ⁹ Pisita-kota-kaayitiri mantsiyari anta, pinkantiri: ‘Irootaintsi impinkathari-wintantaji Pawa.’ ¹⁰ Irooma pariitakyaa pasiniki nampitsi, airorika yaakamiithai-tzimi, pawisa-pithatiri, pinkanta-nakiri: ¹¹ ‘Ari notikanajiro noipatsi-kitziti aka, irootaki iyotaitan-tyaari ti pinkimisanti. Iro kantacha, ontzimatyii piyoti irootaintsi impinkathari-wintantaji Pawa.’^y ¹² Iro kantacha, apaata owiraantyaaroni kitaitiri, imapiroi-tairi iwasankitaitiri irirori nampitarori anta, aritaki anaajiro inkantai-tajiri Paamaarini-satzi.”

^x 10.3 ipiraitari = oisha; owantachari = lobo   ^y 10.11 * otikirori iipatsi-kitziti

Ikanta-machiitziri kisosiriri nampitsiki-payi
(Mt. 11.20-24)

¹³ “Ikanta-machiitzimi Simapankoni-satzi aajatzi nampitarori Corazín. Oshiki piñaawitakaro notasonka-wintantaki, titzimaita pinkimisanta-jiiti. Iriimi ñaakinani Mapini-satzi aajatzi Simaa-satzi, aritaki inkithaata-nakyaaromi mirimasita-tsiri kithaarintsi, saikawaita-nakimi samampoki iwasirita-kotyaa ikaaripiro-siri-yitaki, inkimisantaimi maaroni iriroriiti.^z ¹⁴ Awirokatakaki imapiroiti iwasankitaitiri apaata aririka yaminakoi-tairi maaroni yantaitakiri. Aritaki anaajiro inkantaitiri Mapini-satzi aajatzi Simaa-satzi. ¹⁵ Aajatzi awirokaiti nampitarori Capernaum, pikinkithasiririwita pijatai inkitiki, apatziro pijamatsitaji tsika ikinayitzi kaminkari.

¹⁶ Tzimatsi-rika kimisantimini, naakatakaki ikimisantaki. Itzimi-rika maninta-sirita-kimini, naaka imaninta-siritaki. Itzimi-rika maninta-sirita-kinari naaka, imanintakiri tsika itzimi otyaanka-kinari aka.”

Ipiyayitaja ityaankai-takiri ikaratzi 70

¹⁷ Tima kimosiri ipiyajiitaja ityaankai-takiri karatatsiri 70, ikantayitapaji: “Pinkatharí, tima awiroka otyaanka-kinari, yantziro piyari nokanta-yitziriri.”^a ¹⁸ Ari ikantzi Jesús: “Noñaakiri Kamaari iwaryiitakiri inkitiki ikimiwaitakaro oporiryaatzi ookatha-rontsi.^b ¹⁹ Tima naaka kantakaaro otzimi-motan-tamiri pisintsinka, aritaki onkantaki pisatikan-tyaari maranki aajatzi kitoniro-payi. Ari piitsinampaakiri piyari kisaniintzimiri, tikatsi-tzimaita awishi-motimini. ²⁰ Airotzimaita pikimo-siri-winta-sitaro yantakiro piyari pikanta-kiriri. Apatziro pinkimo-siri-wintiro isankinai-tajiro piwairo-payi inkitiki.”

Ikimo-siritzi Jesús
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Irojatzzi ikimo-siritan-tanakari Jesús, ikantanaki: Mt 11.25-26 “Apaá, tima awiroka pinkathari-wintziriri inkiti-satzi aajatzi kipatsi-satzi, oshiki nowisryaawintakami. Tima awiroka omanitzi-motakiri yotaniriiti iroka-payi, iriitaki piyotakaa-yitaji osiyariri iintsi itsinampa-siritzi. Ari okanta, tima irootaki onimota-kimiri awiroka Asitanarí.” ²² Ikantanakiri piyotsiwinta-kariri: “Iriitaki Asitanari oyota-kayi-narori maaroni. Apatziro iyotana irirori, tima Itomi iwana. Ari nokimitari naaka

---

^z **10.13** * mirimasita-tsiri kithaarintsi; Tima yokaiti nampitarori Corazín aajatzi Simapankoni-satzi, Judá-iti inatzii. Iriima Mapini-satzi aajatzi Simaa-satzi, pasini-satziiti inayitzi, ti ishininkatyaari Judá-iti. ^a **10.17** otyaanka: * wairontsi ^b **10.18** Kamaari = Mishatantaniri

apatziro noyotziri Asitanari, kantacha noyotakaa-yitajiri nonintziri naaka iyotajiri.”

²³ Ipoñaa yapatotakiri Jesús maaroni iyomitaani, yaanakiri intyaatsikaini, ikantakiri: “Tasonka-wintaari iwaitiri inkarati ñaayita-jironi okaratzi piñaayitajiri awiroka. ²⁴ Tima tzimawitacha oshiki Kamantan-tzinkari, aajatzi pinkathariiti nintawitain-chari iñiromi okaratzi piñaakiri, okaratzi pikimayitajiri aajatzi awirokaiti. Titzimaita inkimajiitiro.”

Nisironkatan-taniri Ositikii-toni-satzi

²⁵ Ari isaikakiri Yomitaan-tzirori ikantakaan-taitsiri, inintzi inkompitakaiyaari Jesús, ikantakiri: “¿Yomitaan-taniri! ¿Paitama nantiri naaka nañaanitan-tajyaari?” ²⁶ Ikantzi Jesús: “¿Paitama isankinai-takiri Ikantakaan-taitsiriki? ¿Tsikama okanta piyota-kotziro awiroka?” ²⁷ Ari ikantzi Yomitaan-taniri: “Piwinkathariti inatzi Pawa, ontzimatyii pininta-piro-tajiri, pininta-siri-tajiri, pininta-sintsi-tajiri. Osiriki piwairi. Pintakota-jyaari pishininka, pinkimita-kaantiri pitakota awiroka.”

²⁸ Ikantzi Jesús: “Omapiro pikantakiri. Pantiro iroka, aritaki pañaanitai.”

²⁹ Ari ininta-jaantzi intzikaa-winta-nakya, isampita-nakiri Jesús, ikantziri: “¿Tsikama itzimika nonkimita-kaantiri ashininka?” ³⁰ Ikantzi Jesús: “Tzimatsi ashininka poñaachari Aapatyaawiniki inintzi ijatiro Kasiryaariki. Okanta niyaanki-thaki awotsi, imonthaakari kosintzi, yaapithatakiri okaratzi tzimimotziriri, iposawaitanakiri, yookanakiri awotsi-nampiki ikami-mataki.

³¹ Ari ipokaki Ompira-tasorintsitaari, ishininka inawita, iñaawita-paakari inaryaa, ti yaminanakiri yawisa-pithata-nakiri. ³² Ari ikimitakari aajatzi Leví-iti, irijatzi ishininka, iriitaki amita-kotanta-piinta-tsiri Tasorintsi-pankoki. Iñaawita-paakari inaryaa, ti yaminanakiri yawisa-pithata-nakiri. ³³ Ikanta ipokaki Ositikii-toni-satzi, kaari ishininka irirori. Iñaapaakiri inaryaa, inisironkata-paakiri. ³⁴ Yaawinta-paakiri itziritan-takari aawinta-rontsi, ipoñaa ikyaa-kota-kaanakari ipiraki, yaanakiri nampitsiki. Iriitaki aminakiriri.^c ³⁵ Okanta okitaitita-manaji, yaaki apiti kiriiki, ipinako-winta-nakiri, ikantanaki: ‘Pamininari yoka. Aririka nompuyaki apaata, nompinata-pajimi okaratzi paminakinari.’^d ³⁶ Ari isampitziri Jesús yoka Yomitaan-taniri, ikantziri: “Mawa ikaratzi ñaakiriri ikositai-tziri. ¿Tsikama itzimika kimitakaan-takariri ishininka?” ³⁷ Yakanaki irirori, ikantzi: “Iriitaki yoka nisironkata-paakariri.” Ikantzi Jesús: “Pijatai, irojatzi pimatapajiri awiroka.”

Yariitaro Jesús owankoki Marta aajatzi María

³⁸ Ikanta yawisanaki Jesús ariitaka pasiniki nampitsi. Ari osaikiri kooya paitachari Marta, iro isaiki-mota-paaki owankoki. ³⁹ Iroka kooya

^c 10.34 ipira = mora; itziritan-takari aawinta-rontsi = yiinkantsi aajatzi poitatsiri (vino)

^d 10.35 kiriiki = denario, iriitaki ipinatanta-piintai-tziri yantawaitaitzi aparoni kitaitiri

tzimatsi irinto opaita María. Irootaki tsipata-wakariri Jesús okimisantziri ikinkitha-waitzi. ⁴⁰Irooma Marta oshiki okantzi-motakaro amina-mina-waitzi opawakiriri Jesús. Iroora opoka-sitan-takariri, okantapaakiri: “Pinkatharí, owapintaakina nirinto. ¿Pinkantinaro amitakota-wakina?” ⁴¹Iro kantacha ikantanakiro Jesús: “Marta, ¿paitama okantzimo-siritan-tamiri onkarati pantayitiri? ⁴²Aparoni okanta ninta-pirota-chari, irootaki onintakiri iroori María tikatsira kantironi yaapithatajiro.”

Ikinkithata-kotziro Jesús amanaantsi

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Ipoñaa ijataki Jesús yamani. Ikanta ithonka-kiro, ari ikantakiriri aparoni iyomitaani: “Pinkatharí, piyomitainaro yamanaitzi, ikimitairo Juan iyomitaakiri iyomitaani irirori.” ²Ari ikantzi Jesús: “Troka pinkanti pamana-piinti awiroka:

Asitanarí, nampitarori inkitiki,

Tasorintsi onatzii piwairo.

Pimpinkathari-wintantaji.

Pantakaan-tajiro aka kipatsiki okaratzi pininta-kaantairi awiroka.

Pinkimita-kaantairi saikatsiri inkitiki, yantayitziro okaratzi pininta-kairiri.^e

³Pimpa-piintinaro kowityii-motanari noyaari.^f

⁴Pimpyaakota-jinaro nokaaripiro-siri-waitaki,

Tima nomatakiro naaka, nopyaakotajiri ikaratzi awaaripiro-sirita-kinari.

Airo pisinitaana iñaantai-tyaana, inintaiti yanta-kayi-tinoro kaari-pirori.”

⁵Ipoñaa ikantanakiri aajatzi: “Aririka intzimi aparoni pitsipa-winthari, impokaki niyaankiiti, inkantimi: ‘Pimpawakina mawa yatantaitari,’^g ⁶tzimatsi ariitachari nowankoki, tikatsi tzimatsini nopawakiriri.’ ⁷Impoña pinkanta-wityaari: ‘Airo piñaasirinkana nomaakaa-tziiri nintsiti-payi, tima nasitakiro nowanko, irootaki airo okantanta nompimi.’ ⁸Kimiwaitaka airo pinintawita pimpiri onkanta-witakyaa iriwiitakami pitsipa-minthari. Iro kantacha aikiro isintsitatzii ikampitzimi, ari pisiwinta-nakiro pintzinai, pimpawakiri okaratzi inintziri.” ⁹Ikantzi Jesús: “Pinkampitanti, pamina-minatai aajatzi, aritaki impaita-jimiro pinintziri. Pisiyakaantiro aririka pariityaa pankotsiki, pinkanta-paakiri asitarori: ‘Pasitaryiinaro piwanko.’ Aritaki yasitaryaa-kimiro iwanko. ¹⁰Tima aritaki impaitairi kampion-tatsiri. Inkarati amina-minataironi, aritaki iñaakai-tairi. Aririka inkantanti: ‘Pasitaryiinaro.’ Aritaki yasitaryaitakiniri.

^e 11.2 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro ñaantsika “nampitarori inkitiki,” aajatzi owiraantarori iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi ^f 11.3 noyaari = pan ^g 11.5 yatantaitari = pan

¹¹Tima aririka inkampitimi pitomi, inkantimi: ‘Apaá, pimpina yatantaitari’ ¿Arima pimpakiri mapí? Aririka inkantimi: ‘Pimpina sima.’ ¿Arima pimpakiri maranki iyaari?^h ¹²Aririka inkantimi: ‘Pimpina kithokintsi.’ ¿Arima pimpakiri kitoniro? ¹³Tima piyoti pitakotari pitomi-payi awiroka, kaari-pirori pinawita. Iriira mapirotzirori Asitairi Inkiti-satzi, itakotari irirori ikaratzi amanayita-piintziriri, inampi-sirita-kaayityaari Tasorinkantsi.”

Maimanita-wakaa-chari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴Ipoñaa yisita-kota-kaakiri Jesús aparoni kisowaantiri ikyaantasiritari piyari. Ikanta yisita-kota-kaajirira, ñaawaitanaji kisowaanti-witachari. Tima okiryaaantsi ikantawintai-tanakari Jesús. ¹⁵Tzimatsi kantayita-naintsiri: “Yoka atziri isintaka-tziiri Nantatsiri, irootaki yisita-kota-kaantariri ikaratzi ikyaantasiritari piyari.” ¹⁶Tzimatsi pasini nintatsiri iniiro intasonka-wintanti Jesús, iro iyotantai-tyaari omapiro opoñaa itasorinka inkitiki, ininta-jitatzii iniantai-tyaari. ¹⁷Ikanta iyotaki Jesús okaratzi ikinkisiryaaayitari atziri-payi, ikantanaki: “Aririka imaimanita-wakaiyaa atziri tsika ipinkathari-wintai-tziri, aritaki yooka-wakaanakyaa. Aririka imaimanita-wakaiyaa atziri tsika isaika-pankota-wakaa, aritaki yooka-wakaanakyaa. ¹⁸Ari ikantzitari aajatzi Kamaari aririka imaimanita-wakai-yaami. Aritaki yooka-wakaanakyaa, ¿airoma ithonka yooka-wakaanakyaa? ¿Paitama pikantantari iriira owawisaakotanari Aantatsiri?ⁱ ¹⁹Iriirikami Kamaari Nantatsiri sintsitakaanari naaka, ¿irijatzima sintsitakairiri piyomitaani awiroka yisita-kota-kaantariri ikaratzi ikyaantasiritari piyari? Aririka okanta pikamantakota-tziiri piyomitaani, aritaki inkisan-takyaamiro okaratzi pikantakiri. ²⁰Irooma naaka ipanaro isintsinka Pawa, irootaki nomatan-tariri nisita-kota-kaayitziri ikaratzi ikyaantasiritari piyari. Tima imapokakimi awiroka-payi Pawa ipinkathari-wintantai.^j ²¹Aparoni atziri sintsita-tsiri tzimatsiri imana-minto, aamaako-winta-chari, tikatsira matirini inkyaa-sitiri iwankoki yayitiri okaratzi yasitari. ²²Irooma ipoka-sitakiri pasini atziri anairiri isintsitzi, yaapithatakiri yawintaa-witari, yaapithatakiri yasitari, yantitaa-kyaaro. ²³Tima inkarati kaari aapatyaanari naaka, iriitaki kisaniintanari. Ikaratzi kaari amita-kotinari inkoyaa-kotina, iiwara-kota-tyaana.”

Ipiya-sitanta piyari

(Mt. 12.43-45)

²⁴“Tima osiyawaitakaro isaika-siritan-tyaarimi piyari aparoni atziri, iwankotsi-titakari yañaa-minto. Aririka yookawitai-takyaari, isitako-

^h 11.11 yatantaitari = pan; Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iniiitiro iroka ñaantsi satikain-chari niyaankiniki aka. * onasiyita ñaantsi-payi ⁱ 11.18 Kamaari = Mishatantaniri ^j 11.20 isintsinka = irakoi-mpiki

witaja atziri. Jatanaki piyari inkinawaiti otzisi-masiki, ti ñiini tsika isaiki. Ari inkanta-siritai piyari: ‘Nompiyaji nowankoki tsika nopoñaaka.’²⁵ Piyaaja piyari, ñaapaa-tziiro kamiitha opisitaka isiri atziri, owaniinka okantaka. ²⁶Ijata-sita-nakiri mapirotzirori ipiyaritzii, ikantakiri: ‘Thami ajati nowankoki, pintsipatyaana ampinkathariti.’ Yamaki ikaratzii 7 piyari. Ari yasinonkaa-pirotyaari atziri, anaanaki yasinonkaawita pairani.”

Mapirotironi inkimo-siritaji

²⁷Tikira inkaratiro ñaawaitzi Jesús, okaimanaki aparoni kooya satikain-chari ipiyotaka atziri, okantzi: “Tasonka-wintaaro onatzii kooya owaiyan-takimiri, antarin-takaakimi othotaimi.” ²⁸Ipoña yakanakiro Jesús, ikantzi: “Iriira tasonka-winta-pirotaa-chani inkarati matajiironi inkimisantairo ñaani Pawa.”

Inintajiitzi kaari-piro-siriri intasonka-wintanti Jesús

(Mt. 12.38-42)

²⁹Ikanta ipiyota-paaka oshiki atziri, ikantanaki Jesús: “Tima kaari-piro-siriri pinajiitzi awiroka, oshiki pithainkakiri Pawa pinintzira piñiina nontasonka-wintanti onkantayaa pinkimisanta-pirotan-tyaanari. Airotzimaita nomatziro, apatziro piñiuro awishi-mota-kiriri pairani Kamantan-tzinkari Jonás. ³⁰Tima tsika ikantaka pairani Jonás ñaajijitakiri Inawini-satzi, ari inkimita-jyaari aajatzi Itomi Atziri ñiiri yokaiti. ³¹Apaata aririka yaminakoi-tajiro okaratzii yantaitziri, aritaki omishakowintaimi kooya pinkatha-rotatsiri pairani kirinkanta, tima opokaki pairani iroori isaiki yotaniri pinkathari Salomón, okimisantakiri. Tima yoka saiki-mota-kimiri awiroka yanairi Salomón. ³²Apaata aririka yaminakoi-tairo okaratzii yantaitziri, aritaki imishakowintaimi Inawini-satzi, tima ikimisantakiri pairani irirori Jonás, iwashaanta-najiro yantayitziro kaari-pirori. Tima yoka saiki-mota-kimiri awiroka-payi yanairi Jonás.”

Ikinkithata-kotziro Jesús ootamintotsi

(Mt. 6.22-23)

³³“Aninti-rika ooshiri ootamintotsi, ti antata-kotiri. Awakotziri jinoki inkini inkoñiinkata-koti kyaintsiri. ³⁴Irootaki piroki osiyariri ootamintotsi piwathaki. Kamiitha-rika okanta piroki, piñaantaro kamiitha, okimiwaitakaro pinkoñiityaa-kota-tyiimi. Tirika apantyaaro piroki, airo piñaantaro kamiitha, okimiwaitakaro pintsitinikita-kota-tyiimi.^k ³⁵Paamawinta-pirotyaara piitsiwakirikari ootamintotsi saikanta-kamiri.

^k 11.34 Siyakaa-winta-chari oki kamiithari, aparoni pimantaniri (kaari masithatatsi), iri ñiironi inkimathatairo okaratzii yantakairiri Pawa, tima isaikanaatzii okitainkatzi. Siyakaa-winta-chari aioririka apantaro oki, aparoni masithari, itzimi kaari ñiironi inkimathatairo okaratzii yantakairiri Pawa, tima isaikatzi tsika otsitini-kitzi.

³⁶Omapiro-rika isaikan-takami ootamintotsi, tirika pantanajiro kaari-pirori, aritaki piñaakan-tairo iroopirori kamiithari, pinkimita-najyaari aparoni ootamintotsi yoota-kotantzi.”

Ikinkithata-koitziri Yomitaan-tzirori Ikantakaan-taitani

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Tima ikaratakiro ikinkithataki Jesús, ipoka-sita-paakiri Nasitantaniri sintsiwinta-kiriri yakyootiri. Ikanta yariita-paaka Jesús iwankoki, saikapaaki iwapiintaita. ³⁸Oshiki okompitzi-motakari Nasitantaniri, iñaakiri Jesús ti imatajiro okaratzi yamijiitari ikiwaakota iwantyaari. ³⁹Irootaki ikantan-tanakari Jesús: “Awirokaiti Nasitantaniri, pikimita-kotakaro piraa-minto aajatzi piwaminto okitiwita kamiitha intakiroki, irooma inthomponta, kipatsi okantaka. Ari pikimiyitakari awiroka, kantatsi iñiitimi kamiithasiri pinatzi, oshiki pikositantzi, kaari-piro-siriri pinajitzi. ⁴⁰¡Masontzi! ¿Tima piyoti tzimatsi owitsika-kimiri piwathaki koñaayita-tsiri. Irijatzi owitsika-sirita-kimiri inthomponta pañaantariki? ⁴¹Ontzimatyii pipasitan-tajyaaro tzimatsiri inthomponta pañaantariki, aritaki pinkiti-siri-yitai.

⁴²¡Ikanta-machiitzimi Nasitantaniri! Pasitakaa-piintari Pawa iwosinikan-taitari. Titzimaita pintampatzika-yitajyaa, ti pintako-sirita-jyaari Pawa. Irootaki ninta-piro-witachari pantayitairomi, airo piwashaanta-tzimaitaro pasini.¹ ⁴³¡Ikanta-machiitzimi Nasitantaniri! Oshiki pininta-piintaki pisatikyaa niyaankiniki karapapankoki tsika impinkathataitimi, pinintzi aajatzi pinkatha iwithata-piintai-tyaami aririka iñiitimi. ⁴⁴¡Ikanta-machiitzimi Yomitaan-taniriiti, Nasitantaniri, owapyiimotan-taniri pinatzi! Pikimita-sitakaro kaari iyoitzi ari ikitaitziri kaminkari. Inthonka yaatzika-kowaitakiri atziri-payi, titzimaita iyoti yaatzika-kotakiri kaminkari.”^m

⁴⁵Ari yakanaki yomitaan-tzirori Ñaantsi, ikantanakiri Jesús: “¡Yomitaanarí! Oshiki pikimakaa-kinaro naaka okaratzi pikantakiri.” ⁴⁶Ikantzi Jesús: “¡Ikanta-machiitzimi aajatzi yomitaan-tzirori Ikantakaan-taitani! ¿Paitama pikima-tinata-kaantariri atziri-payi? Titzimaita piñaayitiro awirokaiti pinkima-tinatyaro. ⁴⁷¡Ikanta-machiitzimi awirokaiti! Piwaniinka-pirini-yitakiro piwitsika-sitziri tsika ikitaitziri itayita-karori Kamantan-tzinkari ikaratzi iwamaakiri pairani piwaisatzitini. ⁴⁸Tima awirokaiti owitsika-siyitakiri tsika ikitaitakiri, ari opaka-kotziri awirokaiti okaratzi yantayitakiri pairani piwaisatzitini. ⁴⁹Iro kantacha, yotaaniri inatzi Pawa, ikantaki: ‘Ari notyaankaki Kamantan-tzinkari aajatzi Tyaankaariiti.

¹ 11.42 iwosinikan-taitari = menta, ruda, maaroni iwankiritari kimitarori pinitsti

^m 11.44 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro ñaantsika “Yomitaan-taniriiti, Nasitantaniri, owapyiimotan-taniri pinatzi.” * onasiyita ñaantsi-payi

Iriiyitaki imaimanitaiti, pasini iwai-taki.’⁵⁰ Ari onkantyyaa iwasankitaa-wintan-tyaamiriri Pawa ikaratzi iwamaitakiri Kamantan-tzinkari owakira itantanakari iwitsikai-takiro pairani kipatsi. ⁵¹ Awirokaiti atsipita-jyaaroni impiyawintai-tyaari awaisatzitini Abel irojatzi Zacarías, itzimi iwamaitakiri ipoñaawitaaro pomitai-rontsiki irojatzi tasorintsi-pankoki. ⁵² ¡Ikanta-machiitzimi yomitaan-tzirori Ikantakaan-taitani! Ti pikantairo awiroka piyota-nitajyaa, awiroka kantakaan-tziro kaari ikimathatantaro pasini-payi.”

⁵³ Ikanta isitowanaji Jesús iyomitaantzi yapatojiita, otyaanakari imasirinka Nasitantaniri aajatzi Yomitaan-taniri-payi. Yapatowintakari Jesús inintaki inkompita-kaiyaari, irootaki inkiman-tyaariri inkantiri. ⁵⁴ Isintsi-thawaitakiri, inintzi iñaawaita-kairi ñaantsi kaari-pirori, inkanta-kotan-tyaariri.

Siñakairori yatantari Nasitantaniri

12 ¹ Ipoñaawipiyozi-mintai-tapaakari Jesús, anawyyaa-pirinikitaka ikantaka atziri-payi. Irojatzi ikantan-tanakari iyomitaani: “Ontzimatyii paamawintyaaro siñakairori yatantari Nasitantaniri, iroora isiyakaa-wintai-tziri iwapyii-motanta irirori. ² Tima ontzimatyii onkoñaata-koyitai okaratzi manakowitain-chari, oiñaarontajiro kaari ikimatha-witaita pairani. ³ Okaratzi pimanakaa-witari tsitiniriki, ari ikamantantai-tajiro kitaitiriki. Okaratzi piñaawaitziri piwankoki pimanani-kiini, ari inkima-kotairo maaroni atziri.”

¿Intzimikama ampinkathatiri?

(Mt. 10.26-31)

⁴ Ikantzi Jesús: “Ashininká, airo pitharowa-kaawaitari nintatsini iwimi, tima ari owiraa-matsitari yaawyyiiri irirori. ⁵ Yoka intzimi pintharowakaiyaari: Iriitakira Pawa matzirori iwamaantzi, matzirori intyaankimi sarinka-winiki. Apatziro pintharowakai-yaari irirori. ⁶ Tima ti impina-piro-wityaa tsimiri-payi, iro kantacha iyotzi Pawa aririka inkamakaanti aparoni.” ⁷ Iyotzitaro Pawa okaratzi tzimayita-tsiri aisi. Tima piñaakiro yaamaa-kotari tsimiri-payi, awiroka imapirotzi yaamaa-kotami, airo pitharowan-tawaitari.”

Inkarati kinkithata-kota-jinani atziri-payiki

⁸ “Intzimi-rika kantirini ishininka: ‘Nopinkathatajiri Jesús,’ aajatzi inkimitajyaa Itomi Atziri inkantajiri Imaninkariti Pawa: ‘Pinkathataana yoka.’ ⁹ Iriima tsika intzimi kantairini ishininka: ‘Ti nompinkathatiri Jesús,’ ari inkimitaitairi irirori, inkantaitiri Imaninkariti Pawa: ‘Ti impinkathatina yoka.’ ¹⁰ Kantatsi yaripirotairei Pawa kisimatirini Itomi

ⁿ 12.6 ti impina-piro-wityaa = apiti kiriiki inkarati-rika 5 tsimiri.

Atziri, iriima kisimata-kirini Tasorinkantsi, airo yapatyaari. ¹¹ Aririka yaitimi karapapanankoki, aajatzi tsika isaikayitzi pinkathari-payi, jiwari-payi, airo okantzimo-siri-waitami, pinkanti: ‘¿Paitama nonkantiriri?’ ¹² Tima Tasorinkaantsi yotakayi-mironi paita-rika piñaawaitiri anta.”

Ikinkithata-koitziri masontzitatsiri ashaarantzinkari

¹³ Ipoña a inaawaitanaki aparoni piyotzi-winta-kariri, ikantzi: “Yomitaanarí, pinkantinari nirintzi impajinaata kashitani yookanajiri asitanarini.” ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Ashininká, tira naaka aminako-yitzirori tzimawinta-wakaantsi nonkantan-tyaariri pirintzi.” ¹⁵ Aikiro ikantana-kitzii Jesús: “Paamawintyaa ayimatzi-rika pishikiyiro piwaararo. Tira iro owañaayitimi.” ¹⁶ Ipoña isiyakaa-winta-nakiniri, ikantzi: “Tzimatsi aparoni ashaarantzinkari kithokitain-tsiri oshiki iwankiwairi iwaniki. ¹⁷ Ipampitha-siri-waitaka, ikantzi: ‘¿Tsikatyaa nowiroka oshikitain-tsiri nowankiri?’ ¹⁸ Ari ikanta-siritanaki: ‘Iroka nantiri. Notanto-ryiuro nowanta-piintari nowankiri. Impoña nowitsika-kaanti antaroiti, ari nowirori okaratzi nowanki-ritari, aajatzi nowaararo. ¹⁹ Ari onimowaitinari, tima oshiki nowarontakari. Oshiki osarintsi nomakoryaa-waiti, nowatzii-waityaa, nirawaiti niriri, noimosirinka-waityaa.’ ²⁰ Iro kantacha, ikantzi Pawa: ‘Masontzí, ironaaka tsitiniri yaasirin-kaitajimi, tira piyoti impaityaa aajironi okaratzi pasitari.’ ²¹ Arira ikanta-kotari oshikyaa-waita-sitarori iwaararo, ti ishikyaa-tzimaityaaro okaratzi yasitari Pawa.”

Ikinkithata-kotziro Jesús kantzimo-siritaantsi

(Mt. 6.25-34)

²² Ipoña ikantanajiri iyomitaani: “Pinkimi nonkanti: Airo okantzimo-siri-waitami pinkanti: ‘¿Paitama noyaari, paitama nonkithaayaa?’ ²³ Tima tzimatsi ankinkithasirita-piintajiri, irootaki ninta-pirota-chari, anairo okaratzi awayita-piintari, aajatzi akithaayita-piintari. ²⁴ Thami ankinkithasirita-kotiri tsimiri-payi. Ti impankitiro iyaari, ti iwitsiki iwanko iwantyaarori iwankiri. Iro kantacha, Pawa opapiintziriri okaratzi iwayitari. Awirokaitira imapirotzi itakotami Pawa.^o ²⁵ Aririka paakowintyaaro onkantzimo-siri-waityaami, ¿arima pinkanta-kaakyaaro piwawi-niinta-wairo kapichiini pisarintsiti?^p ²⁶ Tira onkantatyii piwawiniintiro kapichiini, ¿paitama okantzimo-siritan-tamiri? ²⁷ Thami ankinkithasirita-kotiro incha-tyaaki-payi, ti añaajiro antawaiti, ti ontyaawintyaa onkithaayaa. Titzimaita onkantzimo-siri-waityaaro, onkanti: ‘¿Paitama nonkithaayaa?’ Owaniinkata kamiitha, anajiri iwaniinkata Salomón, pinkatha-ritatsiri pairani.^q ²⁸ Tima iriitaki Pawa

^o 12.24 tsimiri = cuervo   ^p 12.25 kapichiini = aparoni konakintsi   ^q 12.27 incha-tyaaki-payi = lirio

owaniinkatzirori. Okantawita kapichiini añaawitaro owaniinkata-painta, iro osamani tikatsi apantyaaroni aririka onkama-tyaakitanaki, inchikai-takiro, intayii-takiro. Awiroka imapiroti inkimpoyaa-wintaimi Pawa, aritaki, airo pikiso-siri-waitzi. ²⁹Aritapaaki okantzimo-siri-waitakami awiroka, pikantzi: ‘¿Paita noyaari, paita niriri?’ ³⁰Apatziro okantzimo-siri-waitari pasini-satzi-payi. Irooma awirokaiti, iyota-kotzimiro Asitairi ipaita-rika kowityii-motamiri. ³¹Tima irootaki kowapirota-chari impinkathari-wintaimi Pawa, aritaki impayita-jimiro okaratzi kowityii-motamiri.”

Ikinkithata-kotziro Jesús inkiti-sato waararontsi

(Mt. 6.19-21)

³²“Awirokaiti kimitakariri nopira, airo pitharowa-sijiita, tima iriitaki Pawa kantakai-yaaroni impinkatha-ritakaajimi. ³³Pimpimanta-yitiro tzimi-motzimiri, pimpasitan-tyaaro. Iro kamiithatatsi pantayitairo pisaikan-tajyaari kamiitha inkitiki. Irootaki kimitajyaaroni pashaarantaa-tyiiaami inkitiki tsika ti intzimapaji kosintzi, tsika ti opirikinitapaji. ³⁴Tima tsika-rika piwaa-rantaka, aritaki pisirita-piinta-tyaaro.”

Ompirataari aamawinta-chari

³⁵“Piwathakita-nakyaaro piithaari. Poisayitiri poota-minto. ³⁶Pinkimityaari ompirataari oyaawintariri yariitajyaa iwinkathariti yoimosirinka, inkini yasitaryaa-wajiniri inkyaan-tapajyaari sintsiini impirata-pajyaari. ³⁷Tasonka-wintaari inkantajyaa ompirataari itzimi iñaapajiri iwinkathariti aamawinta ikantaka. Omapiro nonkanti, aritaki imisaikajiri iwapiintaita iriitaki oyiitai-nirini iwariti. ³⁸Tasonka-wintaari inkanta-yitajyaa inkarati iñiitapajiri aamawinta ikanta, onkanta-wityaa ti iyoti tsika-paiti yariitaityaa, niyaankiiti-rika, tirika onkitaititzi-mataki. ³⁹Pinkinkithasirita-kotiri tsika inkantyyaa atziri, aririka iyotimi impokatyyi kositirini, ari yaamawinta-kyaami airo ikositan-taitari iwankoki. ⁴⁰Ontzimatyii paamaiyaa awiroka. Owitsika pinkantyyaa, tima tikatsi yotatsini tsika-paiti impiyi Itomi Atziri.”

Kaari-pirori ompirataari

(Mt. 24.45-51)

⁴¹Ari ikantanaki Pedro: “Pinkatharí. ¿Arima nokaratziri maaroni atziri pisiyakaa-wintakina?” ⁴²Ikantzi Jesús: “Pisiya-kotyaari antawai-ryaantzi ompirataari, yotasirita-tsiri kamiitha. Yookanakiri iwankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Paminiri ikaratzi saikatsiri pankotsiki, pimpa-piintiri iyaari.’ ⁴³Tima kimosiri inkantyyaa yoka ompirataari impiyi-rika

ompiratariri, aririka iñaapajiri imonkaratakiro ikantana-kiriri.
⁴⁴Aritaki isinitainiri yaamawinta-jyaaniri okaratzí yasitari. Omapiro.
⁴⁵Irooma inkanta-siritakimi ompirataari: ‘Airo ipiyitaja ompiratanari.’
 Impoña yantawaitakiri ikaratzí impiraitari aajatzi inkimitaakiro kooya
 impiraitari. Jataki iwatzii-waityaa, isinkiwaityaa. ⁴⁶Ari onimowaitziri
 ompirataari, ti iyotiro kitaitiri, tsika iwiraiyaa ooryaatsiri impiyi
 iwinkathariti, imapoka-sita-jyaari yariitajyaa. Oshiki iwasankitaa-pajiri,
 yookajiri tsika ikasiya-kaitakiri kisosiriiti. ⁴⁷Tima yoka ompirataari
 iyowitakaro okaratzí inintakaa-witariri iwinkathariti, titzimaita
 yaamawinta-jyaari impiyi. Irootaki impasa-piroi-tantyaariri. ⁴⁸Iriima
 kaari yotakotironi okaratzí inintakairiri, airo ipasa-piroi-tairi. Tima
 inkarati isinitai-tziri yanta-piro-yitiromi inintai-tziri, oshiki impirai-
 tyaa. Intzimi-rika oshiki yawiinta-jita-piintakari, oshiki inkowakoi-tairi
 irirori.”

Ikinkithata-kota Jesús

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹“Iro nopokantari nowasankitairi kaari-piro-siriri, okimiwaitakaro
 iriimi paamari namakimi kipatsiki. Oshiki noninta-taiki itataityaami
 iwasankitaan-taiti, yapirota-jyaami kaari-pirori. ⁵⁰Iro kantacha
 ontzimatyii nitanakyaaro naaka nonkimaatsita-nakya, irojatzi
 nomonkaratan-takyaarori.’ ⁵¹Pisiyakaantaki iro nopokantari
 iñaamatsitan-tajyaarori isaiki kamiitha kipatsi-satziiti. Nopokakira,
 namatziiro maimanita-wakaantsi. ⁵²Iroñaaka iñiitiro imaimanita-
 wakaiyaa atziri ikaratzí isaika-pankota-wakaa-jiita, apiti atziri
 imaimanitiri pasini atziri karatatsiri mawa.

⁵³Inkisaniintajiri atziri itomi,
 imatzityaaro itomi impiyatyaari iriri.
 Onkisaniintairo kooya osinto,
 omatzityaaro osinto ompiyatyaaro iniro.
 Onkisaniintairo kooya owatayiro,
 omatzityaaro owatayiro ompiyatzi-tyaaro ayiro.”

¿Tima piyotiro kantain-chari?

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴Ipoña ikantziri Jesús ikaratzí piyotzi-winta-kariri: “Tima aririka
 piñiuro minkori ikyaa-piintziro ooryaatsiri, pikanta-piintzi: ‘Omparyaatyii
 inkani.’ Omata pikantakiri. ⁵⁵Tima aririka pinkimiro tampyaa
 ompoñiiyaa katonko, pikanta-piintzi: ‘Oryaatyii kamiitha iroka kitaitiri.’
 Omata okaratzí pikantziri. ⁵⁶¡Owapyimotan-tanirí! Piyowitaro awiroka

---

r 12.50 nonkimaatsita-nakya = inkiwaaitina

tsika okanta piñaayita-piintziro inkiti, aajatzi kipatsi. ¿Paitama kaari piyota-kotantaro okaratzi kantachari iroñaaka?”

Paapatyii-yaari kisaniiintzimiri

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷“¿Paitama kaari paminantaro awiroka okaratzi kamiithata-tsiri?
⁵⁸Aririka intzimi kishimini, impoña yaanakimi pinkatharin-tsiki, pintharo-wakoti awotsiki, pinkantiri: ‘Airo pikisawaita, thami aakamiithata-wakaajyaa.’ Tima aririka yariita-kaakyaami pinkatharin-tsiki, inkantakiri impiratani: ‘Paanakiri yoka.’ Aritaki yaitanakimi yasitakoitimi. ⁵⁹Airorika pipinata-sitari ikaratzi ikowa-kota-kimiri, airora yoimisitowa-kaantajimi.”

Airorika piwashaantairo pamiyitari, ari pimpyaa-sitajyaa

13 ¹Ari itsipajiitakari Jesús kinkithata-kotzirori awishi-motakiriri Tapowini-satzi iwamaakaan-takiri pinkathari wirakocha Pilato anta ipomita-piintai-tziri yatsipita-kayitani. ²Ikantanaki Jesús: “¿Pisiyakaantzima awirokaiti iro yantantai-tarori iroka tsika ikantai-takiri iwamaitakiri, tima yanaatyiri ikaaripiro-siritzi pasini Tapowini-satzi? ³Nokantzi naaka: Ti ari onkanyaa. Airorika piwashaantziro pamiyitari awiroka, ari pinkimita-kota-jyaari irirori. ⁴Ari ikimitakari karatatsiri 18 kamaintsiri atsinakakiri antaro atiimintotsi anta Tyaantaariniki, ¿pisiyakaantzima iri mapirotzirori ikaaripiro-siritzi yanairi pasini Aapatyaawini-satzi? ⁵Nokantzi naaka: Tira ari onkanyaa. Tima airorika piwashaantziro awirokaiti pamiyitari, ari pinkimita-kota-jyaari.”

Isiyakaa-wintai-tziro pankirintsi kaari kithota-tsini

⁶Ipoña isiyakaa-winta-nakiniri Jesús, ikantzi: “Otzimi iwankiri aparoni atziri iwaniki. Ari ijataki aparoni kitaitiri yaminiro tzimaki-rika okitho, tizimaita iñaapaaki.^s ⁷Ikantakiri aamaako-winta-niriri: ‘Tzimaki mawa osarintsi nopokawita naminiro nowankiri onkithoti, tizimaita noñaaji. Pinchikiro, ampinaasi-waita okatziya aka.’ ⁸Ari yakanakiri irirori, ikantzi: ‘Airo nowinkatharítí, añaawairo iroka osarintsi airorika okithotzi, nonkiya-kota-wakiro oponkitziki onkini nontyaa-kitiro onkitho-kitan-tajyaari. ⁹Aririka onkithotaji, kamiitha onatzi. Irooma airorika, aripaitira pintowa-kaantiro.’”

Iwawisaa-kotziro Jesús aparoni kooya kitaitiri imakoryaan-taitari

¹⁰Ikanta iyomitaantzi Jesús kitaitiri imakoryaan-taitari karapankoki, ¹¹ari osaiki aparoni kooya tzima-kotain-tsiri 18 osarintsi

^s 13.6 iwankiri = higuera

ikyaaantasiriitaro. Tsinka-mitzitaki, ti onkanti onkatziyi kamiitha. ¹²Ikanta iñaapaakiro Jesús, ikaimapaakiro, ikantziro: “Kooyá, isita-kotajimi pimantsiyawita.” ¹³Yantzitakiro kapichiini otsinka-mitzitaki. Tampatzikatanaji kamiitha. Oshiki otharowinta-nakari Pawa. ¹⁴Iro kantacha ti onimotiri jiwatatsiri karapapankoki, antaroiti ikisanaka iñaakiri yisita-kota-kaantaki Jesús kitaitiri imakoryaan-taitari. Ikantanakiri atziri-payi: “Tzimatsi 6 kitaitiri yantawaitan-taitari, ari pimpokiri yisita-kota-kaitimi. Tima ti osinitaa-ntsiti kitaitiri imakoryaan-taitari.” ¹⁵Irojatzi yakanta-nakari Jesús, ikantzi: “¿Owapyiimotan-tanirí! Kitaitiri imakoryaan-taitari pithataryaa-kota-piintziri awiroka pipira, pasitako-yitziri pirakairi nijaa.” ¹⁶Tima iroka kooya ashininka onatzi, iro isarontari awaisatzitini Abraham, tzima-kotaki 18 osarintsi iñaasita-kaakaro piyari. ¿Tima onkamiithati nisita-kota-kayiro kitaitiri imakoryaan-taitari?” ¹⁷Ikantakira Jesús, antaroiti ipasikitanaki ikaratzi kisaniiintziriri. Iro kantacha kimosiri ikantajiitanaka atziri ikaratzi ñaakirori yantakiri Jesús.

Isiyakaa-wintai-tziro okitho inchato yaniinikita-tsiri

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸Ipoña ikantanaki Jesús: “¿Paitama osiyari ipinkathari-wintantaji Pawa? ¿Paitama nosiyakaa-winti-mirori?” ¹⁹osiyaatyaaro aririka impankitaitiro yaniinikita-tsiri okithoki. Tima tzimatsi aparoni atziri pankita-kirori iwankiri-masiki, oshookanaki, antaro ochiwotanaki, aritaki imawosi-yityaari tsimiri-payi.”^u

Isiyakaa-wintai-tziro siñakairori yatantaitari

(Mt. 13.33)

²⁰Ipoña yapiitakiro ikantzi Jesús: “¿Paitama nosiyakaa-winti-mirori ipinkathari-wintantaji Pawa?” ²¹okimita-tyaaro siñakairori yatantaitari. Tima aparoni kooya, aakotakiro pankirintsi-pani okaratzi mawa matzitaki, okonowakiro siñakairori, irojatzi osiñanta-kyaari maaroni opatha.”

Ikinkithata-koitziro yani-tinka-kiini ikyaa-piintaitzi

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Ithonka ikinayitaki Jesús nampitsiki iyomitaan-tayitzi. Irojatzi ikinanta-nakari Aapatyaawiniki. ²³Ari isampitai-takiriri, ikantai-tziri: “Pinkatharí, ¿kapichima awisakotaa-tsini?” Ikantzi Jesús: ²⁴“Ontzimatyii piñaasintsityaa pinkimita-kaantyaaro pinkyaa-jatyiimi yani-tinka-kiini ikyaa-piintaitzi. Tima oshiki nintawita-chani inkyaan-tajyaaro, airotzimaita imatziro. ²⁵Aririka yasitanakiro iwanko asitarori, irojatzi-

^t 13.15 pipira = vaca, buey; mora = asno. ^u 13.19 yaniinikita-tsiri okithoki = mostaza

rika pisaikaki intakiroki, pinkanta-wityaa: ‘Pinkatharí, pasitaryiinaro.’ Yakanakimi irirori, inkanti: ‘Ti noyotimi tsika pipoña awiroka.’²⁶ Impoña pinkanta-witanakyaa awiroka: ‘¿Tima piyotina akaratzi-ranki awajiita, irawajiitzi aajatzi? Piyomitaanta-piintaki nonampiki.’²⁷ Inkanti irirori: ‘Omapiro, ti noyotimi tsika pipoña. Pijatawiiti akowintzirori kaari-pirori.’²⁸ Arira piraawaityaari, patsikai-kiwaita-jyaari okantakaan-tziro patsipityaari, aririka piñaayitairi piwaisatzitini-payi Abraham, Isaac, Jacob intsipata-jyaari Kamantan-tzinkariiti isaikaji ipinkathari-wintantaji Pawa. Irooma awiroka intakiroki pisaikaji.²⁹ Tima inkarati awisako-siri-yitaa-tsini impoña-yitajyaa tsika owiraayitapaja kipatsi, aritaki intzimaki oshiki pasini-satzi poñaachani pasiniki nampitsi, yakyoo-yitairi Pawa tsika ipinkathari-wintantai.’³⁰ Tzimatsira ampoi-yit-tsiri iroñaaka, iriira ñaayita-jironi yitayita-jyaaro. Tzimatsira itayitarori iroñaaka, iriira ñiironi yampoyitaji.”

Yiraaniinta-kotaro Jesús Aapatyaawini

(Mt. 23.37-39)

³¹ Ari yariiyita-paaka Nasitantaniri, ikantapaakiri Jesús: “Pijataji, korakitaintsi pinkathari Herodes inintzi iwa-kaantimi.”³² Ikantzi Jesús: “Pijati, pimpiyanaki, pinkantiri kimitakariri saari, nisita-kota-kaayitzi yaakiri piyari, nisita-kota-kaayitzi mantsiyari. Intaini iyotapaaka mawa kitaitiri nonkaran-tyarori nantziri.”³³ Iro kantacha, aikirora nojatatyii irojatzi mawatapain-tsini kitaitiri, tima anta Aapatyaawiniki aritaki iwaita-piintziriri Kamantan-tzinkariiti.³⁴ ¡Aapatyaawini-satzí! Oshiki piwamakaantaki Kamantan-tzinkari. Piwa-kaantakiri ikaratzi ityaanta-witai-takamiri. Tima nonintawita-piintyaa nosiya-kotyaaarimi waaripa osatitzi yanini, ari nonintzi nonkanta-jirimi ikaratzi notomitaari. Titzimaita pininta-jiiti.³⁵ Iroka pinampi tsika pisaika-piinta-yiwita, airo iñiitaji impaityaa nampita-jyaaroni. Pinkimi nonkanti: Airo piña-piintaana aka irojatzi apaata pinkantan-tajyaari:

‘¿Tasonka-wintaari ikantaja, tima Pinkathari inatzii otyaanka-kiriri!’^{”x}

Yisita-kota-kaajiri Jesús jaaniya-waita-tsiri

14 ¹ Okanta aparoni kitaitiri imakoryaan-taitari, ikinaki Jesús iwankoki ijiwari Nasitantaniri yakyootiri. Oshiki kimpoyaa-kiriri ompaityaa yantiri.² Ari isaikakiri anta aparoni mantsiyari jaaniya-waita-tyari.³ Ipoña isampitakiri Jesús yomitaan-tayitzi-rori Ikantakaan-taitsiri aajatzi Nasitantaniri, ikantziri: “Kitaitiri imakoryaan-taitari onatzii iroñaaka, ¿tima osinitaa-ntsiti yisita-kota-kaantaiti?”⁴ Ti yakajiiti, irojatzi imairijiitaki.

▼ 13.29 tsika owiraayitapaja kipatsi = katonko aajatzi kiriinka, isitowa-pintzi ooryaatsiri aajatzi ikyaa-pintzira   w 13.32 saari = zorro, otsitzi-niro   x 13.35 otyaanta: * wairontsi

Yaakiri Jesús mantsiyari, yisita-kota-kaajiri, ityaankairi. ⁵Ipithoka-sita-nakari yokapayi, ikantziri: “Aririka intityaa pipira omoroki kitaitiri imakoryaan-taitari, ¿tíma ari pinosikajiri intsipayini?”^y ⁶Tikatsi inkanti yakanakiri.

Oimosirinka-chari aawakaan-tsiki

⁷Ari isaiki Jesús ipampoyiiri inkarati akyootirini ijiwari Nasitantaniri, tharo-wako ikantajiita inintzi isatika-yityaa intsipatan-tyaariri jiwari iyaa. Ari isiyakaa-winta-nakiniri Jesús, ikantanakiri: ⁸“Aririka inkaimaitimi poimosirinkyaa aawakaan-tsiki, airo pininta-sita pisasatikatyaa pininti pintsipatyaaari jiwari, tíma tzimatsi pasini pokatsini anaakotzimiri yiriipirotziri irirori. ⁹Aririka yariita-paakyaa, inkantakimi kaimakaan-tzimiri: ‘Airo pisasatikata awiroka, pijati pisaiki intyaatsikaini.’ Antaroitira pimpasiki-winta-waityaa. ¹⁰iro kamiithatatsi aririka pijati airo pisasatika-waita, pisaika-paaki othapiki pankotsi. Impoña impokaki kaimakimiri, inkantimi: ‘Ashininká, pimpoki pisatikyaa awiroka anta.’ Aripaitira impinka-thaitimiri. ¹¹Tíma inkarati nintasi-waita-chani impinka-thaitiri, aritaki intsinampa-sirita-kaitairi. Iriima tsinampa-waiwita-chari iritaki impinkatha-ritakai-tajiri.”

¹²Ipoña ipithoka-sita-nakari Jesús aanakiriri yakyootiri, ikantziri: “Aririka pinkaimi atziri piwakai-yaari, airo pikaima-sitari pishininka-pirori awiroka, pirintzi, aajatzi ikaratzi ashaaranta-chari, tíma ari onkantaki impiyata-jyaami awiroka yakyootaimi. ¹³Aririka poimosirinkyaa, iri pinkaimayiti asinonkainkari, pisa-pontho-yitatsiri, kisoporokiri, mawityaakiri. ¹⁴Aritaki piñaajiro intasonka-wintaitimi, tíma yokapayi, airo okantzi impiyata-jyaami apaata yoimosirinkyaa. Iro kantacha ari impinai-tajimi pantakiri awiroka aririka yañaayitaji apaata kamiithasiriri.”

Isiyakaa-wintai-tziro antaroiti akyoota-wakaantsi

¹⁵Ikanta ikimawakira aparoni ikaratzi isaiki iwajiita, ikantanaki: “Tasonka-wintaari inkantyyaa inkarati owaachani impinkatha-ritanaki-rika Pawa.”^z ¹⁶Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi aparoni atziri, inintaki yoimosirinkyaa antaroiti, ari yakyoota-wakaa-jiityaa. Ithonka ikaimakiri ikarajitzi. ¹⁷Ikanta omonkarata-paaka iwantyaari ityaantakiri impiratani, ikantakiri: “Pinkaimaitiri maaroni nokaima-kaantani, tíma irootaintsi awaajiityaa.” ¹⁸Ti ininti impokajiiti ikaratzi ikaimakaan-tawitakari. Yitanakaro aparoni, ikantzi: ‘Airo okantzi nojati, nojatatyii naminiro nowani namanantakiri. Irootaki airo okantanta nojati.’ ¹⁹Ikantaki pasini: ‘Nojatatyii noñaantyaari namanantakiri nopira-

y 14.5 pipira = buey (vaca), asno (mora); Tzimayitatsi sankinarintsi tsika inñitziro aajatzi iroka ñaantsi “intityaa pintsiti.” * onasiyita ñaantsi-payi z 14.15 owaachani = iyaaroni yatantari (pan)

payi, irootaki airo okantanta nojati.’^a ²⁰ Ari ikantaki pasini: ‘Airo okantzi nojati, tima owakira naawakaaka.’ ²¹ Ikanta ipiya ompirataari, ikamanta-pajiri iwinkathariti. Antaroiti otsimaa-nakari, ikantanakiri impiratani: ‘Pijati, paniitiro awotsi-payi aajatzi kaankiirintsikipayi nampitsiki, pamakiri asinonkainkari, pisa-pontho-yitatsiri, mawityaakiri, kisoporokiri, maaroni inkarati piñiiri anta.’ ²² Ari imatakiro impiratani. Ikantapajiri iwinkathariti: ‘Nomatakiro okaratzi pikanta-kinari. Iro kantacha ainiro okaankityii pankotsi.’ ²³ Ipoñaa ikantziri impiratani: ‘Pinthonkiro paniitiro awotsi, pijayiti tsika-rika-payi, pisintsitiri inkarati piñiiri anta, impokiita ojaikityaata nowanko. ²⁴ Pinkimi nonkanti: Oshikira nitawitakari nokaima-kaantziri, airoztimaita iñaajitziro iyaa kapichiini nowitsika-kaantakiri owaritintsi.’”

Pomirintsita-chari ankimita-kotyaari Saipatzii-totaari

²⁵ Oshiki ikaratzi oyaatakiriri Jesús. Ari ipithoka-sita-nakari, ikantziri: ²⁶ “iro onimotzimiri pitakoyitari piri, piniro, piina, pitomi, pirintzi, pitsiro, pitakota aajatzi apaniro awiroka. Iro kantacha aririka anaanakiro okaratzi pintakotyaanami naaka pawintaajana, airora nokimita-kaantaami noyomitaani. ²⁷ Ontzimatyii piriipiro-wintiro nokinkithata-kaayita-kimiri, onkanta-witakyaa ipaikakoitimi. Aririka piwashaantakiro, airora nokimita-kaantami noyomitaani. ²⁸ Aparoni nintatsiri iwitsiki pankotsi-pinhakii, yitawakyaaro inkinkisiryaa-wakyaoo tzimatsi-rika ikantantyaarori iwitsikiro. ²⁹ Ari onkantyaoo inthonkan-tyaarori yitanakyaaro iwitsikiro, tima aririka yookanakiro ari isironta-winta-kyaaari inkarati ñiirini. ³⁰ Inkanta-jiiti: ‘Piñaa-matsitiri yoka, ti yaawyyi, yooka-sitakaro.’ ³¹ Ari ikimitari aajatzi, aparoni pinkathari tzimatsiri oshiki iwayiriti, yoiwinthatyaa iwayirityaari pasini pinkathari oshiki-pirota-tsiri iwayiriti. Ontzimatyii yitawakyaaro inkinkisiryaa-wakyaoo, aririka yiitsinampaakiri.^b ³² Iñaakiro-rika airo yiitsinampairi, ainirora iwiraa intaina pasini pinkathari pokatsiri iwayirityaari, intyaankaki kantirini: ‘¿Tsikama ankantyaaka airo owayirita-wakaanta?’ ³³ Ari okimitari aajatzi ontzimatyii pitawakyaaro pinkinkisiryaa-wakyaoo awirokaiti, tima airorika piwashaantziro pitakoyitaro okaratzi pasiyitari, airora nokimita-kaantaami noyomitaani.”

Kimitarori tziwi kaari katyotaa-tsini

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ “Tima kamiitha okanta tziwi okatyotzi. Iro kantacha aririka inkonowaitiro tsika ompaityaa, ¿arima akantairo antziwi-pirota-kaajiro

^a 14.19 nopira-payi = karatatsiri 5 apiti-payi vaca (buey)   ^b 14.31 oshiki = 10,000 iwayiriti; oshiki-pirota-tsiri = 20,000 iwayiriti

iroka tziwi? ³⁵Tima tikatsi kantajironi, airo okamiithatai isaiponkitzitan-taityaaro pankirintsi, ontzimatyii yookaitiro. Okowa-pirotatyaa iroka, ontzimatyii pinkimisanta-jiitawaki maaroni.”^c

Ikinkithata-koitziri ipiraitari pyaawita-chari

(Mt. 18.10-14)

15 ¹Oshiki sintsitan-tatsiri yamaitiniri kiriiki itsipayitakari atziri-payi kaari-piro-siriri, ikimisanta-jiitzi iyomitaan-tzira Jesús.

²Ikanta Nasitantaniri aajatzi Yomitaan-taniri, ikisi-mata-nakiri Jesús, ikantzi: “Paminiri yoka, itsipatakari atziri-payi kaari-piro-siriri, itsipatari iwapiinta-jiita.”

³Ipoñaa isiyakaa-winta-nakiniri Jesús, ikantziri: ⁴“Tzimatsi piratachari oshiki ipiraitari. Okanta aparoni kitaitiri, ipyaaka aparoni ipira, yookanakiri pasini ipiraitari otzisi-masiki, jataki yamina-minatairi pyainchari. ¿Tima pimatiro awiroka iroka?^d ⁵Ikanta iñaapajiri ipira, kimosiri ikanta yanatapajiri. ⁶Ikanta yariitara iwankoki, yapatotapajiri ishininka, ikantapajiri: ‘Pimpoki pintsipatyaa oimosirinkyaa, tima noñaajiri nopira pyaawitain-chari.’” ⁷Aikiro ikantatzii Jesús: “Arira onkimitaa-jyaari inkitiki, antaroiti inkimo-siri-wintaitiri aparoni owashaantairori ikaaripiro-siriwita anaajiro ikimo-siri-wintai-tziri oshiki-pirori kamiithasiririiti.”^e

Isiyakaa-wintai-tziri kiriiki pyaawita-chari

⁸Ipoñaa ikantzi: “Nosiyakaa-wintimiro kooya tzimatsiri oshiki oiriikiti. Okanta aparoni kitaitiri ipyaa-pithatakaro aparoni oiriikiti, owaamataki ootaminto, opisitakiro maaroni owanko amina-minatairi oiriikiti.^f ⁹Okanta oñaajiri, okaimakiri oshininka, okantakiri: ‘Pimpoki, pintsipatyaa noimosirinkyaa, tima noñaajiri noiriikiti pyaawitain-chari.’” ¹⁰Aikiro ikantatzii Jesús: “Arira inkimitaajyaa Imaninkariti Pawa antaroiti inkimo-siritaji iñaaki-rika aparoni atziri iwashaantajiro ikaaripiro-siri-waitzi.”

Ikinkithata-koitziri atziri itomi pyaawitaintyari

¹¹Ipoñaa ikantanaki aajatzi Jesús: “Nosiyakaa-wintimiri aparoni atziri tzimatsiri apiti itomi. ¹²Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakiri iriri: ‘Apaá, pipinano okaratzi pasitakai-yaanari.’ Imatakiro asitariri, itsiparyaa-kiniri itomi okaratzi yasitakai-yaariri aparoni-payi. ¹³Tikira osamaniti, yoka iyaapitsi itomi

^c 14.35 okowa-pirotatyaa = tzimatsiri iyimpita ^d 15.4,5,6 ipira, ipiraitari, nopira = oisha (oveja); oshiki = ikaratzi 100; pasini ipiraitari = 99 ipiraitari ^e 15.7 oshiki-pirori = 99 ^f 15.8 oshiki = 10; iriikiti = dracma, kiriiki yasyiyitari wirakocha, iriitaki ipinatan-taitariri antawaita-tsiri aparoni kitaitiri.

ipimantakiro okaratzi yasita-kayi-takariri, jataki intaina pasiniki nampitsi. Ari yaparawaita-sitakari iiriikiti, yantasi-waiyitakaro kaaripiro-yitatsiri. ¹⁴Ikanta ithonkakiri iiriikiti yaparawaitakiri, iñiitaki antaroiti tashitsi anta nampitsiki. Ari ikowityaa-nakiriri ikaratzi yaparata-siwaitakari. ¹⁵Ipoñaa ijata-sitakiri nampitarori anta inintzi antawairntsi, ityaankai-takiri yaamiri chaancho. ¹⁶Antaroiti ayimatakiri itashi, inintaki yakyootiri chaancho, tima tikatsi opirini iyaari. ¹⁷Ipoñaa ikanta-siritanaki mainari: ‘Oshiki yanintaa-waitaka iwatziiita antawaita-tsiri iwankoki asitanari, çpaitama nasinonkaa-waitantari naaka aka notashi-niintzi?’^g ¹⁸Ontzimatyii nojataji asitanariki, nonkanta-pajiri: ‘Apaá, tzimatsi kaari-pirori nantzi-mota-kimiri, aajatzi nokimitaakiri Inkiti-satzi. ¹⁹Ti onkamiithati pinkimita-kaantajina pitomi, apatziro nonintzi pinkimita-kaantinari ikaratzi antawaitzimotzimiri.’’ ²⁰Ari ikatziyanaka mainari, piyaaaja iwankoki asitariri. Tima aminaaki ikanta asitariri, iñaawajiri ipokaji isiya-sita-waari, yawithanota-wajiri, ininta-porota-wajiri. ²¹Ikantapaji itomi: ‘Apaá, tzimatsi kaari-pirori nantzi-mota-kimiri, aajatzi nokimitaakiri Inkiti-satzi. Ti onkamiithati pinkimita-kaantajina pitomi.’ ²²Iro kantacha ikantakiri asitariri impiratani: ‘Pamaki iroopirori kithaarntsi, pinkithaata-wajiri notomi. Piwiniri irakoki poriryaata-tsiri, pinkyaan-takai-yaari iitziki ikyaantaitari. ²³Impoña paminaki kiripiri ipiraitari, kamiitha iwathati, piwiiri. Nonintzi aimosirinkyaa.’^h ²⁴Tima yoka notomi kamawitaka, iro kantacha añaaji iroñaaka. Pairani ipyaaka, iñiitajiri iroñaaka.’ Ari yitanakaro yoimosirinka-jiita.

²⁵Ikanta yantariti itomi, saikatsiri owaantsiki yantawaitzi. Pokaji pankotsiki, ikimapaa-tziiri yoimosirinka-jiita. ²⁶Isampita-paakiri aparoni impiratani paita ikimo-siritan-taitari. ²⁷Ikantanakiri: ‘Ariitaja pirintzi, irootaki iwamaakaan-tantakari piri iriipirori piratzi, tima kamiitha yariitaja pirintzi, tikatsi awishi-motirini.’ ²⁸Ari ikisanaka, ti ininti inkyaapaji pankotsiki. Ipoñaa ijata-sitakiri iriri, oshiki isintsiwintakiri intsipatan-tyaariri yoimosirinkyaa. ²⁹Irojatzzi ikantan-tanakariri iriri: ‘Piñaawitana naaka oshiki nosaiki-motakimi, tikatsi nantzi-motimi. Tityaa pimpa-matsityaana aparoni apira noimosirinkyaa.’ⁱ ³⁰Irooma ipokaira iyira thonkita-kimiriri piiriikiti ipiro mayimpiro-payi, iriira piwamainiri wathata-tsiri piratzi poimosirinka-wajiri.’ ³¹Ari yakanaki iriri, ikantziri: ‘Notomí, pasi piwiro pisaiki-motakina awiroka, maaroni okaratzi nasitari, awiroka asitaro maaroni. ³²Irootaki ankimo-siritan-tyaari iroñaaka, tima yoka pirintzi, kamawitaka, iro kantacha añaaji iroñaaka. Ipyaawitaka iñiitairi iroñaaka.’”

Isiyakaa-wintai-tziri kaari-pirori impirataari

16 ¹Ipoñaa ikantakiri aajatzi iyomitaani: “Tzimatsi atziri ashaaranta-chari. Itzimi impiratani-payi. Okanta aparoni kitaitiri tzimatsi

^g 15.17 iwatziiita = oshiki pan ^h 15.23,27 ipiraitari = vaca ⁱ 15.29 apira = cabra

pokaintsiri, ikantai-takiri ashaaranta-chari: 'Yoka ijiwari pimpiratani, yaparata-kimiro piwaararo.' ² Ikanta yoka ashaarantaniri ikaimakiri impiratani, isampitakiri: '¿Paitama pantakiri? Nokimaki ikantaitana. Nonintzi piñaakainaro okaratzi pantawaita-kinari. Tima ari okarata-paaki pijiwatziri nompiratani-payi.' ³ Ari ikanta-siritanaki yoka impirataari: '¿Tsika nonkantyaaka iroñaaka? Imisitowa-tyiina impiratanari. Ti noyotiro nompanki-waiti, aririka nonkamitanti impasitai-tyaana, oshiki nompasiki-wintyaa.' ⁴ Ikanta-siritzi: 'Noyotaki paita nantiri yaakamiithatan-taityaanari pankotsiki-payi aririka imisitowai-takina.' ⁵ Yapatotakiri ikaratzi iriwiwatziri iwinkathariti, ikantakiri itarori: '¿Tsikama ikaratzi piriwiwatziri nowinkathariti?' ⁶ Ikantzi irirori: 'Oshiki inchatonaa okaratzi niriwiwatziri tsika iwaitzi yiinkantsi.' Ipoña ikantzi: 'Iroka piriwiwatsiri, sintsiini pisankinati, apatziro kashitani onkaratai inchatonaa piriwiwiti.' ^k ⁷ Ipoña isampitakiri pasini ikantzi: '¿Awiroka tsikama okaratzi piriwiwatziri?' Ikantzi: 'Oshiki ipiyota-koitziri pankirintsi niriwiwatziri.' Ipoña ikantzi aajatzi: 'Iroka piriwiwatziri, pisankinati, apatziro kapichiini onkarataji ipiyota-koitziro pankirintsi piriwiwatziri.' ^l ⁸ Ikanta yoka pinkathari, iñaakan-takiri impiratani iñaakirira omatatziiri iyotzi tsika ikinakairo kantain-chari. Arira ikantayitari atziri-payi iroñaaka, oshiki iyotzi tsika ikinakairo yaakamiithatan-tyaariri ishininka, yanairi tsika ikanta kimisantzin-kariiti.' ^m ⁹ Iro ikantan-tanakari Jesús: "Ontzima-tyiira piyoti paakamiithatan-tyaaro pashaaranta-yitari iroñaaka onkanta-wityaa ti apanta-pirotyaaro, irootaki yaakamiithatan-taityaamiri apaata awiroka inkitiki.

¹⁰ Itzimi-rika yawiintaitari kapichiini, iriitaki yawiinta-piroi-tajyaa. Itzimi-rika kaari yawiintaitari, iriitaki mapirotaironi airo yawiinta-piroi-taari. ¹¹ Tirika yawiintai-tyaami impaitimiro owaararontsi kaari kantapirotatsini aka, tikatsira awiintyaamini impimiro iroopirotatsiri. ¹² Tirika pawiintyaari awiroka asinintsi, tikatsira opimini awiroka pasityaari. ¹³ Tikatsi matironi yantawaitiniri apiti ompiratan-taniri. Tima aparoni ininta-piroti imonkaratiniri impiratariri, iriima pasini inkisaniinta-nakiri. Ari okantari aajatzi: Tikatsi matironi yantiniri Pawa inintziri irirori, aririka inkinkithasirita-kotai-tyaaro awaararontsi onkimiwaita-nakyaaro iroomi ompiratyarini."

¹⁴ Ari ikaratzi ikimajiitaki Nasitantaniri, tima irijatzi niwitarori awaararontsi, isironta-wintakari Jesús ikimiri ikantayitakiri. ¹⁵ Ipoña ikantanakiri: "Piyotzi pitzikaa-winta-jiita awiroka airo iyotantami atziri, iro kantacha iyotzimiro Pawa okaratzi pikinkisiryayitakari. Tima okaratzi iroopirotzi-mowitariri atziri, ipinki-matziro Pawa."

j 16.3 pankiwai = kiyamori ^k 16.6 oshiki inchatonaa = okaratzi 100; kashitani = okaratzi 50 ^l 16.7 oshiki ipiyota-koitziri pankirintsi = 100 ipiyota-koitziro; kapichiini pankirintsi = 80 ipiyota-koitziro ^m 16.8 kimisantzin-kariiti = itomiiti kitainkari

**Ikantakaan-taitziri aajatzi tsika okanta-
kota ipinkathari-wintantaji Pawa**

¹⁶“Tima pairani ikinkithata-koitakiro Ikantakaan-taitani aajatzi isankinari Kamantan-tzinkari-payi. Opoña ikinkithataki Juan. Ari ikimawa-kirori iroñaaka atziri-payi Kamiithari Ñaantsi tsika okanta-kota ipinkathari-wintantaji Pawa. Oshiki inintajiitaki ñiïro okimiwaitakaro isintziiti aririka iwayiritaityaa. ¹⁷Ti ompomirintsityaa apirotajyaa apaata kipatsi aajatzi inkiti, iro kantacha airo apiro-tzimaitaa Ikantakaan-taitziri okaratzi yaniini-yitatsiri.”

Iyomitaantzi Jesús ikantzi: “ti onkamiithati pookiro piina”

¹⁸“Itzimi-rika ookironi iina, aririka yaaji pasini kooya, imayimpi-wintakiro itawitarori. Ari ikimitari aajatzi aajironi kooya yookiri oimi, imayimpitaki irirori.”

Ashaaranta-chari aajatzi Lázaro

¹⁹“Tzimatsi aparani atziri ashaaranta-chari, owaniinkaki okanta ikithaata-piintari. Yaakowintaro kitaitiriki yoimosirinka yanintaa-waita iwatzii-waita.” ²⁰Tzimatsi aparani asinonkainkari ipaita Lázaro, ithonka ipathaa-waitaki yoka. Ari inaryaa-piintaka intakiroki iwanko ashaarantaniri. ²¹Iritaki nintatsiri iyoyajiro iwaryaa-yitziri iwariti ashaarantzinkari. Ari ipokiri otsitzi-payi ithotzi-tziri iwathaaro. ²²Okantaka apaata kamaki asinonkainkari, yaanakiri Imaninkariti Pawa, jataki isaikira Abraham. Ari ikimitakari ashaarantaniri kamaki aajatzi irirori, ikitaitakiri. ²³Ikanta anta sarinka-winiki, oshiki ikimaatsi-waitaka yoka ashaaranta-witachari. Yaminaki intaina ññaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴Ari ikaimawitakari, ikantziri: ‘Chariní, Abraham, pinisironkata-jyaana. Pintyaankiri Lázaro yamaa-jaitakina kapichiini nijaa nirawakiita, tima imapirotakina otasiniintakina paamari.’ ²⁵Ikantanaki Abraham: ‘Nochariní, pisirityaaro piwaararo pairani, aajatzi ikimita Lázaro isirityaaro ikimaatsi-waitakari. Iro kantacha kimosiri ikanta irirori aka, irooma awiroka ontzimatyii pinkimaatsi-waitajyaa. ²⁶Tikatsi pinkini pimpoki, tzimatsi antaroiti impirita otzikairi, airo okantzi naaka nojata-sitimi.’ ²⁷Ari ikantawita irirori: ‘Pinkimi nokantzimi chariní, pintyaanti jatatsini isaiki noshininka-payi.’ ²⁸Tzimatsi anta nirintzi-payi, pinkamantiri airo ipokanta irirori aka, oshiki ikimaatsi-waitaita aka.’ ²⁹Ari ikantzi Abraham: ‘Tzimatsi ikantaki isankinariki Moisés, tzimatsi aajatzi ikantayitakiri Kamantan-tzinkari-

ⁿ 16.19 owaniinkaki okanta ikithaata-piintari = jonkiro-masita-tsiri   ^o 16.27 noshininka-payi = iwanko apaá   ^p 16.28 nirintzi-payi = ikaratzi 5 nirintzi

payi, irootaki inkimisantiri.’³⁰ Ikantzi ashaaranta-witachari: ‘Airotyaami, chariní, Abraham. Tzimatsi-rika aparoni kamatsiri kamantairini añaatsiri atziri, ari iwashaantairo kaari-pirori yamiyitari.’³¹ Aikiro ikantana-kitzii Abraham: ‘Tima ti inkimisantaitiro isankinari Moisés aajatzi Kamantan-tzinkari-payi, airotyaa ikimisantaa-jitziri inkaman-tawityaari piriinta-chani kaminkari.’ ”

Airo pantakaan-tziro kaari-pirori

17 ¹Ipoña ikantanakiri Jesús iyomitaani: “Ari intzima-piintatyii tzipina-siririiti. Iriima antakaan-tironi kaari-pirori, inkantamachiitiri yoka.”² Mt 18.6, Iro kamiithatatsi inthata-kaiti-nirimi mapi ikintsiki, iwiinkai-takiri inkaariki, ari onkanyaa airo ikaaripirota-kaantanta. Tima Mt 18.6, itzimi-rika antakaa-kirini kaari-pirori kimitaariri iintsi yawintaa-janara, aritaki iwankitai-tajiri.’³ Ontzimatyii paamawintyaa awiroka. Tima intzimi-rika aparoni pikarajiitzi antzi-motimini kaari-pirori, piyomitairi. Aririka iwashaanta-najiro yantayiwitakari, pimpyaakotiro yantzimo-witakamiri. ⁴Ari okimitari aajatzi. Aparoni atziri tzimatsiri oshiki yantzi-mota-piinta-kimiri, oshiki yapii-yapiitiro aparoniki kitaitiri, ontzima-tyiira papii-papiitiri pimpyaakotiri aririka impoka-sita-piintimi inkowa-kotimi pimpyaakotairi.”⁵

Pawintaa-pirota-kaiyaana

⁵Ari ikantanakiri Tyaantariiti yoka Jesús: “Pinkatharí, nonintzi pawintaa-pirota-kaiyaana.” ⁶Ikantzi Jesús: “Onkanta-wityaa kapichiini pawintyaari Pawa, aritaki pisirinkakiro antaroiti pankirintsi katziyainchari, pinkantiro: ‘Pisirinki, pinkatziyi anta inkaariki.’ Aritaki osirinkanaki.”⁶

Yantayitiri ompirataari

⁷“Aririka intzimi pimpiratani, piñaawajiri yariitajyaa ikyaawani-waitzi piwaniki, yaamaako-wintari pipira ¿arima pinkanta-wajiri: ‘Pakyoopa-pajina?’ ⁸airo, apatziro pinkanta-wajiri: ‘Pinkotsitapaji owaritintsi. Pintharokyaati piyiitina, nowawakyaata, nirawakiita aajatzi. Ompoña pampoiti awiroka piwajyaa.’ ⁹¿Arima pimpaasoonkitakiri okaratzi yantiri pimpiratani? Airo. ¹⁰Arira pinkimityaari aajatzi awiroka, aririka pimonkaratakiro okaratzi inintakaimiri Pawa, pinkanti: ‘Airo akimosiriwinta-waita impiraitai, tima apatziro amonkara-matsitiro okaratzi ininta-kayi-takairi antiro.’ ”

¶ 17.1 tzipina-siri = * antziwa   ¶ 17.2 mapi = mapi itononkan-taitari   ¶ 17.4 oshiki yapii-yapiitiro = 7 yapii-yapiitiro   ¶ 17.6 kapichiini = yaniinita-tsiri osiyarori okithoki mostaza; antaroiti pankirintsi = sicómoro

Yisita-kota-kaitziri 10 pathaa-waita-tsiri

¹¹ Ipoñaa iwaanaka Jesús ijatiro Aapatyaawiniki, ikinanakiro tsika owiraa-thapi-yitaro iipatsiti Ositikii-toni-satzi aajatzi Tapowini-satzi. ¹² Ikanta yariitaka nampitsiki, ari imonthaakari ikaratzi 10 antziri pathaa-rontsi, intaina ikatziya-jiitaka. ¹³ Ikaimajiitzi, ikantzi: “¡Yomitaanari Jesús, pinisironkatyaana naaka!” ¹⁴ Ari yaminanakiri irirori, iñaatziiri ikatziya-jiitaka, ikantziri: “Pijata-sitiri Ompiratorintsitaari yaminawa-kimiro piwathaaro.” Ikanta ijajiitanaki, omapoka-sitaka opyaanaka ipathaaro, isitako-yitanaji. ¹⁵ Ikanta iñaakiro yisita-kotaji aparoni pathaa-waiwita-tsiri, kimosiriwintaka ipiyaja irirori, antaro iwisiyaawintakari Pawa. ¹⁶ Ityirowa-sita-paakari Jesús, ipaasoonkita-paakiri. Yoka piyajachari Ositikii-toni-satzi inatzi. ¹⁷ Isampita-wakiri Jesús, ikantziri: “¿Tima 10 ikaratzi isita-kotaatsi, tsikama ikinakika pasini? ¹⁸ Tikatsira aparoni noshininka piyajatsini impaasoonkitajiri Pawa, apatziro ipiyajaro noshininka-niro.” ¹⁹ Ari ikantanakiri Jesús pathaa-waiwita-chari: “Pinkatziyanaji, pijatai. Iroora isitakotaa-jimiri pawintaaajana.”

Itantana-kyaarori impinkathari-wintan-taiti

(Mt. 24.23-28,36-41)

²⁰ Ikanta Nasitantaniri isampita-nakiri Jesús, ikantziri: “¿Tsika-paiti itantana-kyaarori impinkathari-wintantaji Pawa?” Yakanakiri irirori, ikantziri: “Aririka impinkathari-wintantaji Pawa, tira osiyaaro okaratzi koñaanita-tsiri.” ²¹ Airo ikantaitzi: ‘Iroka aka. Jironta anta.’ Tima aritaki pinkathari-siri-wintantai Pawa.” ²² Ipoñaa ipithoka-sita-nakari iyomitaani, ikantziri: “Ari pininta-witajyaa apaata piñiirimi kapichiini yoka Itomi Atziri, airo okanta-tzimaita. ²³ Ari pinkimaki inkantaiti: ‘Yoka aka.’ Pasini kantatsini: ‘Jiirinta anta.’ Airora pijata-sitziri, airo piyaatziri aajatzi. ²⁴ Aririka impiyi Itomi Atziri, inkimita-pajyaaro omoriki ookatha-rontsi, itanakyaaaro tsika owiraaro kipatsi irojatzitzi tsika anta othapikitapaja. ²⁵ Iro itawakyaaroni iñiitawakiro inkimaatsitaityaa antaroiti, imaninta-waitiri yokaiti atziri-payi tzimayita-tsiri iroñaaka. ²⁶ Tima onkimityaaro tsika okanta pairani ainiro isaikawita Noé. Ari onkimitzi-tajyaari aajatzi aririka impoki-mataji Itomi Atziri. ²⁷ Onimowaitziri atziri iwawaiyita, yirawai-jiitzi, yaawakaiyita. Irojatzitzi ikyaanta-nakari Noé pitotsiki iwitsikakiri. Okanta oonkanaka kipatsiki, apirotakiri ipiinkaki atziri. ²⁸ Ari onkimita-jyaaro isaikawita pairani Lot. Onimotziri atziri iwajiita, yirawai-jiitzi, iyompari-waijiita, ipankiwai-jiitzi, iwitsika-jiitzi iwanko. ²⁹ Iro kantacha monkarata-paaka kitaitiri isitowan-tanakari Lot nampitsiki Paamaa-riniki, omapoka-sitaka oparyaa-paaki antaroiti paamari kitiri-moito okantaka, apirotakiri maaroni atziri itaaja. ³⁰ Ari

onkimitaa-jyaari aajatzi aririka impiyi Itomi Atziri. ³¹ Pisaiki-rika intakiroki piwanko, ari pimpoñiiyaa pisiyanaki, airo pikyaa-panaatzi paapanaati piwaararo. Piwaniki-rika pisaiki, airo pipiya-panaata.^u ³² Pinkinkisiryaa-kotiro okaratzii awishi-mota-kirori iina pairani Lot. ³³ Ikaratzii yantasiwaitari apaniironi yawisakotan-tajyaari, aritaki impyaasi-waitajyaa. Iriima inkarati kamawintinani, aritaki yawisako-siritai.” ³⁴ Aikiro ikantatzii Jesús: “Tzimatsi tsipata-wakaa-chani imayi, yaitaji aparoni inkitiki. Iriima pasini yookaita-najiri. ³⁵ Tzimatsi apiti kooya tsipata-wakaa-chani ontononka-waiti, yaitaji aparoni inkitiki, irooma pasini yookaita-najiro. ³⁶ Isaiki apiti antawaita-tsiri iwaniki, yaitaji aparoni inkitiki, iriima pasini yookaita-najiri.”^v ³⁷ Opoña isampita-nakiri ikantzi: “¿Tsiyatya anta omatajyaa-rika Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Ikimitara ñaapiintziri amimporti ishonka-jiita, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari aajatzi aririka piñaayitakiro okaratzii nokinkithata-koyita-kimiri, piyotzira irootantsi nompíyima-mataji.”

Ikinkithata-koitziro kinankaro aajatzi kaari-pirori pinkathari

18 ¹ Ipoña isiyakaa-winta-nakiro Jesús onkantayaa yamana-piintan-taityaari, airo okantzimo-niinta-waitantari. ² Ikantzi: “Tzimatsi aparoni nampitsi, ari isaikiri kaari-pirori jiwari, ti impinkathatiri irirori Pawa, aajatzi atziri-payi ti impinkathatiri. ³ Ari osaikiri aajatzi aparoni kooya kinankaro. Opoka-sita-piintakiri kaari-pirori jiwari, okantziri: ‘Nonintzi pinkaiminari kisaniiintanari, piwitsikinaro awishi-mota-kinari.’ ⁴ Ti inintawityaa jiwarika. Ipoña ikanta-siritaki: ‘Ti nompinkathatiri Pawa, aajatzi nokimitajiri atziri. ⁵ Iro kantacha ontzimatyii nantiniro kamiithari onintziri iroka kinankaro. Nosamaro = kari aririka oñaasirinkina ompiya-piyata-sitina.’ ” ⁶ Ikantzi Jesús: “Pikimakiro ikanta-siritakiri kaari-pirori jiwari. ⁷ Iriira mapirotzirori Pawa, airo ishinta yantainiri kamiitha-yitatsiri ikaratzii iyosiiyitairi irirori, itzimi aakowintanaarori yamanari kitaitiri aajatzi tsitiniri.” ⁸ Aikiro ikantatzii Jesús: “Airora oshiintanaki yantantai-tyaarori kamiithari. Iro kantacha aririka impiyapaaki Itomi Atziri, ¿aikiroma ñaapaatyii awintaa-piintyaarini kipatsiki?”

Isiyakaa-wintai-tziri Nasitantaniri aajatzi sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki

⁹ Tzimatsi kinkisiryayitachari kamiithasiriri inatzii. Iro kantacha imaninta-siri-waitziri pasini atziri. Irootaki isiyakaa-wintan-tanakariri Jesús, ikantzi: ¹⁰ “Tzimatsi apiti atziri jatatsiri Tasorintsi-pankoki yamani.

^u 17.31 intakiroki = jinoki okanta-pankaata pankotsi   ^v 17.36 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti ñiitiro maaroni iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi

Nasitantaniri inatzii aparoni, iriima pasini iriitaki sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki. ¹¹Ikatziya-paaka Nasitantaniri yamani, ikantzi: ‘Pawa, antaroiti nopaasoonkitzimi, tima ti nonkimityaari naaka pasini atziri, kosintzi inatzii, kaari-piro-siri ikantaka, mayimpiri inatzii, ari ikimitakari yoka sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki. ¹²Apiti napiitziro notzita-piintaro nowariti tikira ariitapajyaa pasini kitaitiri imakoryaan-taitari, nasitakaa-piintari Pawa kiriiki ikaratzi ipinaitanari.’”^w ¹³Ikanta sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki, ikatziya-paaka irirori intyaatsikaini, oiyoota-paaka yamani ti yamini jinoki. Tima antaro okantsi-mosiryaa-nakari, ikantzi: ‘Pawá, pinkawinthayina naaka, kaari-piro-siri nonatzii.’”^x ¹⁴Ikantzi Jesús: “Iriitakira yaakamiithai-tajiri yoka, kamiithasiri ikanta ijataji iwankoki, ti inkimityaari pasini. Tima inkarati nintasi-waita-chani impinka-thaitiri, aritaki intsinampa-sirita-kayi-tairi. Iriima tsinampa-waiwita-chari iriitaki impinkatha-ritakai-tajiri.”

Itasonka-wintziri Jesús intsi-payi

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Ari yamaita-paakiniri Jesús intsi-payi, ikantai-tapaakiri: “Nonintzi piwasi-patzii-totiri nintsiti, pintasonka-wintiri.” Ikantzi iyomitaani Jesús: “Airo piñaasirinkiri Awinkathariti.” ¹⁶Iro kantacha ikaima-kota-nakiri Jesús, ikantziri: “Pisinitiri intsi-payi impoka-siti-naata. Airo pithañaana. Tima inkarati kimitajyaarini irirori, iriitaki ñaajaironi ipinkathari-wintantai Pawa. ¹⁷Airorika ipinkathai-tziri Pawa inkimita-koityaari ikantaka intsi-payi, airo ñiitajiro ipinkatha-ritai. Omapiro.”

Jiwari ashaaranta-chari

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Ikanta aparoni jiwari isampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Kamiithari yomitaan-tanarí!. ¿paitama nantajiri nasi nowanta-jyaarori nañaaji?” ¹⁹Ari yakanakiri Jesús, ikantzi: “¿Paitaka pikantan-tanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apanirora ikantakaaro Pawa ikamiithatzi, tikatsi pasini. ²⁰Piyota-kota-kiroma Ikantakaan-taitziri:

Airo pimayimpitzi.

Airo piwamaantzi.

Airo pikositzi.

Airo pithaiya-kotanta.

Pimpinkathatairi piri aajatzi piniro.” ²¹Yakanaki irirori, ikantzi:

“Yomitaanarí, Nomatakiro maaroni irojatzi nitanakaro pairani

^w 18.12 asitakaa = * iro aparoni yasita-kayi-tariri Pawa, iyosiitai-takiri okaratzira 10

^x 18.13 okatsitzi-mosiryaa-nakiri = iposa-sipaniita-nakityaa (Tima irootaki yamiyitari Judá-iti tzimatsi-rika katsitzimo-siritziriri.)

ainiro nintsita-paaki.”²² Ikanta ikimakirira, ikantzi Jesús: “Tzimatsi aparoni kowityaa-painchari kaari panti. Pimpimantiro maaroni tzimi-motzimiri, pimpiri asinonkainkari, tima osiyawaitakaro piwaa-ranta-jyaami inkitiki. Aririka pimatakiro pimpoki, piyaatina.”²³ Ikanta ikimawakira jiwari, owasiri ikantanaka, tima ashaaranta-pirotzinkari inatzii.²⁴ Ikanta iñaakirira Jesús antaroiti iwasiritanaka, ikantanaki: “Oshiki ompomirintsitzi-motyaaari ashaarantzinkari ijataji ipinkatha-ritajinta Pawa.”²⁵ Tima oshiki ipomirintsitaro ikyaakoitari inkyaan-tyaaro yanini omoro. Iri mapirota-chani ashaarantzinkari impomirintsita-jyaaro inkyaaji ipinkathari-tzinta Pawa.”²⁶ Ari ikantayitanaki ikaratzi kimakiriri, ikantzi: “¿Niinkama awisakotaatsini?”²⁷ Ikantzi Jesús: “Tzimayitatsi opaita pomirintsitzi-moyitariri atziri, iriima Pawa ti ompomirintsitzi-motyaaari.”²⁸ Ipoña ikantanaki Pedro: “Yoka nokarajitzi nonintzi noyaatajitiimi, tima nookayitanakiro okaratzi tzimi-motanari.”²⁹ Ikantanaki Jesús: “Omapiro, tzimayitatsi nintana-jirori impinkathari-wintairi Pawa, irootaki yookan-tanakarori iwanko, asitariri, iririntzi, iina, itomi.”³⁰ Aritaki iñaajiro ontzimi-motairi oshiki, anaanakiro okaratzi yookawitanakari. Tima apaata aritaki iñaajiro irasi iwiro yañaayitaji.”

Yapiitajiro Jesús ikamanta-kota iwamaitiri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Ikanta yapatotajiri Jesús 12 iyomitaani, ikantajiri: “Ajatatziira iroñaaka Aapatyaawiniki. Ari omonkaratyaari okaratzi isankinatakiri pairani Kamantan-tzinkari tsika inkantaitiri yoka Itomi Atziri.”³² Tima iwawisaa-kiniri wirakocha-payi. Ari iithainkimaawaitaitiri, inkimaatsita-kaityaari, inchoonta-poro-waitaitiri.³³ Aririka ithonkakiro impasawaitaitiri, iwamaitakiri. Iro mawatapain-tsiri kitaitiri, aritaki yañaaji aajatzi.”³⁴ Titzimaita inkimatha-jitiro ikaratzi kimawita-kariri, ti iyojiti opaita-rika iñaawintziri, tima ti inintaiti ikimathata-kaitiri iroka-payi.

Yaminakai-tajiri Kasiryaari-satzi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ikanta yariitzi-mataka Jesús nampitsiki Kasiryaari. Ari isaiki aparoni mawityaakiri awotsi-nampiki ikampitantzi impasitai-tyaari.³⁶ Ari ikimaki mawityaakiri, isampitakiri ikaratzi awisayita-tsiri atziri, ikantziri: “¿Paita awisatsiri?”³⁷ Ikantai-tanakiri: “Ipokatzi Jesús poñaachari Kasiyakaawiniki.”³⁸ Iroora ikaiman-tanakari, ikantzi: “¡Jesús! Ikasiya-kaitani pinkatharini David, pinisironkatyaana!”

‡ 18.25 ikyaakoitari = camello; yanini omoro = imoroki kithapi

³⁹Ikisatha-witanakari ikaratzira jiwatanain-tsiri imairitan-tyaari. Aikiro ikaima-nakitzi sintsiini, ikantzi: “¡Ikasiya-kaitani pinkatharini David, pinisironkata-jyaana!” ⁴⁰Katziya-paaka Jesús, ikantzi: “Pamakinari aka.” Ikanta yamaita-paakiniri, isampita-wakiri. ⁴¹Ikantziri: “¿Tsikama pinintzi nonkantajimi?” Yakanaki mawityaakiri, ikantzi: “Pinkatharí, nonintzi nonkiryaaji.” ⁴²Ikantzi Jesús: “Kantatsi pinkiryaaji, irootaki isitakotaa-jimiri pawintaajana” ⁴³Apatha-kirotanaji yaminawaitanaji kamiitha, iyaatanakiri Jesús, kimosiriwinta ikantawinta-nakari Pawa. Ikanta ñaakiri atziri-payi, imatanakiro iriroriiti iwisiryaawinta-nakari Pawa.

Jesús aajatzi Zaqueo

19 ¹Ikanta yariita-paaka Jesús Kasiryariki, yaniita-paakiro maaroni nampitsi. ²Ari isaikiri anta aparoni atziri ipaita Zaqueo. Iriitaki ijiwari sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki, iwakiri jiwari wirakochaiti, ashaarantzinkari inatzii Zaqueo. ³Ininta-pirotaki irirori ñiiri Jesús. Iro kantacha ti onkanti ñiiri, oshiki atziri otzikaa-kiriri, tima ikaa-porityaakitsini. ⁴Ikanta ijiwatanaki Zaqueo, atitapaaki inchatoki onkni ñiiri Jesús, aririka inkinapaaki tsika isaikaki.^z ⁵Ikanta yariita-paaka Jesús yatiita-paakira Zaqueo, yaminapaaki isaikakira jinoki, ñaapaakiri, ikantziri: “Zaqueo, payiiti sintsiini, tima nosiritatyaaro nomayi-motimi piwankoki.” ⁶Sintsiini yayiitanaki Zaqueo. Kimosiri ikanta yaanakiri iwankoki. ⁷Ikanta ñiitakiri, ikisi-mata-nakiri atziri-payi yoka Jesús, ikantajiitzi: “¿Paitama ikyaa-wankotan-tariri kaaripiro-sirita-tsiri?” ⁸Ipoña ikantzi Zaqueo: “Pinkatharí, ari nopakiri asinonkainkari kashitani nowaararo. Tzimatsirika namatawitakiri nokositziri, aritaki noipyaa-jiniri okaratzí nayitakiriri onkarati 4.” ⁹Ikantanaki Jesús: “Iroñaaka piñiuro pawisako-siritaji awiroka aajatzi ikaratzí saika-wankotzimiri. Tima awirokatakiri iriipirori icharini Abraham. ¹⁰Tima irootaki ipokantakari Itomi Atziri yamina-minatairi ikaratzí pyaawitain-chari iwawisaako-siri-yitajiri.”

Isiyakaa-wintai-tziri 10 kiriiki

¹¹Iroatzi ikimisanta-jiitaki atziri ikinkithata-kairira Jesús. Ipoña isiyakaa-winta-nakiniri, isiyakaantaki atziri-payi koñaaroini impinkathari-wintantaji Pawa, tima irootantsi yariitzi-majiityaa Aapatyaawiniki. ¹²Ikantanaki: “Tzimatsi aparoni iriipirori atziri ijatani pasiniki nampitsi, impinkatha-ritakaitiri, ompoña impiyi inampiki. ¹³Yapatota-nakiri 10 impiratani, ipanakiri ikaratzí 10 kiriiki, ikantanakiri: ‘Pantawaita-kairi kiriiki nopayita-kimiri, iroatzi nompian-tapaa-kyaa.’^a ¹⁴Iro kantacha tzimatsi ishininka kaari nintirini impinkathari-wintanti. Ityaankaitaki

^z 19.4 inchato = sicómoro   ^a 19.13-24 kiriiki = mina (Ñaantai-tyaari yaitiri aparoni mina, ontzimatyii yantawintaitiri inkarati mawa kasiri.)

kantirini: ‘Ti noninta-jiitiri impinkathariti.’¹⁵ Iro kantacha, tima ipinkatharitakai-takiri ipiyajara. Yapatota-pajiri impiratani-payi ipanakiri kiriiki, inintzi iñiiri tsika ikanta yantawaita-kaakiri iiriikiti.¹⁶ Yitapaakaro ipokaki aparoni, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, noshikyaakiri piiriikiti, naaji pasini ikaratzi 10.’¹⁷ Ikantanaki irirori: ‘Ariwí nompiratani, yotasiriri pinatzii. Kapichiini ikarawita kiriiki pikimpoyaakiri, aritaki piñaakiro pijiwawintiro onkarati 10 nampitsi.’¹⁸ Ari ipokapaaki pasini impiratani, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, noshikyaakiri piiriikiti, naaji pasini ikaratzi 5.’¹⁹ Aajatzi ikantanakiri irirori: ‘Ari pinkimityaari awiroka, ari pijiwawintai onkarati 5 nampitsi.’²⁰ Ipokapaaki pasini, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, yoka piiriikiti kamiitha noponata-kimiri.’²¹ Tima antaroiti notharowakakami pimapirota-tziiro pimasirinkata, sintsiini pantawaita-kaantziri piiriikiti, ari okanta pishikyaan-tariri.’²² Ikantanaki irirori: ‘Kaari-pirori nompiratani pinatzii. Awiroka atsipityaaroni okaratzi pikanta-kinari. Piyowitaka aritaki nonkisakimi airorika pishikiyiiri kiriiki,²³ piñaawitaka airo pimatziro pishikiyiiri awiroka, paminimi antawaita-kayi-rinimi, ari ishikiniintakimi kiriiki, iritaki pimpawa-jinarimi nopiyaka iroñaaka.’²⁴ Ipoña ikantziri piyotain-chari atziri: ‘Paapithatiri kiriiki, pimpiri oshikyaakiri-iriri ikaratzi 10.’²⁵ Ikantajitanaki atziri: ‘Pinkatharí, ¿paitama impantai-tyariri, tima tzimaki irirori ikaratzi 10 kiriiki pipakiriri?’²⁶ Aikiro ikantatzii asitariri iiriikiti: ‘Tzimi-rika otzimi-motakiri, ari ontzimi-motajiri oshiki. Iriima kaari otzimi-motzi, imapiroi-tairi yaapithai-tairi okaratzi tzimimo-witariri.’²⁷ Ikantaki aajatzi: ‘Pamakiri ikaratzi kisaniintanari kaari nintatsini nompinkathari-wintiri, nonintzi noñiiri piwishiri.’ ”

Ariitaja Jesús Aapatyaawiniki
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ithonka-kiro Jesús ikantakiri, jiwatanaki ijatziro Aapatyaawiniki.
²⁹ Ikanta yariitzi-mataka nampitsiki Chochokipankoniki aajatzi Asinonkaa-pankoni omontitakari otzisi Yiinkakiiroi-toni. Ari ityaantakiri apiti iyomitaani,³⁰ ikantakiri: “Pijati nampitsiki amontitakari, ari piñiiri inthata-kotyaa kiripiri piratzi, tikira ikyaakoi-tariita. Pinthataryaa-kotiri, pamakinari aka.^b ³¹ Aririka isampii-tawakimi: ‘¿Pinkanti-rika pithataryaa-kotan-tariri ipiraitari?’ Pinkanta-nakiri awiroka: ‘Inintatziiri Pinkathari.’ ”³² Jaitijiitanaki ityaantai-takiri, iñaakiro okaratzi ikantai-takiriri.³³ Ithataryaa-kota-paakiri kiripiri ikyaakoitari. Isampitawakiri asitariri, ikantziri: “¿Pinkanti-rika pithataryaa-kotan-tariri?”³⁴ Ikantanaki irirori: “Inintatziiri Awinkathariti.”³⁵ Irootaki yamantakariri. Iwankita-kiniri manthakintsi imitzikaraki, ikyaakota-nakari Jesús.³⁶ Ikanta yaniita-kaanakiri Jesús kiripiri ikyaakoitari, imaaronka-

^b 19.30-36 ipiraitari, ikyaakoitari = asno, burro

sitai-tanakiri manthakintsi onkantayaa owaniinkatan-tyaari awotsiki tsika inkinanakira. ³⁷Ikanta yoirinki-mataja otzisi Yiinkakiiroi-toni, ari ikaimajiitanaki iyomitaani-payi Jesús ikaratzi piyowinta-kariri. Ikimosiri-winta-nakiri Pawa, iwisiryyaa-winta-nakari, iñaayita-piinta-kirora itasonka-wintantaki Jesús. ³⁸Ikantajiitzi:

¡Korakitataiki awinkathariti!

¡Tasonka-wintaari ikantaja, tima Pinkathari inatzii otyaanka-kiriri!

¡Isaikakaa-yitai kamiitha nampitarori inkitiki!

¡Iro kamiithata-jitatsi otzimi-motziri iwaniinkaro Pawa nampitarori ojinoki-pirotzi inkiti!^c

³⁹Ikanta Nasitantaniri saikayitain-tsiri aajatzi anta, ikantakiri Jesús: “Yomitaan-tantanirí, pinkisa-thatiri piyomitaani.” ⁴⁰Yakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka noimairintakiri ikaratzi kaimayitain-tsiri, kimitaka ari onkantakimi onkaimanakimi mapi.”

⁴¹Ikanta yariitzi-mata-paaka Jesús Aapatyaawiniki, iraa-kota-paakaro iñaapaakiro. ⁴²Ikantzi: “¡Oshiki okamiithataki pikimathatan-tyaarori, iroora kitaitiri piñaanta-jyaarori pisaiki kamiitha! Iro kantacha airo okanta tima mawityaaki ikantakai-takami. ⁴³Tima irootantsi impoki kisaniintzimiri, iwitsikayita-sita-paakimi yapirotan-tyaamiri. Inthonka intapota-paakimi tsika owiraa pitanto, airo piñiuro tsika pinkini pisiyi. ⁴⁴Ari imporokai-takimi, yasitaiyii-tyaari maaroni. Airo iñiitajiro mapipayi okaratzi wiwirya-yitachari iroñaaka, okantakaan-tziro ti piyotawakiri itzimi pokasita-kimiri.”^d

Imisitowiri Jesús pimanta-yitatsiri tasorintsi-pankoki

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵Kyaapaaki Jesús Tasorintsi-pankoki, imisitowa-paakiri pimanta-yitatsiri ikaratzi amananta-yitatsiri aajatzi.^e ⁴⁶Ikantai-tziri:

“Isankinai-takiro pairani iñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Nowanko onatzii iroka, aritaki yamana-piintai-tinari.

Iro kantacha awirokai, aritaki pamatawitanta-piintaki pipimanta-yitzi, pikimita-kaantakiro kosintzi-panko.” ⁴⁷Ari ikantapaa-kityaa Jesús iyomitaantzi maaroni kitaitiri Tasorintsi-pankoki. Iro kantacha yoka ijiwari Ompira-tasorintsitaari, Yomitaan-taniri aajatzi Antari-konaiti, yamina-minatakiro tsika inkinakairo iwamaakaantiri. ⁴⁸Ti onkanta-tzimaityaa iñii tsika inkinakairo, tima aamawintaa ikantajiitaka atziri-payi ikimisantziri Jesús.

^c 19.38 Korakitataiki apinkathariwí = Hosana; otyaanta: * wairontsi

^d 19.44 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika iñiitziro aajatzi iroka ñaantsi “iriitaki Pawa pokasita-kimiri.” * onasiyita ñaantsi-payi ^e 19.45 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro owiraantarori iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi

Isintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Ikanta iyomitaakiri Jesús maaroni atziri anta Tasorintsi-pankoki tsika okanta-kota Kamiithari Ñaantsi. Ipoka-sita-paakiri ijiwari Ompira-tasorintsitaari, itsipatakari Yomitaan-tzinkari-payi aajatzi Antari-konaiti. ²Isampita-paakiri Jesús, ikantziri: “Pinkantina, ¿ninkama tyaanka-kimiri piñaakantiro pitasorinka?” ³Ari yakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi aajatzi nosampitimiri naaka, ontzimatyii pakina. ⁴Tima ikiwaatantaki pairani Juan, ¿Paitama otyaanka-kiriri? ¿Iriima Pawa? ¿Atzirima?” ⁵Ari ikanta-wakaa-jiitanaka: “Aririka ankantiri, ‘Pawa tyaankakiri,’ aritaki inkanta-nakai: ‘¿Paita kaari pikimisantantari?’ ⁶Aririka ankanti: ‘Atziri tyaankakiri,’ aritaki ishimyaakai atziri-payi. Tima inkanta-jiitzi atziri-payi Kamantan-tzinkarinini inatzii Juan.” ⁷Ari ikantajiitzi irirori: “Ti noyotiro. ⁸Ikantzi Jesús: “Pikimitaka awirokaiti ti pininti pinkaman-tinaro, aajatzi naaka airo nokaman-tzimiro paita tyaanka-kinari.”

Kaari-piro-siriri antawai-rintzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹Ipoñaa Jesús isiyakaa-winta-nakiniri atziri-payi, ikantzi: “Tzimatsi atziri pankitzirori chochoki-masi. Ipoñaa yaminaki impaityaa aminironi iwankiri-masi, jataki irirori intaina oshiki ipyaaka. ¹⁰Okanta okithoki-paititaki chochoki, ityaankaki impiratani yaajati. Ikanta iñaawakiri antawai-rintzi, yaawakiri ipasawaita-wakiri, yoipyaaajiri tikatsi yaanaji. ¹¹Ityaantaki pasini. Ari ikimitakiri, ipasa-waitakiri, ikawiya-waitakiri, yoipyaaajiri tikatsi yaanaji. ¹²Ipoñaa ityaankaki mawatanain-tsiri impiratani. Ari ikimitai-takiriri, yantawaita-wakiri, yookakiri othapiki pankirintsi-masi. ¹³Ikantzi asitarori iwankiri-masi: ‘¿Tsikatyaa nonkantyaaka? Iriirika notyaankaki notakotani notomi, ari impinkathatakiri.’ ¹⁴Ikanta iñaawakiri antawai-rintzi ipokaki itomi, ikanta-wakaa-jiita: ‘Yoka asitajyaaroni apaata pankirintsi-masi. Thami awiri, ayiroota aroka.’ ¹⁵Yairika-wakiri, yaanakiri othapiki pankirintsi-masi, iwakiri. ¿Paitama yantiri asitarori pankirintsi-masi? ¹⁶¿Tima ari impokanaki irirori, iwamaitiri aamawinta-witarori iwankiri-masi, yaminanaji pasini?” Ikanta yokaiti ikaratzi kimakirori ikantakiri Jesús, ikantajiitanaki: “¡Onkamintha airo okanta!” ¹⁷Yamina-nakiri Jesús maaroni atziri-payi, ikantanakiri: “¿Paitama ikantai-takiri sankinarin-tsiki?

Imaninta-witakaro kipayi owitsikirori pankotsi,
Iro kantacha irojatzi yaitairi iroka otzinkami-pirori.^f

^f 20.17-18 kipayi, otzinkami = * mapi

¹⁸Tima inkarati siraryaan-tajyaaroni kipayi, aritaki imporoka-paaki. Iriima inkarati anawyaajiri kipayi, aritaki opowitapaakiri.”

Ikinkithata-koitziri kiriiki impaitiriri pinkathari

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹Ari inintawitanaka ijiwari Ompira-tasorintsitaari itsipatakari Yomitaan-tatsiri yaakaan-tirimi Jesús, tima iyotaki iriitaki ikinkithata-kotziri. Titzimaita onkanti, oshiki itharowan-tayitakari atziri-payi. ²⁰Ipoñaa ityaankaitaki amaminawai-rintzi, inkimita-paakyaari atziri kamiithasiriri, inintajiitzi inkompita-kaiyaarimi Jesús, inkamantakotiri pinkathariki yaakaan-taitan-tyaariri. ²¹Ikantapaakiri Jesús: “Yomitaan-tanirí, okaratzí piñaa-nitari awiroka iroopirori onatzi, kaarira inintakaan-sitari atziri. Piyomitaan-tziro awiroka iroopirori inintakaan-tziri Pawa. ²²¿Kamiithata-tsimá ampíri kiriiki ikaratzí isintsitan-tziri iwinkathariti wirakocha-payi?”^g ²³Iro kantacha iyotawaki Jesús inintatzii yamatawitiri ikaratzí sampita-kiriri, ikantanakiri irirori: “¿Paitama piñaantan-tanari?”^h ²⁴Intsityaa piñaakainari kiriiki. “¿Paitama asitarori isiyakaaro aka? ¿Paitama asitarori iwairo?” Ikantajiitzi irirori: “Irasí César.” ²⁵Ikantzi Jesús: “Tima iriitaki iwinkathariti wirakocha asitari, pantantyaanari sintsiwntzimiri, pimpinatiri. Iriima ikaratzí yasitari Pawa, pantantyaanari isintsitzimiri irirori.” ²⁶Ti yiitsinampairi inkompita-kaiyaari, okiryaaantzi ikantajiitanaka ikimakirira ikantaki, tikatsi inkantanaki.

Isampita-kowintai-tziro aririka yañaaji kamayita-tsiri

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷Ipoñaa ipokajiitaki Tampatzikawiri iñiiri Jesús. Iriitaki Tampatzikawiri kantatsiri: “Airo yañaaji kamayita-tsiri.” Isampita-paakiri Jesús, ²⁸ikantziri: “Yomitaan-tatsirí, isankinataki pairani Moisés, ikantzi: ‘Aririka inkami atziri, airorika itsimakairo iina, kantatsi yaajiro iririntzi, iwaiyan-takaajiro irirori. Inkimita-kaantiri iriimi asityaarini iririntzi kamaintsiri.’ ²⁹Thami ankantawaki: Tzimatsiri karatatsiri 7 iririntzi. Itarori itzimi yaaki iina, tikira itzimakairo iina, kamaki. ³⁰Ipoñaa yaawitaaro pasini iririntzi apitita-tsiri itzimi. ³¹Ipoñaawita-paaka mawatanain-tsiri itzimi, aajatzi ikimitaka irirori. Ari ikantakari maaroni ikarajiitakira 7 iririntzi. Tikatsi aparoni tsima-kaironi kooya. ³²Okanta osamanitaki kamaji aajatzi iroori. ³³Aririkami yañaayitaji apaata kamayita-tsiri, ¿itzimikama oiminta-pirotyaari kooya? Tima maaroni ikaratzira 7 iinanta-witakaro.”

^g 20.22-25 iwinkathariti wirakocha-payi = César ^h 20.23 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro owiraantarori iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi

³⁴Ari yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Apatziro yaayitzi iina atziri-payi añaayitziri iroñaaka aka, yaakaa-wakai-yitaro iina aajatzi. ³⁵Iriima inkarati matajironi itsinampairi yañaayitaji apaata ikamayi-witaka, airo yaayita-jiitsi iina, airo yaakaa-wakai-yitaaro iina aajatzi. ³⁶Tima airo iñaapajiro inkaamanitapaji anta, inkimita-pajyaari Maninkariiti, tima itomi Pawa inayitaatzii yañaayitajira. ³⁷Irooma ikanta-kota yañaayitaji kamayitain-tsiri, iñaakanta isankinari Moisés tsika ikanta Pawa iñaanatan-takariri otaara kitoochii-masi, ipaitakiri:

Iwawani Abraham, Isaac, aajatzi Jacob.

³⁸Ari ayotziri irirori, tima ti imatiro kaminkari impinkathatiri Pawa, apatziro ipinkathatziri añaayita-tsiri. ¿Ñaakiro? Tima inkarati kamayiwita-chari, irojatzi yañai-motziri Pawa.” ³⁹Ari ikantanaki aparoni Yomitaan-tatsiri: “Pikantakiro.” ⁴⁰Tikatsira nintanaa-tsini isampita-najiri.

¿Paitama charinin-tariri Saipatzii-totaari?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Ipoña isampitantaki Jesús, ikantzi: “Pikimakiri Yomitaan-tatsiri, ikantzi: ‘Yoka Saipatzii-totaari incharinita-jyaari pinkatharini David.’ ¿Tsikama inkantyaaka? ⁴²iri pinkatharini David sankinata-kirori Panthaantsi kantatsiri:

Iñaawaitanaki Pawa, ikantawajiri Nowinkathariti:

Pisaikapaji nakopiroki ampinkathari-wintanti,

⁴³Irojatzi noitsinampaan-tajyaariri kisanintzimiri,

Aripaiti intyiroowa-sita-jyaami, pimakoryaa-kitzitan-tajyaari.

⁴⁴Imatzitakaro David ikantaki: ‘Nowinkathariti inatzii Saipatzii-totaari.’ ¿Tsika inkini incharinityaari?”

Ikinkithata-koitziri yotzinkariiti

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵Maaroni atziri-payi ikimakiri Jesús ikantakiri iyomitaani:

⁴⁶“Paamaiyaari Yomitaan-tatsiri. Oshiki iniwitaro iwaniinka-tziityaa, ishamita-kaayityaaro iithaari-thanthanaa. Inintzi pinkatha iwithata-piintai-tyaari aririka iniitiri tsika iyomparita-piintaita. Yasiminthataro isatikaitiri niyaanki karapapankoki tsika impinkathatai-tirimi. Ari ikimitari aririka ijati tsika yakyoota-wakaa-jiita. ⁴⁷Yathanaa-yitaro aajatzi kinankaro yaapithatziro owanko. Iro isamanika-tantayitarori yamanayita-piintzi airo iyotantaitari. Iro kantacha oshiki iwasankitaaitari.”

Asinonkainkaro kooya

(Mr. 12.41-44)

21 ¹Ari yamina-winthatziri Jesús ashaarantzinkari-payi itiyitziri ipasitan-taitari kiriiki anta Tasorintsi-pankoki. ²Opoña

opokapaaki kooya kinankaro asinonkainkaro onatzi, otitapaaki iroori apimintyaki-tiini kiriiki. ³Ikantzi Jesús: “Anaantaki iroka kooya, anaakiri ikaratzi titayiwitain-chari. Omapiro. ⁴Tima inkarati titayiwitain-chari oshiki yasitakaa-witakariri Pawa, itita-sitakari tzimaraan-tatsiri iiriikiti. Irooma iroka kinankaro, apintzi-ryaakiri otitakiri oiriikiti amanantan-tyaarimi owariti.”

Ikinkithata-kotziro Jesús imporokaitiro tasorintsi-panko

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Tzimatsi kantayitain-tsiri: “Kamiitha okantayita mapi iwitsikan-taitarori Tasorintsi-panko, owaniinka okantaka.” Ipoña ikantanaki Jesús: ⁶“Okaratzi piñiiri witsika-yitain-chari, airo piñaayitairo okaratzi opiwiryaaapaata, inthonkaitiro imporokaitiro.”

Iñiitiri aririka onthonki-matajyaa

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷Ipoña isampitai-tanakiri Jesús, ikantai-tziri: “¿Yomitaanari, ¿Tsikapaitima omonkaratyaa okaratzi pikantakiri? ¿Paitama noñaajiri noyotan-tyaari?” ⁸Ari yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Paamaiyaa yamatawitai-tzimi = kari. Tima oshiki pokatsini apaata impairyaa-paakiro nowairo, inkanti: ‘Naaka Saipatzii-totaari. Irootaintsira omonkaratzi-matajyaa.’ Airora pikimisanta-jiitziri. ⁹Tima ari pinkimakoyitakiro oshiki manataantsi. Paamaiyaa oimiraa-siritzimi = kari, ontzimatyii okantyyaa iroka-payi, tikira-tzimaita omonkaratya onthonkantajyaari maaroni.

¹⁰Imaimanita-wakaityaa nampitsiki, iwayirita-wakaiyaa pinkathari-payi. ¹¹Antaroiti onikayityaa tsika-rika-payi. Iñiiti tashitsi, mantsiyarintsi. Iñiiti aajatzi oshiki intharowan-taityaari, iñiiti inkitiki kaari iñiita-piintzi. ¹²Iroora itayita-nakyaaroni yaakaan-tanakimi atziri, imaimani-waita-nakimi. Imoña impasata-kaanta-waitaitimi karapapankoki, yasita-kota-kaanta-waitimi. Yaayita-nakimi isaikayitzi pinkatharintsi-pirori okantakaan-tzirora pawintaana.ⁱ ¹³Iro okantayitan-tyaari iroka onkantyyaa pinkinkithata-kotan-tyaanari anta. ¹⁴Ontzima-tyiira pawintyaana naaka, airo pipomirintsitaro ompaityaa pinkanta-paakiriri. ¹⁵Tima naaka yotakayi-mironi, ari onkantyyaa airo piñaantaro impiyatyaami onkarati pinkantiriri. ¹⁶Ari piñaakiro yaakaantimi asitamiri, pirintzi, pishininkathori, pitsipa-winthari. Tzimayita-tsira iwamaakaan-taitiri. ¹⁷Oshiki inkisaniinta-nakimi okantakaan-tziro pawintaajana naaka. ¹⁸Iro kantacha airo opyaakaanta-tsikaita aparoni piisi. ¹⁹Aririka pamawitakiro, iro piñaanta-yitajyaaroni pawisako-siri-yitaji.

ⁱ 21.12,17 awintaa: * wairontsi

²⁰ Aririka piñaaki ishonka-paakiro owayiriiti Aapatyaawini, ari piyoti monkarata-paaka yapiroi-tantyaarori. ²¹ Inkarati nampita-jyaaroni aka iipatsitiki Judá-iti, ontzimatyii isiyi otzisiki. Inkarati saikatsini nampitsiki, ari impoñiyaa isiyanaaki. Inkarati saikatsini iwaniki, airo ipiya-panaata iwankoki. ²² Tima inkisako-wintai-tatyii-yaari yokaiti, ari omonkara-yityaari okaratzi isankinai-takiri pairani. ²³ ¡Inkanta-matsitaitiro onkarati motyaata-tsini, aajatzi tzimayita-tsini intsiti ainiro ithoyitzi ithomi! Tima antaro onkantyaa yasinonkaiyyaa aririka iwasankitai-tajiri. ²⁴ Yapiro-tairi Aapatyaawini-satzi. Impiratani iwayitairi atziri poñaayita-chari pasiniki nampitsi. Iriira oipatsita-kironi nampitsi Aapatyaawini kaari ashininkata, irojatzi omonkaratan-tajyaari okaratzi inintakaa-kiriri Pawa yokaiti pasini-satziiti.”

Impiyan-tajyaari Itomi Atziri
(Mt. 24.29-35,42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ “Ari ñiitaki apaata kaari ñiita-piintzi inkitiki, impasini-yitaji ooryaatsiri, kasiri, aajatzi impokiro. Ari onkimityaari kipatsiki, antaroiti yasinonkaa-yitajyaa atziri-payi, airo iyotaji ompaityaa yantayitajiri okantakaaro owaimanka osinkyaani inkaari. ²⁶ Ari owamai-matakiri itharonka atziri-payi inkinkisiryaa-kotiro onkarati awisatsini aka kipatsiki. Ari imatzita-kyaaro tzimawita-chari isintsinka inkitiki, oshiki inkanta-kanta-yitanakyyaa. ²⁷ Aripaitira impokaji Itomi Atziri inkinan-tapajyaaro minkori, ñiitawajiro isintsinka aajatzi iwaniinkaro. ²⁸ Aririka piñaayitakiro itanakyaaaro kantayitachani, tzinaatamako pinkantyaa, tima irootaa-tsityaa yookakaa-wintai-taimi.”

²⁹ Ipoña isiyakaa-winta-nakiniri Jesús, ikantzi: “Pinkinkisiryaa-kotiro tsika okanta piñaayita-piintziro pankirintsi aajatzi maaroni inchato-payi.” ³⁰ Aririka piñaakiro airisiyitaji, piyotzi irootaatsi osarintsitzi-mataji. ³¹ Irootaki piyotiri awirokaiti, aririka piñaakiro okaratzi nokanta-kimiri, irootaatsi impinkathari-wintantaji Pawa. ³² Airo ikamita yoka ashininka-payi, irojatzi iñaanta-kyaarori okaratzi nokanta-kimiri. Omapiro. ³³ Arira onthonka-jyaari inkiti aajatzi kipatsi, irooma noñaani-yitakari omapirotatyaa iroori. ³⁴ Aamawinta pinkanta-yitajyaa awirokaiti, airo otyaami piyaari-pironka, ayimawaitimi pisinkityaa, onkantzi-mowaityaami. imapokai-tzimi = kari. ³⁵ Inkimitai-tapaa-kyaaro owirintsi. Ari yiwitajyaari ikaratzi saikayita-tsiri kipatsiki. ³⁶ Paamaiyaa, pinkamaityaaro pamani, pinkanti: ‘Pookakaa-wintina airo nokimaatsitantaro okaratzi kinkithata-koyitain-chari. Piwitsika-sirita-kaiyaana nomonthaan-tawajyaariri Itomi Atziri.’ ”

³⁷ Tima kitaitiri iyomitaantzi Jesús Tasorintsi-pankoki. Irooma tsitiniri, ijatzi Yiinkai-toniki, ari imayiri. ³⁸ Ananinka-yitacha oshiki atziri ikimisantziri Jesús iyomitaan-tzira Tasorintsi-pankoki.

---

j 21.29 pankirintsi = higuera

Ikamanta-wakaita yaakaan-taitiri Jesús

(Mt. 26.1-5,14-15; Mr. 14.1-2,10-11; Jn. 11.45-53)

22 ¹Irootaatsi yoimosirinkai-tairo Anankoryaantsi, iwanta-piintai-tarori yatantaitari kaari ikonowaitzi siñakaironi. ²Ari yamina-minatakiro ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, aajatzi Yomitaan-tsinkari-payi, tsika inkinakairo iwan-tyaariri Jesús. Oshiki itharowanta-takari ishininka-payi.

³Ikanta Judas ipaitai-tziri aajatzi Nampitsiwiri, ikarawita-piintari 12 iyomitaani Jesús, ikamaari-sirita-kaanakiri Kamaari.^k ⁴Irootaki ijata-sitan-takariri ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, aajatzi ijiwari aamaako-wintarori Tasorinti-panko, ikinkitha-waita-kaakiri tsika inkinakairo yaakaantiri Jesús. ⁵Oshiki ikimo-siri-jiitanaki jiwari-payi, ikamanta-wakaa-jiitaka impiri kiriiki. ⁶Tima nintaki Judas impaitiri kiriiki. Aripaiti yamina-minata-nakiro tsika inkinakairo yaakaantiri Jesús, airo iyotzimaita ishininka-payi.

Owiraantarori iwakaanaari iyomitaani

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷Aritaki monkarata-paaka kitaitiri iwanta-piintai-tarori yatantaitari kaari ikonowaitzi siñakaironi, ari iwamaa-piintai-tziri aajatzi ipira yatsipita-kaitani iwaitari kitaitiri Anankoryaantsi. ⁸Ari ityaankakiri Jesús yoka Pedro aajatzi Juan, ikantakiri: “Pijati pinkotsita-kaanti ayaari kitaitiri Anankoryaan-tsiki.” ⁹Ikantajiitzi irirori: “¿Tsika anta pinintzika nonkotsita-kaanti?” ¹⁰Ikantzi Jesús: “Aririka pariitzi-matakyaan nampitsiki, ari pimonthai-yaari atziri yaakotziro inijaati kowityaani. Piyaatzimaita-nakyaari, irojatzi pankotsiki tsika inkyapaaki. ¹¹Pinkantiri asitarori iwanko: ‘Inintzi iyoti Yomitaanari tsika yakyootiri iyomitaani, yoimosirinkiro kitaitiri Anankoryaantsi.’ ¹²Ari iñaakana-kimiro jinoki iwanko, antaro okantaka iwitsikai-takiro inkini iwaytyaa. Ari pinkotsita-kaantiri anta.” ¹³Jaitijiitaki iyomitaani, iñaakiro okaratzi ikantakiriri, ari ikotsita-kaantakiri iyaari kitaitiri Anankoryaantsi.

¹⁴Okanta omonkarataka iwantyaari, saikapaaki Jesús itsipata-paakari Tyaantaariiti. ¹⁵Ikantziri: “¡Antaroiti nokimo-siritzi notsipatami awajiita Anankoryaan-tsiki tikira iwamaita-nakinaata! ¹⁶Tima nowiraanta-tyiiaaro nowanaja irojatzi apaata omonkaratan-tajyaari impinkathari-wintantaji Pawa, aripaiti napiita-pajiro.” ¹⁷Ipoña yaakotakiro iraitsiri, ipaasoonki-wintakiro, ipakotakiri iyomitaani, ikantziri: “Piro iroka, pantityaaro pikarajiitzi. ¹⁸Tima airo niritaaro naaka, irojatzi apaata aririka omonkaratajyaa impinkathari-wintantaji Pawa.” ¹⁹Ipoña yaanakiro yatantari, ipaasoonki-wintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri iyomitaani, ikantziri: “Piyaaro, nowatha onatzii, tima iro

^k 22.3 Kamaari = Mishatantani

kamawintimini. Irootaki pisirita-kota-piintan-tyaanari.”²⁰ Ikanta ithonka-kiro iwajiita, yaakotakiro iraitsiri, ikantzi: “Niraani onatzii, irootaki sitowatsini yawisakotan-tajyaari oshiki atziri. Tima irootaki ñaakantaironi owakirari Ikasiya-kaantaitsiri.”²¹ Omapiro nokantzi: Pikarajitaki pakyootana, tzimatsira aparoni pithoka-sityaanani yaakaantina.²² Tima omapiro impiyaa-kotyaa Itomi Atziri, ari matzimaitaka inintai-takiri pairani. Iro kantacha, ¡Inkanta-machiitiri pithoka-sityaarini!”²³ Ari ikanta-wakaa-jiitanaka iyomitaani: “¿Itzimikama kantironi?”

Tsika itzimi iriipirota-tsini

²⁴ Tima ikaratakiro ikanta-wakaa-jiita iyomitaani, ikantzi: “¿Tsikama itzimi iriipirota-tsini apaata?”²⁵ Ipoña ikantanaki Jesús: “Piyojiitzi awiroka tsika ikanta iwinkathariti pasini-satziiti, oshiki impiratanta. Tima iriipiro ikantayita ipasitanta ikantakaro impiratan-tyaari.”²⁶ Airo pimatziro awirokaiti aririka piriipiroyiti, pinkimita-kotyaaari iyaapitsi itsimai-takiri. Aririka pijiwata-kaanti, pisiya-kotyaaari tsika ikanta ompirataari.²⁷ ¿Itzimikama iriipirota-tsiri? ¿Tima iritaki iriipirota-tsiri osiyariri yaawinta-chari yantawaitai-tiniri? Irooma naaka nonkimita-kaantyya pantawaita-kaanimi piwina.

²⁸ Iro kantacha awirokaiti tsipata-piinta-kanari noñaayitziro okaratzi pomirintsitzi-moyitanari.²⁹ Irootaki nosinitan-tyaamirori pimpinkathari-wintanti, ikimitaa-kinaro Asitanari naaka isinitaa-kinaro.³⁰ Ari piñiirori ankarati akyoota-wajyaa, irawaitaji anta tsika nompinkatharitari. Pinkimita-jyaari ikantara aparoni pinkathari isaikantaro waniinkata-chari isaika-minto, pimpinkathari-wintairi maaroni inkarati incharinita-jyaari Israel, ikaratzira 12 inasiyita.”

Ikinkithata-kotziro Jesús imanakotiri Pedro (Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ipoña ikantanakiri Jesús iyomitaani: “Simón, ikamitan-takimi Kamaari ñaanta-siri-yityaami, inkimita-kaantimi intikai-timimi oyosiita-nakyya otakii-riki kaari apantyaaroni.”³² Iro kantacha oshiki namana-kotakimi airo piwashaantantaro pikimisanta-najiri. Tima aririka pimpiya-sirita-paaki, awirokataki aawyaasirita-kaapaa-kirini kimisanta-jinani pikimita-kaantairi pirintzi.”³³ Ari yakanaki Pedro ikantanaki: “Ayimatakina Pinkatharí ankarati yasitakoitai, aritaki ankarati iwamaitaji.”³⁴ Ikantzi Jesús: “Pedro, iroñaaka tsitiniri tikiraata ñii waripa, mawasatzi pinkantaki: ‘Ti noñiiri Jesús.’ ”

Tharato aajatzi sataa-mintotsi

³⁵ Ipoña isampita-nakiri Jesús iyomitaani-payi, ikantziri: “Notyaan-kakimi chapinki ti paanaki pitharati, ti paanaki pikyaantari piitziki.

¿Tzimatsima kowityii-mota-kamiri?” Ikantajiitzi irirori: “Tikatsityaa.”
³⁶Aikiro ikantatziiri: “Kantatsi payiro iroñaaka pitharati. Iriima kaari
 tzimatsini isataa-minto, impimantiro iithaari, yamanantan-tyaari.
³⁷Tima omapiro omonkaratyaa okaratzi isankinata-koita-kinari pairani,
 ikantaitzi:

Ari inkimita-kaitairi iriimi kaari-pirori.

Tima airo awisa-sita iroka, ontzimatyii omonkaratyaa.”³⁸ Ikantajiitanaki
 iyomitaani: “Pinkatharí, tzimatsi aka apiti sataa-mintotsi.” Ikantzi Jesús:
 “Aritapaaki.”

Yamani Jesús Toononkaitoniki

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Ari ijatanaki Jesús otzisiki Yiinkai-toniki, itsipata-nakari iyomitaani-
 payi. Ari ijata-piinta-jiitzi anta. ⁴⁰Ikanta yariijitaka anta, ikantapaakiri
 iyomitaani: “Pamani iñaantaitami = kari, inintaiti yanta-kayi-timiro
 kaari-pirori.” ⁴¹Ari yawisaniintanaki irirori. Otyiirowa-paaka yamani.¹
⁴²Ikantzi: “Asitanarí, iroorika pininta-kayinari, paawyaa-kainaro
 pookakaa-winti-naromi onkarati nonkimaatsityaari. Airotzimaita
 pantanaro noninta-witari naaka, apatziro pantiro okaratzi pininta-
 kaakinari awiroka.” ⁴³Ari imapoka-paakari aparani Maninkari
 ikinapaaki inkitiki, yaawyaa-sirita-kaapaakiri. ⁴⁴Tima antaroiti
 okatsitzimo-sirita-nakiri, ari yamana-pirotanaki. Iro ositowan-tanakari
 yamasawitani, iroowaitakimi iriraani thaatanain-chani, opitinka-paaka
 kipatsiki. ⁴⁵Ikanta ikaratakiro yamanaki, piyapaaka, iñaapaa-tziiri
 imaajiitzi iyomitani-payi okantakaaro iwasiri-jiita. ⁴⁶Ikantapaakiri:
 “¿Paitama pimaantari? Pisaaki-jiiti, pamani iñaantaitami = kari, inintaiti
 yantakai-timiro kaari-pirori.

Yaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Iñaawai-minthaitzii Jesús, iñaatziiri pokaintsiri. Iriitaki jiwatapain-
 tsiri Judas ikarata-piintziri 12 iyomitaani. Ininta-porota-paakiri Jesús
 iwithata-paakari. ⁴⁸Ikantzi Jesús: “¡Judas! ¿Arima pipithoka-sitakiri
 Itomi Atziri pininta-porota-paakiri?” ⁴⁹Ikanta yokaiti tsipata-kariri
 Jesús, ikantanaki: “¡Pinkatharí! ¿Airoma apiyatantari osataa-
 minto?” ⁵⁰Akotanaki aparani, itotzitakiri irako-piroriki iyimpita
 impiratani Ompira-tasorintsi-pirori. ⁵¹Ikantzi Jesús: “Aritapaaki, airo
 pimaimanitziri.” Ipampitzi-tairi iyimpita, isita-kotanaji itowitai-takari.
⁵²Ikantanakiri ikaratzi pokaintsiri, ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari,

¹ 22.41 yawisaniintanaki = yawisanaki kapichi okimiwaitaro tsika owiraa osanthatzi
 yookaitziro mapi.

aamaako-wintarori Tasorintsi-panko, aajatzi Antari-konaiti, ikantziri: “¿Naakama kosintzi pamasitan-tanari piwisa-minto aajatzi pipasa-minto? ⁵³ ¿Tima piñaa-piintina kitaitiri-payi Tasorintsi-pankoki, kaarima paantana anta? Aritaki onkantayaa, tima iroñaaka imata-kayimiro tsitini-wiri kaari pantzi pairani.”

Ikantzi Pedro: “Ti noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58,69-75; Mr. 14.53-54,66-72; Jn. 18.12-18,25-27)

⁵⁴Ikanta yaitanakiri Jesús iwankoki Ompira-tasorintsi-pirori. Ampoitatsi Pedro iyaatako-wintziri intainaini Jesús. ⁵⁵Ipoñaa iwaamataitaki paamari pankotsi-nampiki, yakitsi-jiita. Ari isaikita-paaka aajatzi Pedro yakitsita. ⁵⁶Okanta aparoni ompirataaro, oñaapaakiri Pedro isaiki yakitsita. Aminaa-paakiri, ari okantzi: “¿Tima irijatzi yoka itsipata-piintariri Jesús?” ⁵⁷Iro kantacha ikantanaki Pedro: “kooyá, tira noñiiri naaka.” ⁵⁸Okanta osamaniitaki, ikinapaaki pasini, ikantapajiri Pedro: “¿Tima aajatzi awiroka ari pikaratziri Jesús?” Ikantanaji Pedro: “Ashininká, tira naaka.” ⁵⁹Iro osamanitaki kapichiini, tzimatsi pasini kantapain-tsiri: “Omapiro itsipatari Jesús chapinki yoka, tima Tapowini-satzi inatzii.”^m ⁶⁰Ipoñaa ikantanaji Pedro: “Ashininká, ti noyotiri pikantanari.” Iñaawai-minthaitzi, omapoka-sitaka iñaanaki waripa. ⁶¹Ari ipithoka-painta Jesús, yamina-paintziri Pedro. Irojatzii ikinkisiryaa-tanakari Pedro ikantakiriri: “Tikira iñii waripa, mawasatzi pinkanti: ‘Ti noñiiri Jesús.’” ⁶²Sitowanaki Pedro, antaroiti irawaitanaka.

Ipasawaitai-tziri Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Ikanta ikaratzi aamaako-winta-kariri Jesús, isironta-winta-waitakari, ipoñaa ipasawaitakiri. ⁶⁴Iwasi-porotakiri, ikaposa-poro-tzimaitari, ikantziri: “¿Tima Kamantan-tzinkari pinatzi, intsityaa piyoti ninka pasaporotzimiri?” ⁶⁵Tzimatsi oshiki ikantayitziriri kaari-pirori ñaantsi.

Yapatowintaitari Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Okanta okitaitita-manaki, apatojiitaka Antari-konaiti, ijiwari-payi Ompira-tasorintsi-taari itsipatakari Yomitaan-taniri. Ari yamaita-kiriri Jesús, isampitai-tawakiri, ikantai-tziri: ⁶⁷“Pinkantina, ¿Awirokama Saipatzii-totaari?” Ikantzi irirori: “Aririka nonkantakimi, airo pikimisantana. ⁶⁸Tzimatsi-rika nosampitimiri, airo pakana, airo papakaana aajatzi. ⁶⁹Iro kantacha, iroñaaka itanakyaaro, ari iñiiro Itomi Atziri isaiki-motairi irako-piroriki Pawa Sintsi-pirori impinkatha-ritai.” ⁷⁰Ikantajiitanaki

^m 22.59 osamani = awisanaki aparoni hora

ikaratzi apatowinta-kariri: “¿Awirokama Itomi Pawa?” Ikantzi Jesús: “Awiroka kantatsi, Naakataki.” ⁷¹ Iro ikantan-tanakari apatowintariri: “¿Paitama anintiri iroñaaka? Arokataki kimajjiitakiri ikantakiri.”

Yaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2,11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 ¹ Ari ikatziya-jiitanaka ikaratzi apatotain-chari, yaanakiri Jesús isaiki Pilato, ijiwari wirakocha. ² Ikantapaakiri: “Yoka atziri oshiki iyaaripirotakiro nonampi, iyomitaa-naakiri noshininka-payi airo ipantaari kiriiki piwinkathari-piroti César. Ikantaki Saipatzii-totaari inatzii, iriitaki pinkatha-ritatsi.” ³ Ari isampita-nakiri irirori Pilato, ikantziri: “¿Awirokama iwinkathariti Judá-iti?” Yakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri awiroka.” ⁴ Ikantanakiri Pilato yoka ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, aajatzi ikaratzi piyowinta-kariri, ikantziri: “Ti noñaajiro inkinakaa-sityaari yoka atziri.” ⁵ Aikiro isintsita-nakitzi Judá-iti, ikantajiitzi: “Oshiki iyomitaa-naakiri ashininka-payi imaimanitanti anampiki, yitanakaro Tapowiniki irojatzi aka.”

Iwawisai-takiri Jesús isaiki Herodes

⁶ Ikanta ikimaki Pilato, ikantaitzi: “Iyomitaa-ntaki Tapowiniki.” Ari isampita-kowinta-nakiri iririka Tapowini-satzi. ⁷ Ikimatzi Pilato ikantajiitzi, ari ipoñaarori Jesús tsika ijiwata-kaantzi Herodes. Ityaankakiri tsika isaikapaaki Herodes ipoki yariitanta Aapatyaawiniki. ⁸ Ikanta iñaawakiri Herodes yamaitakiri Jesús, ikimo-siritanaki, tima oshiki ininta-piintaki iñiiri, oshiki ikima-kotakiri okaratzi yantayitakiri, ininta-pirotaki iñiiri irirori intasonka-wintanti. ⁹ Tima osamani isampita-wakiri. Titzimaita yaki Jesús. ¹⁰ Ari isaikitakari ijiwari Ompira-tasorintsitaari aajatzi Yomitaa-taniri-payi, tima oshiki ikantako-waiwita-kariri Jesús. ¹¹ Ikanta Herodes aajatzi iwayiriti irirori, itsinampaa-waita-nakiri, ikawiya-waita-nakiri aajatzi. Ikithaatan-takari iroopirori kithaarintsi, yoipyaajiri isaikira Pilato. ¹² Aripaitira yaapatyaa-wakaa-nakari Herodes aajatzi Pilato, tima pairani oshiki ikisaniinta-wakaa-witaka.

Imishakowintai-tziri Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³ Ikanta yapatotakiri Pilato maaroni ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, pasini jiwari-payi, aajatzi atziri-payi ikaratzi piyowintariri. ¹⁴ Ikantakiri: “Pamawita-kanari yoka atziri ñaasirin-kairori anampitsiti, nosampi-sampi-witakari, tityaa noñiuro onkaaripiroti pikanta-kotziriri. ¹⁵ Ari ikimitaka Herodes, tima notyaan-kawita-kanari irirori. Tikatsi yanti yoka atziri awakantan-tyaariri. ¹⁶ Apatziro

nompasata-kaantakiri naaka, napakaajiri.” ¹⁷Irootaki yamita-piintari Pilato yoimisitowa-kaantzi yaakaan-taitziri kitaitiri yoimosirinkaita.

¹⁸Titzimaita onimotiri Judá-iti, ari ikaimajiitanaki ikarajiiitzi, ikantzi: “¡Ti nonintiri yoka! ¡Iriitaki pimisitowa-kaanti Barrabás!” ¹⁹Yoka Barrabás iriitaki yasitakoi-tziri iwantaki imaimanitakiri iwinkathariti wirakocha nampitsiki. ²⁰Ari yapiiwitakaro Pilato ikantziri Judá-iti, tima inintawitaya yapakai-tajirimi Jesús. ²¹Ari yapiita-nakiro Judá-iti ikaimajiitzi: “¡Pipaika-kota-kaantiriwí! ¡Pipaika-kota-kaantiriwí!” ²²Irootaki mawatatsiri yapiiwitakaro Pilato isampitantzi, ikantzi: “¿Paitama kaari-pirori yantakiri yoka? Tikatsi yanti, airo awawai-siwaitari. Apatziro nompasata-kaantakiri, ijatajiita.” ²³Aikiro isintsita-nakitzii Judá-iti ikaimajiitzi, inintzi ipaikakoitiri Jesús. Iro yapii-yapii-jiitzi ijiwari Ompira-tasorintsitaari, ari okantari inintakiri. ²⁴Imatakiro Pilato okaratzi inintakiri Judá-iti. ²⁵Imisitowai-tajiri yasita-koitsiri owantsinkari maimanitakiriri iwinkathariti wirakocha, tima iriitaki inintajiitakiri Judá-iti. Isinita-nakiri Pilato yoka Jesús yantiro Judá-iti inintziri irirori.

Ipaikakoi-takiri Jesús

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶Ikanta yaitanakiri Jesús, imonthaaitakari paitachari Simón poñaachari Cirene, owakira yariita irirori nampitsiki, isintsiwintakiri yanatanakiro ipaika-kotan-taityaariri Jesús. ²⁷Oshiki atziri oyaatako-winta-nakiriri Jesús. Tzimatsi kooya irakota-nakariri. ²⁸Ari yamina-paintziro Jesús okaratzi kooya irakota-kariri, ikantziro: “Aapatyaawini-sato, airo piraako-waita-sitana naaka, piraakotajyaa awiroka, aajatzi piwaiyani-payi. ²⁹Tima irootaintsi piñiuro inkantaiti: ‘Tasonka-wintaaro okanta kooya kaari tsimatsini iintsiti, kaari = thotaa-nitachani.’ ³⁰Ompoña inkaimaitaji, inkantaiti: “Pintaranka-sitina otzisi, pinkititi-naata.”’ ³¹Tima piñaakiro tsika ikantai-takiro añiinkaro inchato, iro imapiroiti kaminkaro.”

³²Ari yaitanaki aajatzi apiti kaari-piro-siriri, iriitaki tsipatyaarini Jesús iwamaitiri. ³³Ikanta yariita-kayi-tapaakari ipaitai-tziro Atzirii-toni, ari ipaikakoi-takiriri. Iwatzika-koitaki aparoni kaari-piro-siriri yampatiki, iriima pasini irako-piroki. ³⁴Ikantzi Jesús: “Asitanarí, ti iyoti paita yantziri kimaatsita-kaakanari, pimpyaakotiri.” Ipoña yaitakiro ikithaa-yitari Jesús itsiparyaa-wakai-takaro, ikimita-kaantakiro iñaaritaita. ³⁵Irojatzii yaminajiitaki atziri-payi. Imatzitakaro jiwatatsiri nampitsiki, itsinampaa-waita-nakiri Jesús, ikantzi: “Iwawisaa-kotziri pasini, ¿kaarima ikantantaro iwawisaa-kotyaa irirori? Iriimi Saipatzii-totaari iyosiitani Pawa, ari ikantakiromi.” ³⁶Ari ikantzitakaro aajatzi owayiriiti, ithainkakiri Jesús, ipoña yamakota-kiniri kachori kipishaari. ³⁷Ikantapaakiri: “Intsityaa piwawisaa-kotyaa, omapiro-rika awiroka

iwinkathariti Judá-iti.”³⁸ Tzimatsi sankinarintsi ipaikakoi-takiri jĩnokiini ipatziitoki, iñaaniki Judá-iti, iñaaniki wirakocha, aajatzi iñaaniki iyomparita-piintari, okantzi: “Yoka Jesús, Iwinkathariti Judá-iti.”ⁿ

³⁹Ari imatzitakaro iñaana-minthatziri aparoni kaari-piro-siriri itsipatakari ipaika-kota, ikantziri: “Awiroka-rika Saipatzii-totaari, piwawisaa-kotyaa, impoña piwawisaa-kotajina naaka aajatzi.”⁴⁰ Iro yakanta-nakari pasini kaari-piro-siriri, ikisathata-nakiri ñaanata-kiriri Jesús, ikantziri: “Pimatzi-taroma awiroka ti pimpinkathariti Pawa, ari akaratakiri iwasankitaitajai. ⁴¹Tima tzimatsi antakiri aroka añaanta-karori iwasankitaitajai. Iriima yoka iwasankitaa-siitakari, tikatsi kaari-pirori yanti.”⁴² Ari yaminanakiri Jesús, ikantziri: “Pínkatharí, airora pipyaakotana apaata aririka pimpinkathari-wintantai.”⁴³ Yakanaki Jesús, ikantzi: “Omapiro nonkantimi, aritakira pintsipata-pajyaana iroñaaka awiroka tsika ikimo-sirii-tapaji.”

⁴⁴Ikanta itampatzikata-paaki ooryaatsiri, omapoka-sitanaka otsitinitanaki, irojatzí oshiityaan-tanaka.^o ⁴⁵Ari itsiwaka-nakiri ooryaatsiri. Okanta anta Tasorintsi-pankoki, saraanaki niyaanki ithata-sitai-tzirori, apimankiti okantanaka. ⁴⁶Irojatzí ikaiman-tanakari Jesús sintsiini, ikantzi: “Asitanarí, paawakinaro nosiri.” Arira ikantanaki, ti yaniinkatanaji. ⁴⁷Ikanta iñaakiro ijiwari owayiri katziya-wintakariri, antaroiti ikimosiriwinta-nakari Pawa, ikantanaki: “Omapiroma ikamiithasiritzi yoka atziri.”⁴⁸ Ari ikantzi-takari maaroni Judá-iti ikaratzi ñaayita-kirori awisain-tsiri, oshiki okatsitzi-moniinta-nakiri ijayitaira.^p ⁴⁹Iriima ikaratzi ñaapiinta-kiriri, aajatzi kooya-payi tsipatakariri ipoñaan-takari Tapowiniki, intaina ikatziya-jiitaka yamina-kotakiri paita awisain-tsiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰Ikanta José poñaachari Tonkaironiitoniki saikatsiri iipatsitiki Judá-iti, kamiithasiri inatzi yoka, iriitaki itsipata-piintari yapatota jiwari-payi Judá-iti. ⁵¹Ti onimotiri irirori tsika ikantai-takiriri Jesús. Timá yoka José iriitaki oyaawintziriri Pawa impinkathari-wintantai. ⁵²Ijata-sitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pisinitinari nonkitatajiri Jesús.”⁵³ Ari ipaikaryaa-kotairi, iponatan-takari manthakintsi karini-masita-tsiri. Iwakotakiri imorontai-tziro siranta, tikira inkitai-tantyaaro kaminkari. ⁵⁴Irootaki kitaitiri yaminanta-piintaitari iyaari onkitaitita-manaji

ⁿ 23.38 Judá-iti = Heber-iiti; iñaani wirakocha = latina; iñaani iyomparita-piintari = griega; Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro iroka ñaantsi satikain-chari niyaankiniki aka. * onasiyita ñaantsi-payi ^o 23.44 * owiraa ooryaatsiri ^p 23.48 okatsitzi-moniinta-nakiri = iposa-nintaniiyita (Irootaki yantziri Judá-iti pairani aririka onkatsitzimo-siritiri.)

kitaitiri imakoryaan-taitari. ⁵⁵ Okanta kooya-payi tsipata-kariri Jesús ipoñaan-takari Tapowiniki, oyaatako-winta-nakiri, oñaakiro tsika ikanta inaryiita-paintziri ikitaitakiri. ⁵⁶ Okanta opiyajiita-paaka owitsika-yitaki kasankaari. Omakoryaa-jitaki, tima irootaki kitaitiri ikantakaan-taitziri imakoryaan-taityaaro.

Yañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 ¹ Okanta awisanaki kitaitiri imakoryaan-taitari, aritaki kitaitita-manai itapiintarori kitaitiri. Ananinkanaka kooya-payi ojati tsika iwakoitakiri Jesús, aanakiro kasankari owitsikakiri. Ari otsipatanakaro pasini-payi kooya. ² Okanta aminawita-paaka, oñaatzii osirinkanaka mapi yasitan-taita-karori omoro-naki. ³ Kyaapaaki inthomponta, ti oñaapajiri tsika iwakowitai-takari. ⁴ Ti oyojiiti paita-rika awisain-tsiri, paita-rika antiri. Oñaatzii ikatziyi-mota-paakaro apiti mainari, siparyaa okantaka iithaari. ⁵ Tima ontharowakanaki-tyaari, otyirowa-sita-nakari. Ari ikantziro: “¿Paitama pamina-minatan-tariri añaajatsiri aka kaminkari-moroki? ⁶ Ti isaiki aka, tima añaaji. Pinkinkithasiritiro ikantakiri isaikan-tawitari Tapowiniki. ⁷ Ikantzi: ‘Irootaintsi yaakaan-taitiri Itomi Atziri, iwawisaa-kiniri kaari-piro-siriri, ipaika-koitiri. Iro mawatapain-tsiri kitaitiri, aritaki yañaaji aajatzi.’” ⁸ Ari okinkithasirita-nakiro iroori ikantakiri Jesús. ⁹ Opiya-pithata-nakaro kaminkari-moro, okamanta-paakiri 11 iyomitaani Jesús aajatzi pasini-payi. ¹⁰ Iroka okaratzi kooya: María Pankothanthaari-sato, Juana, María irinero Jacobo, aajatzi pasini kooya-payi, irootaki kamanta-paakiriri Tyaantaariiti. ¹¹ Titzimaita inkimisantiro ikaratzi okamanta-witapaakari, isiyakaantzi okantasi-waita iroka kooya-payi. ¹² Iro kantacha jatanaki irirori Pedro omoro-naki, isiya-pirota-nakityaa. Yaminawita-paaka inthomponta, iñaapaa-tziro naryaaka manthakintsi iponatai-tanta-kariri. Okiryaaantsi ikanta iñaapaakiro, irojatzi ipiyanta-paakari pankotsiki.

Awotsi jatachari nampitsiki Saawaarini

(Mr. 16.12-13)

¹³ Tikira imaakoti aparoni tsitiniri yañaantaari Jesús, ari yanijijitzi apiti iyomitaani ijatziro nampitsiki Saawaarini. Ti osamani-piroti osaiki Aapatyaawini. ¹⁴ Iroora ikinkitha-waijiitzi okaratzi awisain-tsiri. ¹⁵ Yanii-minthaitzi ikinkitha-waijiitzi, pokapaaki Jesús itsipata-paakari. ¹⁶ Titzimaita iyotawajiri iyomitaani, kimiwaitaka ipasikai-tatyiirimi irokiki airo iyotanta-waari. ¹⁷ Ikantapaakiri: “¿Paitama pikinkitha-waitziri panijijitzi? ¿Paitama piwasiritantari?” ¹⁸ Ikanta aparoni yomitaari,

¶ 24.13 ti osamani-piroti = 60 siyasyawai-mintotsi [11 kilómetro]

paitachari Cleofas, ikantanaki: “¿Awirokama aparoni yotachari kaari yotakotironi okaratzi awisain-tsiri Aapatyaawiniki?”¹⁹ Ikantzi Jesús: “¿Paitama awisain-tsiri?” Ari ikantajiitzi iyomitaani: “Tima yoka Jesús Kasiyakaawini-satzi, ityaankakiri Pawa Inkamantantzinkariti, iriitaki iyotawakiri atziri-payi. Tima okaratzi yantayitakiri, okaratzi ikantayitakiri, ari ñaakan-tzirori isintsinka.²⁰ Iro kantacha yaakaan-takiri ijiwari Ompira-tasorintsitaari itsipatakari ajiwari-payi, imishakowintakiri anta, ipaikakoi-takiri.²¹ Nosiyaakaanta-witaka naaka iriitaki ookakaa-wintairini maaroni ashininka Israel-iiti. Irootaki mawatatsiri kitaitiri iwamaitakiri.²² Iro kantacha omapokakina kooya-payi nokarajiitzi, ojata-manaji kapichikitaiti kaminkari-moroki.²³ Ti oñaapajiri iwakowitai-takari Jesús, opiyaja okamantapaji: ‘Noñaaki Maninkari, ikantakina: “Añaaji Jesús.”’²⁴ Ari ijajiitanaki nokarajiitzi anta kaminkari-moroki, ñaapaakiro okaratzi okantajiitakiri kooya, ti ñaamai-tapajyaari Jesús.”²⁵ Ari yakanakiri irirori, ikantanakiri: “¿Kisoiriri, oshiki pithainka-siritakiro okaratzi ikamantantakiri Kamantan-tzinkariiti!²⁶ Irootaki ninta-pirotacha awishi-motiri Saipatzii-totaari iroka-payi, irootaki isaikan-tajyaari iwaniinkaroki.”²⁷ Ari yitanakaro iyomitairi okaratzi isankinai-takiri tsika ikinkithata-koitziri Saipatzii-totaari. Yitanakaro isankinariki Moisés ithonka-kaakiri okaratzi isankina-yitakiri maaroni Kamantan-tzinkari-payi.

²⁸ Arijiitaka nampitsiki tsika isiritaro. Ari inintzi Jesús yawisanakimi, kimiwaitaka ijatatyimi intaina.²⁹ Ikantajiitzi yoka apiti iyomitaani: “Airo pawishi, ari pimaanaki aka, tima tsitiniityaaki.” Irojatzii ikyaanapaakari Jesús pankotsiki, ari isaikapaaki itsipatari iyomitaani.³⁰ Ikanta isaikajiitzi iwajiityaa, yaakiro Jesús yatantari, ipaasonki-wintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri.^r ³¹ Ari opisaityimo-tanjari iriitaki Jesús. Tima impyaasi-tanaka Jesús, ti ñaawajiri tsika ikinaki.³² Ikanta-wakaa-jiita: “¿Tima kimosiriwinta-siri pikanta ikinkitha-waitakai awotsiki, ikinkitha-waita-kairo sankinarintsi?”³³ Ti isaikanaki, piyanaka Aapatyaawiniki. Ñaapaa-tziiri yapatojiitaka 11 yomitaari, itsipayitakari pasini-payi ikarata-piinta-jiitzi.³⁴ Ikantajiita-pajiri: “Omapiro yañaaji Awinkathariti. Tima ñaakajari Simón.”³⁵ Ari ikamantantakiro ñaakiri awotsiki, tsika okanta iyotantaariri ipaasonki-winta-pajiro yatantari.

Iñaakari Jesús iyomitaani-payi

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Ikinkithawai-minthaitzi iyomitaani, satikapaaka Jesús, iwithata-paakari ikantziri: “Pisaikaji kamiitha.”³⁷ Tima antaaro itharowajiitanaki, isiyakaantzi siriti ñaanatziriri.³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Paitama

^r 24.30,35 yatantari = pan

pitharojiitantari? ¿Paitama pikiso-sirijiitantari? ³⁹Naakataki, paminiro nako, aajatzi noitzi. Pimpampitina, paminapirotina. Tima ti ontzimi iwatha siritisi, ti ontzimi aajatzi itonki. Irooma naaka tzimatsi.” ⁴⁰Ari iñaakanakiri irako aajatzi iitzi. ⁴¹Tima onkanta-kaiyaari itharowintanaka iyomitaani-payi, antaro yokiryaa-ntsitanaki, ti iyotiri iriitaki Jesús. Ari ikantzi Jesús: “¿Tzimatsi ayaari?” ⁴²Ari yamaita-kiniri tasirintsi sima aajatzi iyaaki yaarato.^s ⁴³Ikanta yaawakiri Jesús, iñaakiri iyomitaani-payi iwakari.

⁴⁴Ari ikantzi: “Irootaki nokantzi-takamiri ainiro notsipa-yitami. Ontzimatyii omonkara-yityaa okaratzi isankinata-kota-kinari awaisatzitini Moisés, Kamantan-tzinkariiti, aajatzi Panthaantsiki.” ⁴⁵Ari iyomitaakiri Jesús iyomitaani-payi ikimathata-kaakiri Sankinarintsi-pirori. ⁴⁶Ikantziri: “Irootaki isankinai-takiri. Ontzimatyii inkimaatsita-kaityaari Saipatzii-totaari, iro mawatatsiri kitaitiri aritaki yañaaji. ⁴⁷Ontzimatyii inkinkithata-koitiro nowairo maaroni kipatsiki, ari yitaita-nakyaaro Aapatyaawiniki. Irootaki iwashaantan-taityaarori kaari-pirori yantaitziri, impyaakoi-tajiri aajatzi. ⁴⁸Awirokataki ñaayitironi iroka. ⁴⁹Ari piñaakiro nontyaan-kimiro okaratzi ikasiya-kaaki-miriri Asitanari. Ari pisaika-jiitawaki aka Aapatyaawiniki, irojatzi isintsikaanta-kyamiri poñaachani inkitiki.”

Iwajinokai-tairi Jesús inkitiki

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰Ipoña yaanakiri Jesús iyomitaani-payi anta Asinonka-pankoniki. Ari itzinaa-wakotanaka, itasonka-winta-najiri. ⁵¹Ikanta itasonka-wintakiri, imapoka-sita iwajinokai-tairi inkitiki. ⁵²Ikanta ipinkathata-nakiri iyomitaani. Piyajiitaja Aapatyaawiniki, antaroiti ikimo-siri-jiitanaki. ⁵³Ari ikanta-jita-nakityaa iwisiryaawinta-naari Pawa anta Tasorintsi-pankoki. Omapirowí.

---

^s 24.42 Tzimayitansi sankinarintsi tsika ti iñiitiro owiraantarori iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi